CURIER

Revistă de cultură şi bibliologie

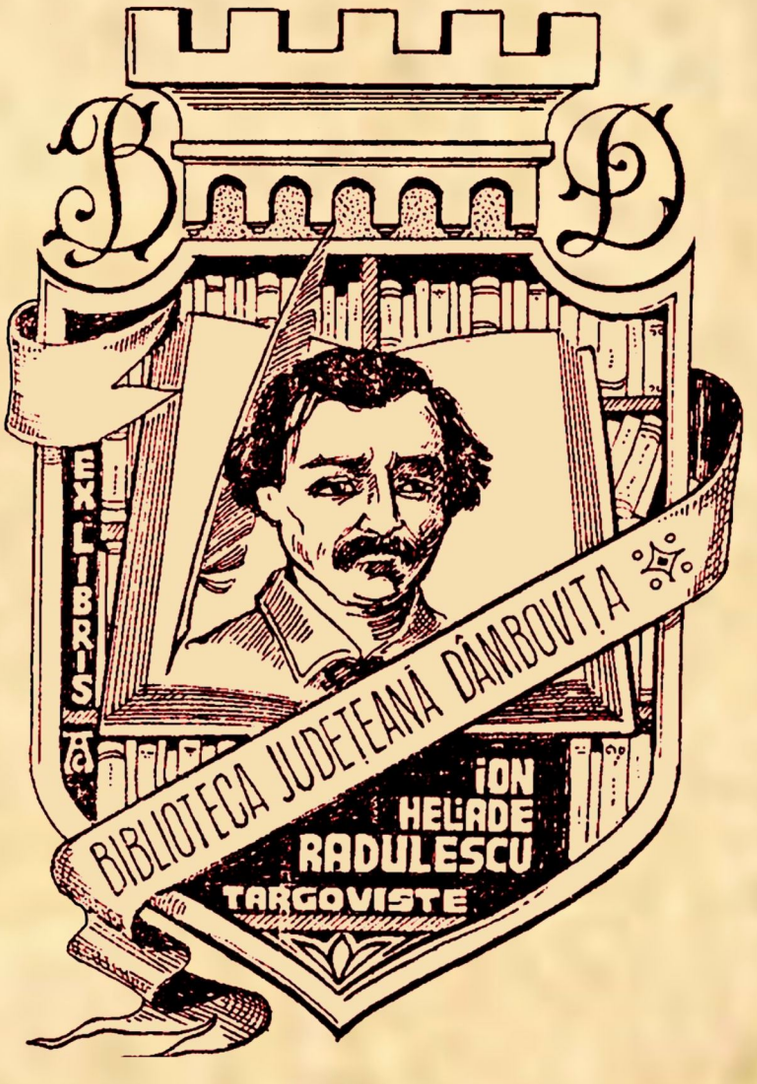

Biblioteca Judeţeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmboviţa

Târgovişte • An XXXI – Nr. 2 (62) 2025

Colectivul de redacţie
Director fondator:
Conf. univ. dr. Victor Petrescu

Redactor-şef:
Prof. univ. dr. Agnes Terezia Erich, director Biblioteca Judeţeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmboviţa

Seniori editori:
Prof. univ. dr. Radu Ştefan Vergatti
Conf. univ. dr. Cristina Popescu

Redactori:
Prof. dr. Alexandru V. Ştefănescu
Vlăduţ Andreescu
Daniela Iordache

Procesare computerizată:
Ileana Faur
Mariana Briceag

Tehnoredactare:
Loredan Marcu

Redacţia şi administraţia:
Str. Stelea, nr. 2
Târgovişte, Dâmboviţa, 130018
Tel. 0245 612 316
Fax 0372 870 442
www.bjdb.ro
office@bjdb.ro

Editura Bibliotheca
Str. Nicolae Radian, bl. KB2/3
Târgovişte, Dâmboviţa
Tel./fax 0245 212 241
www.bibliotheca.ro
biblioth@gmail.com

DATE CONTACT SECŢII

- **Director**
  Prof. univ. dr. Agnes Terezia Erich

- **Secretariat**
  office@bjbd.ro;
  tel. 0245 612 316
  fax 0372 870 442

- **Secţia Împrumut Adulţi**
  tel. 0732 100 453

- **Sala de Lectură**
  tel. 0736 652 307

- **Secţia Periodice**
  tel. 0736 652 305

- **Secţia Multimedia-Internet**
  tel. 0730 022 327

- **Secţia Tehnico-Ştiinţifică**
  tel. 0736 652 303

- **Secţia Colecţii Speciale**
  tel. 0732 100 454

- **Biroul Dezvoltarea, Evidența, Prelucrarea, Digitizarea Colecțiilor și IT**
  tel. 0732 100 449

- **Metodic**
  tel. 0732 100 542

- **Filiala pentru Copii „Ioan Alexandru Brătescu-Voineşti"**
  tel. 0736 652 306

- **Secţia Carte în Limbi străine**
  tel. 0372 740 621

- **Centrul de Informare Comunitară şi Europeană *EUROPE DIRECT* Târgovişte**
  tel. 0345 100 581
  fax 0345 100 582

ISSN 1223-9712

CUPRINS

INTERFERENȚE CULTURALE
• **Mesajul Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop şi Mitropolit Nifon cu ocazia celei de a XXIV-a ediţii a Salonului editorial „Ion Heliade Rădulescu" – Târgovişte, 5 septembrie 2025 –**, Nifon, Arhiepiscop și Mitropolit / 2
• **Testamentul Reginei Maria**, Radu Moțoc / 3
• **Prințul aviator: George Valentin Bibescu**, Alexandru V. Ștefănescu / 5
• **Abordarea științifică a culorii**, Monica Tică / 7

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN
• **Activitatea bibliotecilor în contextul IA. O experiență inovatoare Erasmus+,** Agnes Terezia Erich / 13
• **Utilizarea Inteligenței Artificiale în biblioteci: perspective, aplicații și provocări**, Alexandru V. Ștefănescu / 14
• **Printr-un oraș implicat în conservarea istoriei**, Mircea-Iunian Tică, / 16
• **File de jurnal de pe Bosfor**, Georgian Bănescu / 17
• **Experiența mea Erasmus+ la Istanbul, oameni și inspirație**, Florina-Ionela Rotaru / 18
• **Reflecții după mobilitatea Erasmus+ la Istanbul**, Ileana Faur / 18
• **Învață din experiența mea! Erasmus+ merge mai departe!**, Maria Magdalena Toma / 19
• **Experiența mea Erasmus**, Izabela Luminița Dobre / 20
• **Mobilitățile de tip Job Shadowing (Erasmus+) – o nouă perspectivă asupra formării continue a personalului de bibliotecă**, Săndel Tudor / 20
• **Biblioteca viitorului prinde contur în Istanbul**, Ionela Petrișor, Violeta Dumitrescu / 21

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR
• **Relevanța bibliotecilor școlare în secolul XXI. O analiză comparativă cu bibliotecile publice**, Agnes Terezia Erich / 22
• **Salonul editorial „Ion Heliade Rădulescu", ediția a XXIV-a**, Daniela Iordache / 25
• **Seara destinelor literare. Nocturna Bibliotecilor 2025**, Manuela-Ancuța Radu / 28
• **Nocturna Bibliotecilor 2025, o seară a prieteniei, solidarității și reflecției culturale**, Raluca Rusu / 30
• **„Seara micilor eroi" la Nocturna Bibliotecilor**, Florina-Ionela Rotaru / 31
• **Cultură și Credință la Pietroșița "Memoria este biblioteca minții". (François Fauvel Gouraud)**, Maria Avrămescu / 32

PATRIMONIU
• **Istoriografia epocii brâncovenești**, Victor Petrescu / 33
• **Lectura - experiență transformatoare**, Loredana Spînu / 37
• **Biserica Albă din Târgoviște zisă și Județeasa/Giudeața**, Cornel Mărculescu / 39

REMEMBER
• **Nicolae Văcărescu**, Victor Petrescu / 41

TABLETĂ DE SCRIITOR
• **Daniel Drăgan (1935-2016)**, Victor Petrescu, Mihai Stan / 42
• **Ioan Gavrilă (1935)**, Victor Petrescu, Mihai Stan / 44

TINERE CONDEIE
• **O floare, atât**, Georgian Ionuț Zamfira / 46

• **Notă:** Autorii își asumă cele prezentate în cadrul articolelor din punctul de vedere al resurselor bibliografice consultate

INTERFERENȚE CULTURALE

Mesajul Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop şi Mitropolit Nifon cu ocazia celei de a XXIV-a ediții a Salonului editorial „Ion Heliade Rădulescu” – Târgovişte, 5 septembrie 2025 –

Am deosebita bucurie de a vă transmite un mesaj de apreciere și de binecuvântare cu prilejul deschiderii celei de a XXIV-a ediții a Salonului editorial „Ion Heliade Rădulescu”, important eveniment din cadrul Zilelor Cetății Târgoviște, care celebrează cultura scrisă și ne reamintește, de fiecare dată, importantul ei rol în devenirea ființei umane. Și, nici nu se putea altfel, aici, la Târgoviște, unde a funcționat cel dintâi centru tipografic de pe teritoriul țării noastre și unde a fost tipărit primul Liturghier ortodox din lume, iar, apoi, pentru multă vreme, a reprezentat un binecunoscut reper al mapamondului cultural creștin.

Cultura reprezintă cea mai importantă comoară a unui neam, fiindcă ea tezaurizează înțelepciunea generațiilor trecute, sub călăuzirea tainică a Tatălui ceresc, dăltuită de efervescența credinței și de intensitatea experiențelor de viață prin care acestea au trecut.

Creație magnifică a Bunului Dumnezeu, omul are înscrisă în adâncul său splendida vocație a sacrului, este o ființă însetată de sens, căutându-și cu ardoare rostul, astfel că a ști, a cunoaște și a învăța reprezintă manifestarea acelei fascinații a adevărului, care animă existența umană și ne călăuzește spre Absolut.

Încă de la început, Biserica a venit în întâmpinarea acestei firești și necesare căutări umane, oferindu-i călăuzire și sprijin, patronând aprofundarea culturală, înființând tipografii, biblioteci și școli și contribuind la mai binele ființei umane, iar acest adevăr este mai evident acum, când sărbătorim Centenarul Patriarhiei Române, 140 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și 1700 de ani de la întrunirea celui dintâi Sinod Ecumenic, de la Niceea.

Chiar dacă astăzi tehnologia a căpătat o dezvoltare impresionantă, iar utilizarea Inteligenței Artificiale a devenit facilă și intensă, comunicarea este principala caracteristică a societății noastre și cartea reprezintă încă, și să sperăm că va continua, principalul vehicul cultural și cel mai puternic instrument educațional. De aceea, a celebra cultura prin intermediul cărții aparține firescului istoriei și specificului nostru creștin, românesc și european.

Din acest motiv, precum și pentru a susține educația moral-religioasă mai ales a noilor generații, Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei tipărește, an de an, volume care să ofere repere de credință și de viață, totodată și ca un omagiu adus glorioasei noastre istorii, reprezentată de puternicul și rodnicul centru tipografic muntean din vechea noastră Cetate de Scaun. Anul acesta, Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei a tipărit: „Ierarhi rezidenți la Târgoviște, iubitori de cultură și promotori ai valorilor creștine prin intermediul tiparului și al educației”, „Tipăriturile Diaconului Coresi”, „Rolul cultural și educațional al Bisericii strămoșești în devenirea neamului românesc” și „Fundamentele creștine ale Europei. 1700 de ani de la Sinodul I Ecumenic de la Niceea”.

La acest moment festiv, în mod deosebit, doresc să apreciez buna colaborare cu Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” din Târgoviște, în cadrul a numeroase proiecte comune, și mai cu seamă activitatea prestigioasă a doamnei Prof. univ. dr. Erich Agnes, directorul acestei instituții.

Felicit atât organizatorii, cât și participanții la această nouă ediție a Salonului editorial, încurajându-vă să sprijiniți în special pe tineri să citească, să cunoască și să aprecieze frumusețea culturii, atât de necesară unei solide credințe, a înțelegerii cât mai corecte a realității cotidiene, dar și pentru aprofundarea propriei deveniri!

Fie ca Părintele ceresc, Cel de la care vine toată cunoașterea, știința și înțelepciunea, să ne dăruiască tuturor pace și sănătate, dimpreună cu bucuria lecturii!

† Nifon,

Arhiepiscop și Mitropolit

Testamentul Reginei Maria

Tatiana Niculescu Bran a avut frumoasa inițiativă de a studia testamentul Reginei Maria și să-l publice într-un volum intitulat *„Regina Maria, ultima dorință”*, care a apărut la Editura Humanitas din București, în anul 2015 și a fost reeditat în anul 2016.

Autoarea acestui volum avea să mărturisească în prefață: „Am vizitat pentru prima dată domeniul de la Balcic al reginei Maria în 2002. De atunci, am revenit aproape în fiecare an la Balcic și de fiecare dată mi se părea că mai fac un pas către inima unei femei cu totul excepționale.

Coperta volumului „Regina Maria. Ultima dorință”

În 2015 s-au împlinit 140 de ani de la nașterea reginei. În urma unui acord între Casa Regală și Guvernul României, s-a convenit ca inima ei să fie depusă la castelul Pelișor de la Sinaia, locul unde a bătut pentru ultima dată.

Pe 3 noiembrie 2015, cu onoruri militare, inima reginei, păstrată într-o casetă de argint, a fost transportată de la Muzeul Național de Istorie a României din București în Salonul de aur al castelului Pelișor. Este așezată pe un soclu plasat în spatele canapelei unde regina a încetat din viață la 18 iulie 1938.

Regina Maria la încoronarea de la Alba Iulia

De ce a cerut regina ca inima să-i fie înmormântată în alt loc decât trupul? Dacă epoca noastră mai are nevoie de modele, atunci nu există, în istoria României, un model mai puternic și mai pasionant decât cel al **reginei Maria**”[1].

Selectăm câteva pasaje din testamentul reginei Maria, scris la Balcic în anul 1933:

„Țării mele și Poporului meu.

Când veți ceti aceste slove, Poporul meu, eu voi fi trecut pragul Tăcerii veșnice, care rămâne pentru noi o mare taină. Și totuși, din marea dragoste ce ți -am purtat-o, aș dori ca vocea mea să te mai ajungă încă odată, chiar de dincolo de liniștea mormântului.

Abia împlinisem 17 ani, când am venit la tine; eram tânără și neștiutoare, însă foarte mândră de țara mea de baștină și am îmbrățișat o nouă naționalitate, m-am străduit să devin o bună româncă. La început, n-a fost ușor. Eram străină, într-o țară străină, singură între străini. Am devenit a voastră prin bucurie și prin durere.

Mi-a fost dat să trăiesc cu tine, Poporul meu, vremuri de restriște și vremuri de mari îndepliniri.

Eu am ajuns la capătul drumului meu. Dar înainte de a tăcea pentru veșnicie, vreau să-mi ridic, pentru ultima dată, mâinile pentru binecuvântare.

Te binecuvântez, iubită Românie, țara bucuriilor și durerilor mele, frumoasă țară, care ai trăit în inima mea și ale cărei cărări le-am cunoscut toate. Frumoasă țară pe care am văzut-o întregită, a cărei soartă mi-a fost îngăduit să o văd împlinită. Fii tu veșnic îmbelșugată, fii tu mare și plină de cinste, să stai veșnic falnică printre națiuni, să fii cinstită, iubită și pricepută.

N-am nicio avuție să vă las, ceea ce cu atâta mărinimie mi-ați dăruit, am cheltuit între voi, am înfrumusețat acele locuri unde mi-a fost dat să trăiesc. Am redeșteptat la o viață nouă micul castel părăsit de la Bran.

Cu trupul voi odihni la Curtea de Argeș, lângă iubitul meu soț, Regele Ferdinand, dar doresc ca inima mea să fie așezată sub lespezile bisericii ce am clădit-o. Vreau să odihnesc acolo, în mijlocul frumuseților făurite de mine, în mijlocul florilor ce le-am sădit. Și cum acolo se găsește inima mea, eu nu vreau să fie un loc de jale, ci dimpotrivă, de pace și de farmec, cum a fost când eram în viață.

Încredințez copiii mei și inima Poporului meu, fiind muritori ei pot greși, dar inimile lor sunt calde, așa cum a fost și a mea. Iubiți-i și fiți folositori unul altuia, căci așa trebuie să fie.

Și acum vă zic rămas-bun pe veci, de acum înainte nu vă voi mai putea trimite nici un semn, dar mai presus de toate amintește-ți, Poporul meu, că te-am iubit și că te binecuvântez cu ultima mea suflare.

Binecuvântez țara, pe copiii și nepoții mei. Rog pe copiii mei să nu uite niciodată că încrederea în Dumnezeu este o călăuză în fericire și mângâiere în suferință. Îi rog să fie uniți, să susție țara și să se susție între ei.

Regina Maria la Bran în anul 1924

Caseta cu inima Reginei Maria
din argint aurit cu 306 pietre prețioase

Binecuvântez încă odată pe fiul meu Carol și rog Atotputernicul să-l ajute să lucreze și să facă totul pentru liniștea și prosperitatea României, țara mea dragă.

Las iubitului meu nepot Mihai, Voievod de Alba Iulia, diamantul cel mare ce mi-a fost dăruit de Regele Ferdinand.

Dorința mea fierbinte ar fi fost să înalț o biserică mică pe fostul front de la Onești și să înființez un cămin cu numele meu pentru studentele de la Universitatea din Iași, ca amintire a zilelor grele petrecute acolo în timpul marelui război pentru întregirea neamului.

Resimt o vie întristare că modesta mea avere nu-mi îngăduie să fac binele ce aș dori.

Acest testament a fost făcut scris, datat și semnat cu mâna mea la Balcic, astăzi, joi, 29 iunie 1933.

Maria, Regina României”[2].

Cred că merită să citim această carte, care pune în valoare o personalitate specială, care a fost **Regina Maria a României.**

Note

1. Tatiana Niculescu Bran, *Regina Maria. Ultima dorință*, Ed. Humanitas, 2016, pag. 9,10
2. Ibidem, pag. 149-156

Ing. Radu Moțoc

Prințul aviator: George Valentin Bibescu

S-a născut în 1880, la București, fiind al treilea copil al prințului George Bibescu și al prințesei belgiene Valentine de Riquet de Caraman-Chimay. Pe linia tatălui era nepot al domnitorului Gheorghe Bibescu (domn al Țării Românești între anii 1843 - 1848) și descendent direct al domnului Constantin Brâncoveanu și al domnilor fanarioți din familia Mavrocordat. Pe linie maternă era înrudit cu prinții de Chimay, dar și cu Tereza Cabarrus (Madame Tallien) – personalitate emblematică a Revoluției Franceze.

A moștenit dragostea pentru călătorii și activități sportive pe care o avea tatăl său – ofițer în armata franceza și participant la mai multe campanii militare, dar și membru al Comitetului Olimpic.

În anul 1900, prințul Bibescu va deveni posesorul celui de-al doilea automobil adus vreodată în România, moment important în introducerea autovehiculelor în circulație și în dezvoltarea unui nou sector sportiv, în care pasiunea pentru șofat a prințului va juca un rol decisiv. În 1904, George Valentin Bibescu a fondat Automobil Clubul Român, plasând țara în primele 14 state la nivel mondial ce dețineau un club automobilistic. În același an, George Valentin Bibescu va câștiga și prima cursă automobilistică organizată în România, pe ruta București – Giurgiu – București (120 km). România devenea a șasea țară din lume care organiza astfel de competiții.

Numele său a rămas puternic legat de dezvoltarea aeronauticii române, fiind cel care a înființat Clubul Aviatic Român (1909) și Liga Națională Aeriană (1912) - cu scopul de a înzestra armata română cu aeroplane. În 1909, pe o porțiunea a moșiei Mariei Bibescu, contesă de Montesquiou - Fézensac, mătușa lui Bibescu, celebrul aviator francez Louis Bleriot efectuează câteva zboruri, folosind terenul hipodromului

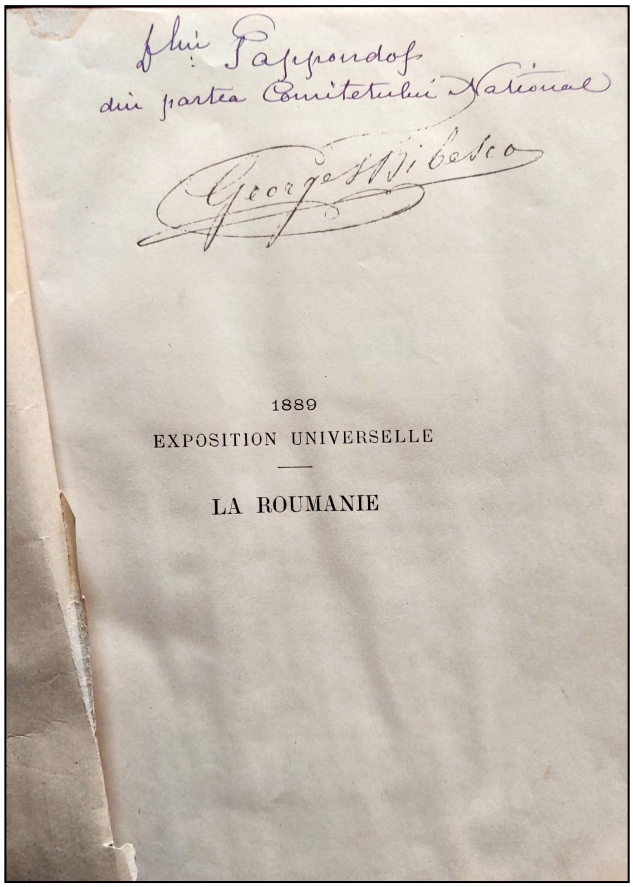

particular. La școala lui Bleriot de la Pau, Bibescu va obține, în anul următor, brevetul de pilot-aviator – fiind în primii 20 de astfel de brevetați (la câteva locuri după Santos-Dumont și frații Wright).

În 1912, sub egida Ligii Aeriene Române, George Valentin Bibescu va edifica aici un aerodrom și o școală de pilotaj pentru piloții civili și Aeroclubul Regal Român. Aerodromul va deveni, mai târziu, aeroportul Băneasa (în prezent Aeroportul internațional București Băneasa „Aurel Vlaicu”). Între 1911 și 1912 Bibescu a fost comandant al Școlii de Pilotaj de la Cotroceni, punând la dispoziția elevilor aeroplanele sale.

A participat la Războiul balcanic (1913) și la Primul Război Mondial (1916-1918) şi după încheierea acestuia a instituit „Cupa Bibescu”, care se conferea aviatorului român sau francez,

care efectua în timpul cel mai scurt ruta Paris - Bucureşti sau Bucureşti -Paris.

În primăvara anului 1935, la solicitarea aviației franceze, alături de pilotul Gheorghe Bănciulescu, a efectuat un raid în Nordul Africii cu un avion bimotor, pentru a recunoaște noi trasee de zbor, în vederea deschiderii unei linii aeriene spre Madagascar. La începutul anului 1939, împreună cu pilotul Ioan Culuri şi radiotelegrafistul Enescu, a efectuat un zbor între Napoli (Italia) și Bangui (Ciad).

Pentru întreaga sa activitate, Bibescu a fost distins de regele României cu Ordinul „Virtutea Aeronautică", dar şi cu „Legiunea de Onoare", de către statul francez. Reputația sa de sportiv pasionat și susținător entuziast al sportului i-au adus mai multe funcții onorifice: președinte al Automobil Clubul Român (1904 - 1924), președinte al Comitetului Olimpic Român (1920 - 1923) și președinte al Federației Aeronautice Internaționale (1920).

Reputația prințului a fost sporită și în urma căsătoriei cu Martha Lahovari, considerată cea mai frumoasă femeie din protipendada românească a începutului de secol, dar și un spirit cultivat. Printre admiratorii prințesei Martha Bibescu s-au numărat viitorul rege Ferdinand al României, regele Alfonso al XIII-lea al Spaniei și prințul Wilhelm de Prusia, moștenitor al Imperiului German. Martha va deveni și o scriitoare de limbă franceză foarte apreciată și premiată, cu peste 30 de cărți publicate în care a abordat mai multe genuri literare (roman, poezie, memorialistică).

A decedat la București, în anul 1941.

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu" Dâmbovița deține un exemplar din lucrarea *Exposition universelle 1889: La Roumanie avant-pendant-après*, autor George Valentin Bibescu, publicată la Paris, la Imprimerie Typographique J. Kugelmann, în anul 1890. Exemplarul conține autograful prințului și dedicația „*Dlui Pappandof din partea Comitetului Național*" și a fost achiziționat de instituție dintr-un anticariat bucureștean, în anul 2021.

Un alt exemplar din aceeași lucrare conține autograful prințului și dedicația „*Dlui Gr. Grădișteanu din partea Comitetului Național*".

Comisia Română pentru Expoziția Universală organizată la Paris în anul 1889 a fost condusă de prințul George Bibescu. Cele două Pavilioane naționale au fost realizate după planurile arhitectului Ion Mincu, respectiv restaurantul și Pavilionul degustării vinului, care se constituiau în elemente de arhitectură rustică românească. În cele peste 400 de pagini ale lucrării mai sus menționate, Bibescu face de detaliat istoric al participării României la Expoziția universală de la Paris, de la formarea Comitetului Național până la ecoul din presa internațională. O bună parte din lucrare este dedicată descrierii României din mai multe perspective (istorică, etnografică, economică, militară). Cartea este completată cu numeroase imagini, hărți și anexe, cât și un catalog detaliat al tuturor obiectelor expuse în standurile românești (inclusiv numele posesorilor).

Prof. dr. Alexandru V. Ștefănescu

Abordarea științifică a culorii

Se știe că termenul de *culoare* trebuie raportat în primul rând la natura ei, la împrejurările în care putem admite că aceasta există și la elementele ce contribuie la nașterea sa. Ca și concept, realitate fizică, materie/ pigment sau numai ca senzație, culoarea a constituit subiectul de studiu al diverselor domenii: optică, științele naturii, psihologie, chimie, etnografie, geografie, industrie, etc., constituind, totodată, preocuparea majoră a artei și obiect al unei științe în sine: cromatologia. Ea se remarcă între elementele de limbaj plastic, ca fiind cea care conferă semnelor plastice un necontestat impact vizual.

Acest material nu își propune, însă, dezbaterea unor probleme ample de cromatologie, ci numai evidențierea faptului că prin studiul interdisciplinar al culorii se creează legături între conținuturi ale disciplinelor din cadrul ariei curriculare *științe* și cunoștințele dobândite în atelierul de artă, prin aplicarea și exersarea abilităților/ competențele specifice. Așadar, interdisciplinaritatea ne oferă posibilitatea însușirii informațiile necesare despre culoare, chiar fără a întreprinde o adevărată cercetare, ci numai acordând suficientă atenție conținuturilor acelor discipline școlare ce tratează problema culorii.

Pentru a ușura înțelegerea conceptului se cuvine a prezenta mai întâi fenomenul apariției culorii și mecanismul de percepție a acesteia de către ochiul uman, pentru a ajunge mai apoi la dezbaterea ideii de asociere a unor semnificații plauzibile, justificative pentru creațiile artistice în care culoarea își manifestă puterea de seducție.

În cele ce urmează voi prezenta o sinteză a ideilor referitoare la problemele fundamentale pe care le ridică studiul culorii. Având în vedere numărul mare de scrieri științifice și realizarea lor pe baza cercetărilor experimentale, trebuie amintit faptul că aceste preocupări pentru culoare s-au intensificat începând cu perioada secolelor XVII- XVIII în domeniul fizicii, iar ulterior investigațiile au fost extinse și în sfera neuro-fiziologiei.

Trebuie menționat faptul că în ciuda amplelor cercetări desfășurate, sunt semnalate neconcordanțe între rezultatele studiilor și observațiile directe referitoare la calitățile culorilor. Prin urmare, atenția este atrasă asupra ipotezei demonstrate ulterior, anume că percepția umană este subiectivă, iar ochiul se comportă diferit față de orice aparat tehnic, întrucât nu măsoară fiecare fenomen luat în parte, fragmentând întregul precum aparatele, ci judecă tot ceea ce vizualizează în ansamblu.[1] Pe de altă parte, nu trebuie uitat faptul că, de-a lungul timpului mulți artiști au fost preocupați de secretele culorii, făcând, la rândul lor, cercetări și experimente de măiestrie artistică și contribuind, în acest fel, la nașterea cromatologiei, ca știință.

Cel mai de seamă teoretician al culorii, prin prisma faptului că a elaborat o teorie unitară privind subiectul în discuție, este considerat a fi Johannes Itten (1888-1967). Alături de acesta îi putem aminti pe câțiva dintre artiștii ce au adus contribuții semnificative în domeniul cromatologiei, nu numai prin operele de pictură, ci și scriind adevărate tratate de specialitate: Leonardo da Vinci, Johann Wolfgang Goethe, Eugene Delacroix, Paul Signac, Wassily Kandinsky, Paul Klee, cercetători români printre care: Paul Constantin, Aurel Dicu, Mihai Golu, Paul Popescu Neveanu, Călin Stoicescu, Liviu Lăzărescu, etc., și o mulțime de pictori preocupați de materia colorată și fascinați de expresivitatea acordurilor.

Fiind unanim susținută această idee, subliniez faptul că analiza teoretică a culorii se bazează pe modelul relațional trifactorial, altfel spus, pentru explicarea senzației de culoare, e nevoie a se supune atenției cei 3 factori ce fac posibilă nașterea acesteia: lumina, suprafața obiectului și ochiul. Fără aceștia trei culoarea nu apare, lumea fiind necolorată, după cum ne asigură concluziile științifice ale cercetărilor din domeniul fizicii.

1. **Fizica/ optica**

Conform prezentării concise pe care autorii M. Golu și A. Dicu o realizează în lucrarea *Culoare și comportament*, „fizica oferă datele experimentale și explicațiile teoretice despre baza obiectivă a culorii, despre unul din factorii esențiali ai relației care o generează – lumina, undele electromagnetice – reflexia, refracția, absorbția.”[2]

Așadar, prezența luminii condiționează vizibilitatea formelor, a volumelor și culorilor, iar suprafața obiectelor și felul în care acestea reacționează la contactul cu lumina constituie o altă cauză a percepției diferențiate a lucrurilor pe care le vedem în jur.

Momentul realizării, în condiții experimentale, a fenomenului de dispersie a luminii „albe" (Isaac Newton, 1676), constituie confirmarea privind existența culorilor-lumină, fapt întărit ulterior (1692) prin demonstrarea acțiunii opuse – sinteza luminii, atât prin amestecul aditiv al razelor colorate, cât și prin amestecul optic al culorilor de pe *Discul lui Newton,* învârtit rapid. Este necesar, prin urmare, a aminti faptul că, în privința propagării luminii fizice au fost emise teorii precum cea corpusculară (I. Newton) și ondulatorie (Christian Huygens), conform cărora lumina este compusă din particule/ corpusculi (= fotoni) și se propagă în spațiu fie în linie dreaptă, fie asemeni valurilor/ undelor (= unde electromagnetice).

Cele două teorii sunt deopotrivă susținute, astfel că la începutul secolului XX, deja se putea argumenta experimental faptul că lumina este radiație electromagnetică (J. Clark Maxwell), dar și că e compusă din cuante/ fotoni (Max Planck).

Pornind de la aceste caracteristici ale luminii – numită și *spectru vizibil*, pentru a se diferenția de celelalte tipuri de radiații existente (cosmice, gama, X, ultraviolete, inflaroșii, etc.), putem trage concluzia că cele 7 culori care o compun sunt, de fapt, posibil de definit prin trei trăsături specifice: lungimea de undă, amplitudinea și frecvența. Din punctul de vedere al cromatologiei, prima dintre ele este asociată coordonatei fizice ce definește identitatea culorii. Astfel, lungimea de undă este atribuită denumirii propriu-zise a tentei respective, alături de aceasta, fiecare culoare fiind caracterizată și de o anumită valoare (luminozitate) și saturație (puritate). Merită a fi menționat faptul că deși în practica artistică nu se urmăresc, în mod expres, valorile măsurate ale acestor trăsături fizice, în funcție de acestea se stabilesc trei tipuri de relații cromatice în cadrul acordului prin înrudire: culorile pot fi izocrome (cu aceeași tentă), izofane (cu aceeași luminozitate) și izodine (cu saturații egale).

Conform anexei privind lungimile de undă ale culorilor exprimate în milimicroni, apărută în lucrarea *Culoarea în artă*, autorul L. Lăzărescu prezintă comparativ valorile atribuite pentru fiecare culoare, în urma cercetărilor realizate de către 8 personalități reprezentative în domeniu. Prin urmare, analizând valorile date de Johannes Itten, observăm că roșu are cea mai mare lungime de undă, de 800 mμ, în timp ce pentru violet valoarea este de 430 mμ[3], de unde se poate deduce faptul că ceea ce numim *spectru vizibil*, accesibil ochiului uman, este cuprins aproximativ între aceste valori.

Luând în calcul relațiile ce se stabilesc între culori, în funcție de dispunerea lor în spectrul solar, iar pe de altă parte raportarea la cei doi poli – lumina și întunericului, au fost realizate diferite tipuri de reprezentări grafice plane și tridimensionale: cercul cromatic al lui Itten, cel realizat de Goethe, cel conceput de Michel Chevreul, un altul realizat de Ogden N. Rood, cel al lui Albert Henry Munsel, la care se adaugă banda și sfera culorilor, cercuri cromatice concepute de Adolf Hölzel, triunghiul culorilor după Johann Zahn, triunghiul lui Eugene Delacroix, alte scheme de reprezentare realizate de Philipp Otto Runge, conul dublu realizat de Wilhelm Ostwald, sfera culorilor după Paul Klee.

Indiferent că pornesc de la 3, 6, 7 culori și ajung la o varietate de nuanțe și tonuri, prin aceste reprezentări grafice s-a încercat sistematizarea culorilor pentru a evidenția consonanțe, opoziții, vecinătăți, deci logica dispunerii lor în natură, care să fie punct de pornire în artă.

Revenim, însă, la factorii necesari pentru ca senzația de culoare să ia naștere și reamintim că nu este suficientă, numai prezența unui fascicul de raze (lumina) și a subiectului receptor (ochiul), ci și a unui obiect mediator. În funcție de proprietățile acestuia de a reacționa diferit la lumină, obiectul/ mediul respectiv determină modificări fizice ale luminii, prin absorbție și reflexie, astfel încât culoarea reflectată capătă valoare de realitate obiectivă și trăsătură specifică obiectelor. De asemenea, este cunoscut faptul că natura luminii (eclerajul) poate să imprime un anumit colorit obiectelor. Nu facem referire la tipurile de lumină artificială, cât la fenomene de refracție întâlnite în natură, pricinuite de diversele medii de propagare, de condițiile atmosferice sau de momentul zilei, aspecte ce au atras atenția deopotrivă oamenilor de știință și artiștilor (M. E. Chevreul, Leonardo da Vinci, pictorii impresioniști, Robert Delaunay, etc.). În favoarea acestui fapt aducem afirmația conform căreia: „Luminile și umbrele colorate pot

fi fotografiate, aparatele le sesizează, ceea ce denotă că sunt fenomene obiective și nu impresii optice, produse ad-hoc de contrastul simultan."[4]

Pe de altă parte, importanța pe care o are suprafața obiectului, ca factor ce concură la nașterea culorii, este de luat în seamă nu numai pentru a ne explica fenomenele de reflexie, refracție și absorbție a razelor de lumină, care se produc la întâlnirea cu obiectul, ci și pentru a înțelege și valorifica în practica de atelier fenomene precum cel de opalescență, întâlnit în natură (realitate fizică), dar regăsit și în aplicarea unor procedee specifice tehnicilor de lucru în pictură (suprapunerea straturilor în cazul culorilor de apă sau de ulei, tehnica flamandă, sfumato, tipuri de suporturi, lianți și mediumuri, aplicarea verniurilor, etc.).

În ceea ce privește relația dintre materie și culoare, discuția merită a fi abordată și din perspectiva chimiei, cu referire la culoarea-pigment.

2. **Psihofiziologia**

Al treilea factor responsabil cu nașterea și percepția culorii este ochiul – analizatorul vizual. Având o construcție asemănătoare cu cea a clasicului aparat de fotografiat, ochiul uman mijlocește primirea informațiilor vizuale de către creier. În problema dezbătută, privind percepția culorii, rolul funcțional al ochiului se referă în principal la captarea razei de lumină ce traversează mediile caracteristice (umoare sticloasă și apoasă) și străbate prin pupilă și cristalin până la retină. Aceasta din urmă conține celule fotosensibile, al căror număr este aproximat la 6 milioane de celule cu conuri și 200 milioane de celule cu bastonașe[5]. În timp ce conurile asigură vederea culorilor, bastonașele sunt responsabile cu percepția acromatică.

În urma proceselor fizico-chimice suferite la nivelul retinei iau naștere influxuri nervoase care ajung, prin intermediul nervilor optici, la nivelul cortexului, unde are loc percepția propriu-zisă a informațiilor luminoase sub formă de senzații vizuale.

Ținând cont de cercetările privind gradul de sensibilitate al receptorului și nivelul de manifestare a stimulului, A. Cosmovici face cunoscut faptul că în psihologie au fost definite două praguri de sensibilitate, care se referă la valoarea minimă a intensității de manifestare a stimulului necesară și capabilă să provoace o senzație (prag absolut de intensitate) și mărimea minimă cu care trebuie să se modifice intensitatea unui stimul pentru a se percepe o diferență (prag diferențial). Totodată, se precizează faptul că, în urma experimentelor făcute în privința relației dintre variația stimulului și nivelul de intensificare a senzației, s-a susținut ideea conform căreia evoluția proceselor fiziologice în funcție de stimuli de ordin fizic denotă existența unei legi „fizico-fiziologice", prin care „senzațiile noastre nu fac decât să traducă fidel excitațiile apărute în organele senzoriale, fenomene de ordin fiziologic, transmise cortexului"[6].

Aceasta constituie un argument în plus referitor la capacitatea senzorială a retinei de a sesiza lungimi de undă scurte de 350 mμ și mari de peste 1000 mμ, dar și de a se adapta la intensitatea luminii. Prin urmare, ochiul distinge nu numai trepte de intensitate diferită a luminii, ci și subtile variații cromatice. Dacă la sfârșitul secolului XVIII se susținea ideea conform căreia omul poate distinge vreo 800 de tonuri, în epoca modernă s-au produs din ce în ce mai multe tipuri de materii colorante, ceea ce denotă că varietatea culorilor este tot mai mare. De aceea este de înțeles și cu nimic exagerată afirmația care susține faptul că în contemporaneitate omul „poate distinge de la zeci de mii până la două sute de mii de nuanțe"[7], ceea ce presupune creșterea sensibilității la culoare.

Sensibilitatea cromatică se dezvoltă și se realizează pe baza sensibilității luminoase și presupune sesizarea, diferențierea și identificarea celor trei proprietăți de bază ale undelor electromagnetice, despre care am amintit pe parcursul prezentării despre nașterea culorii, conform teoriilor din domeniul fizicii. În concepția autorilor M. Golu și A. Dicu, caracteristice undelor sunt: lungimea, încărcătura energetică și forma, iar în plan subiectiv, acestora le este atribuită câte o calitate senzorială: tonul cromatic, luminozitatea și saturația. Cei doi consideră că, în percepție, aprecierea celor trei calități se realizează chiar în ordinea enumerării lor: este identificat tipul culorii, se distinge gradul de saturație și apoi strălucirea/ luminozitatea[8].

Revenind la specializarea celulelor vizuale pentru culoare sau formă, se impune a fi amintit faptul că și în acest caz se manifestă două praguri de sensibilitate optică: nivelul scotopic și nivelul fotopic, la care apare senzația de lumină, respectiv cea de culoare, între ele fiind un interval acromatic.

Diferențele semnalate cu privire la percepția culorilor în condițiile unei lumini scăzute, aduc în discuție efectul „Purkinje". Acesta se referă la sensibilitatea sporită a bastonașelor pentru lumina albastră, fapt ce explică de ce, în lumină crepusculară, sunt vizibile mai întâi culorile reci, cu lungimi de undă scurte și apoi cele calde, cu lungimi de undă mari. Pentru acestea din urmă, intervalul acromatic este mai mare, întrucât, pentru perceperea tonurilor de roșu este nevoie ca lumina să fie mai puternică. Prin urmare, fenomenul atrage atenția asupra faptului că se recomandă ca saturația și luminozitatea culorilor să fie evaluate în lumina de zi, intensificarea sau reducerea acesteia nefiind optimă pentru măsurarea și înregistrarea științifică și cu atât mai puțin relevantă din punct de vedere al efectelor senzoriale. În același timp, iluminarea prea intensă provocă fenomenul Bezold-Brücke, care presupune identificarea, de către privitor, cel mult a registrului cromatic cald sau rece din care fac parte culorile, pentru ca pe măsură ce se amplifică lumina, culorile să tindă spre alb.

Cât privește specializarea receptorilor retinieni pentru culoare și etapele prin care se naște vederea colorată, este necesar a fi expuse teoria tricromatică (Thomas Young) și cea tetracromatică sau a culorilor opuse (Ewald Hering). Prima susține că, fiind impresionate de stimulul luminos, celulele vizuale generează trei culori fundamentale: roșu vermillon, verde gălbui și albastru violaceu, iar senzația de alb rezultă ca efect al excitării puternice a receptorilor de către lumina puternică. În al doilea caz, se emite ideea că senzațiile cromatice se manifestă sub formă de perechi: roșu-verde, galben-albastru, alb-negru.

Fiind cunoscute aspectele susținute de cele două legi și luând în calcul cercetările științifice care admit existența unei a patra categorii de bastonașe sensibile la lumină, teoria policromatică (Hamilton Hartridge) intervine pentru a demonstra că pe retină există, de fapt, șapte tipuri de receptori pentru culoare și că percepția culorilor se schimbă odată cu modificarea unghiul vizual în raport cu suprafața retinei, în raport cu intensitatea iluminatului și a adaptării. Cu toate acestea, se menționează că procesul recepției se desfășoară după principii tricromatice[9].

Este știut faptul că, dintre cele 7 contraste cromatice, contrastul simultan și contrastul succesiv (imagine negativă) sunt în mod cert puse în relație cu aceste două teorii, întrucât ele implică „activarea" ochiului cu scopul de a produce culoarea necesară pentru echilibrarea perechii cromatice. Din acest motiv găsesc a fi demnă de apreciat părerea lui Goethe referitoare la rolul decisiv al ochiului în percepție, care reacționează subiectiv în procese ce pot fi obiectivate. În concepția lui Goethe, „ochiul cere mereu o anumită culoare, pentru a desăvârși ceea ce are efect din afară într-o unitate armonioasă"[10].

Prin aceasta se prezintă mai exact conceptul de *culori fiziologice,* ca fiind culori subiective, deoarece apar în evenimente nemijlocit organice și presupun de regulă manifestarea unui fenomen subiectiv, de scurtă durată. De asemenea, aceasta constituie și explicația pentru care contrastul succesiv este socotit a fi un contrast fiziologic, cu atât mai mult cu cât este demonstrat faptul că aparatele nu îl detectează, ci fenomenul se produce numai la nivelul retinei, fiind perceput individual de fiecare privitor.

Trebuie spus că psihofiziologia studiază mai degrabă datele privind mecanismele prin care sunt receptate undelor electromagnetice de către subiect, și rezultatul final al interacțiunii lor cu aparatul vizual, adică senzația de culoare, iar pe de altă parte, are în vedere cercetarea influenței și a efectelor culorii asupra stărilor psihofiziologice interne, precum și a comportamentului în ansamblu omului. Prin urmare, este important de analizat cantitatea și calitatea informațiilor primite ca rezultat al percepției culorii, al manifestării efectelor senzoriale și psihice, adică a ceea ce numim *impresivitatea culorilor,* cât și prin conștientizarea dimensiunii spirituale, caracteristică acestora (*expresivitatea culorilor*).

Întrucât tonalitatea, saturația și luminozitatea culorii pot prezenta gradații diferențiate și în funcție de acestea, nivelul de stimulare se modifică implicit, acesta este motivul pentru care cercetătorii vorbesc despre „dependența omului de culoare"[11]. Nu este cazul să exemplificăm pentru fiecare culoare în parte, în ce măsură calitățile nuanțelor ne determină schimbările de stare, ori ne influențează comportamentul și dispoziția. Esențial este de precizat că simpla mișcare de polarizare spre alb și negru, sau tendința de „deplasare" către culoarea complementară-pereche, produc în plan obiectiv degradeul valoric, pastelarea culorilor și ruperea

propriu-zisă a tentei, iar în plan subiectiv generează o varietate de trăiri spirituale și simboluri, cu grade imprecise de generalizare.

Afirmația aceasta vine în concordanță cu faptul că emoțiile se manifestă subiectiv, iar dacă expresiile faciale sunt recunoscute ca fiind universal valabile, iată că în cazul senzațiilor și impresiilor trezite la vederea chiar a tentelor pure vorbim despre „efecte psihice relativ comune". Acest fapt își menține și mai mult valabilitatea în situația ce presupune percepția unor amestecuri cromatice, a unor suprafețe de culori distincte juxtapuse, ori în cazul manifestării unor asocieri de senzații care sunt specifice altor simțuri, la care se adaugă cele receptate prin văz.

Drept urmare, luând în calcul faptul că efecte senzoriale sunt deseori sinestezice, iar efecte psihice pot fi conștiente sau inconștiente, consider că gradul de impresivitate și expresivitate a culorilor depinde foarte mult de individualitatea omului, de psihologia sa, de preferințe asumate cât și de fondul aperceptiv, la care se adaugă sensibilitatea cromatică și afectivitatea. Faptul că se pot manifesta chiar anomalii de percepție (daltonism, acromazie) este un alt argument care ar deschide ample dezbateri laterale.

Totodată, merită menționat faptul că percepția culorilor este influențată într-o mare măsură de forma (obiectul) cu care se asociază și în același timp de stările de espectanță, mai exact de experiența afectivă a individului în raport cu forma respectivă. Acest fenomen psihofiziologic este numit *asimilativ*, iar specialiștii găsesc că are rolul de a contrabalansa influența pe care impresivitatea culorilor o induce în mod necondiționat stărilor psihofiziologice interne ale fiecărei persoane.[12] Așadar, stările interne ale subiectului influențează, dar și sunt influențate, la rândul lor, de modul în care sunt percepute culorile.

3. **Chimia**

Cercetările întreprinse în acest domeniu, au drept scop furnizarea de date și informații despre materia propriu-zisă care mediază apariția culorii în natură (pigmenții), cât și despre producerea artificială a culorilor (coloranții).

Punând în relație informațiilor prezentate anterior, se ajunge la compararea datelor obținute pe două căi: prin observarea culorii-lumină (rază monocromatică), dar și prin producerea culorilor pe baza amestecului de pigmenți (materie colorată). Astfel, dacă din punct de vedere fizic (optic), există 6 culori spectrale (R, O, G, Ve, A, Vi) + indigo, iar din punct de vedere fiziologic, prin teoria tricromatică se demonstrează primatul a trei *culori generatoare*: Roșu vermillon, Verde gălbui, Albastru violet, în același timp, din perspectiva pictorilor, culorile pigmentare sunt clasificate în: *primare fundamentale*: R, G, A și *secundare*: O, Ve, Vi.[13]

Prin amestecul aditiv al culorilor-lumină rezultă lumina albă, iar prin cel substractiv (prin scădere) rezultă negrul. Culorile-pigment amestecate optic (aditiv) dau, teoretic, albul (pe cercul lui Newton). Dacă sunt combinate prin melaj sau suprapunere de glasiuri, în funcție de cantități, culorile-pigment vor produce griuri neutre sau colorate.

Înainte, însă de a puncta câteva repere privind problema culorilor-pigment, trebuie amintit faptul că cercetările din domeniul chimiei au contribuit chiar la explicarea fenomenului/ mecanismului de percepție a culorilor prin intermediul ochiului. Ceea ce nu am pomenit în prezentarea făcută referitor la implicațiile psihofiziologiei în înțelegerea culorii este faptul că în 1976 a fost emisă chiar o teorie chimico-osmotică (Walther Stoeckenius), ce susține ideea conform căreia percepția cromatică se datorează unui singur pigment vizual – *rodopsina,* existentă în bastonașele din retină, care, sub acțiunea luminii determină variația gradientului de protoni al membranei celulare și astfel, prin aceste modificări fizico-chimice sau foto-chimice, iau naștere influxurile nervoase, ce ajung la cortex sub formă de senzații cromatice.

Revenim acum la pigmenții folosiți în atelierul de artă, la ceea ce presupune manevrarea concretă a pastei, soluțiilor sau pulberilor colorate, afirmând faptul că pentru artiștii practicanți, cunoașterea culorilor ca substanțe sau pigmenți materiali e la fel de importantă cum este și talentul de a pune în valoare un mesaj plastic și de a transmite emoție, apelând la expresivitatea culorilor. Aceasta, deoarece culorile-pigment constituie tocmai materia ce contribuie la concretizarea emoției cu care este investită opera de artă, iar culoarea, mai mult decât celelalte elemente de limbaj plastic, surmontează sensibilitatea privitorului, îi activează o anumită dispoziție contemplativă și-l încurajează la analiză, la reflecție.

Prin urmare, merită acordată atenție și apreciere meșteșugului sau priceperii de a combina materiile colorate, pornind de la experiența anterioară acumulată în timp, cu privire la reacțiile chimice și efectele amestecurilor, în funcție de natura culorilor și de compatibilitatea lor.

Atât pigmenții (pulberi colorate) cât și lianții utilizați pentru obținerea materiilor colorate au devenit tot mai variați și numeroși de-a lungul timpului, de remarcat fiind faptul că folosirea lor se extinde și în alte domenii, cu precădere industriale, nu doar în pictură. De aceea, natura/ proveniența materiilor colorate, modul de fabricare și destinația pigmenților sunt criterii datorită cărora culorile-pigment prezintă trăsături distinctive, clasificatorii.

Având avantajul unor surse riguros documentate, din care merită a fi selectate informațiile relevante și pentru a păstra prezentarea în limitele unei sinteze, voi prelua din lucrarea *Pictura în ulei* principalele trăsături pe care Liviu Lăzărescu le atribuie pigmenților, menționând părerea sa cu privire la faptul că pentru artist sunt importante în special cele pe care „le poate controla prin observații directe sau cu ajutorul unor probe care nu-i vor da prea mare bătaie de cap”[14]. Conform autorului menționat, pigmenții se diferențiază prin: culoare, granulație (finețe), formă (amorfă sau cristalină), capacitate de acoperire, putere de colorare, greutate specifică, stabilitate la lumină, compatibilitate chimică, rezistență (la acizi, alcalii, temperatură, aer, intemperii), indice de absorbție al lianților, capacitate de dispersie.

În încheiere se impune a aminti faptul că diferența dintre *pigment* și *colorant* constă în aceea că primul este de formă granulară, insolubil în aglutinanți sau apă și este întotdeauna colorat, inclusiv în alb sau negru, fiind folosit pentru acoperirea suprafeței-suport. Prin comparație, coloranții sunt solubili în lianți sau solvenți, pot să nu aibă tentă proprie (așa cum au pigmenții) și sunt folosiți pentru colorarea fibrelor. Dacă inițial coloranții se produceau din materii prime vegetale sau animale, astăzi se apelează la obținerea lor pe cale chimică.

Prin prisma faptului că această cunoaștere, a culorilor-pigment, presupune experimentarea de tehnici și procedee de lucru diverse pentru testarea calității materialelor, suntem îndreptățiți să spunem că și cercetarea modului în care se comportă și acționează culorile în procesul de creație este tot o formă de a studia, în sens propriu, culoarea. Pe lângă responsabilitatea pentru învățarea tehnicilor de lucru și a specificului fiecăreia, se impune să ne asumăm nu numai exercițiul și experimentul plastic, ci și să contribuim la durabilitatea lucrărilor, prin cunoașterea sau anticiparea reacțiilor, în timp, a materiilor folosite.

Așadar, dacă artistului îi revine sarcina și bucuria de a mânui materia colorată pentru a transpune în pictură emoții personale sau emoții pe care le recunoaște în ceilalți prin intermediul empatiei, tot el descoperă și învață chimia culorii pentru a face să-i dăinuie opera și pentru a dovedi prin creația sa, chimie emoțională cu semenii.

Note

1. Cf. Lăzărescu L., (2009), „*Culoarea în artă*”, Editura Polirom, București, p. 12
2. Golu M., Dicu A., (1974), „*Culoare și comportament*”, Editura Scrisul Românesc, Craiova, p. 118
3. Lăzărescu L., (2009), „*Culoarea în artă*”, Editura Polirom, București, p. 21
4. Ibidem, p. 168
5. Cf. Antal A., Mureșanu P., (1983), „*Culoare, armonie, confort*”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, p. 37
6. Cosmovici A., (2005), „*Psihologie generală*”, Editura Polirom, Iași, p. 106
7. Lăzărescu L., (2009), „*Culoarea în artă*”, Editura Polirom, București, p. 38
8. Golu M., Dicu A., (1974), „*Culoare și comportament*”, Editura Scrisul Românesc, Craiova, p. 67
9. Golu M., Neveanu P.P., (1970), „*Sensibilitatea*”, Editura Științifică, București, p. 136
10. Goethe W. J., (2005), „*Despre teoria culorilor: Partea didactică*”, Editura Economică, București, p. 16
11. Cf. Golu M., Dicu A., (1974), „*Culoare și comportament*”, Editura Scrisul Românesc, Craiova, p. 43
12. Ibidem, p. 97
13. Cf. Lăzărescu L., (2009), „*Culoarea în artă*”, Editura Polirom, București, pp. 80-90
14. Lăzărescu L., (1996), „*Pictura în ulei*”, Editura Sigma Plus, București, p. 226

Prof. Monica Tică,
Liceul de Arte „Bălașa Doamna”, Târgoviște

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

Activitatea bibliotecilor în contextul IA. O experiență inovatoare Erasmus+

În era digitalizării accelerate, bibliotecile joacă un rol din ce în ce mai important ca hub-uri de învățare și inovare. Cursul „The AI-Enhanced Library", finanțat prin programul Erasmus+ și coordonat de Phoenix Training Center, a avut ca obiectiv principal dezvoltarea competențelor personalului bibliotecar prin integrarea educației non-formale, a inteligenței artificiale (IA) și a competențelor digitale. Desfășurat pe parcursul a cinci zile în Istanbul, cursul ne-a oferit o experiență interdisciplinară și interculturală deosebită

Programul a fost structurat pe cinci zile distincte, fiecare concentrându-se pe aspecte specifice ale utilizării IA în biblioteci:

Ziua 1: Introducere în IA și beneficiile sale pentru biblioteci

Cursul a fost susținut de Emir Bayraktar, un formator cu experiență în software și educație Erasmus, a stabilit bazele teoretice ale cursului. Cursanții au fost întâmpinați cu o prezentare a modului în care IA poate transforma bibliotecile în spații moderne de învățare. Sesiunea a inclus o introducere în Phoenix Training Center, cu accent pe diversele categorii de formare pentru profesori, precum educația digitală, incluzivă și STEM. Scopul a fost de a stabili o bază solidă pentru explorarea ulterioară a tehnologiilor.

Ziua 2: Educație Non-Formală și Facilitare

A doua zi s-a concentrat pe metodele de educație non-formală pentru adulți, cu accent pe facilitare. Activitățile au inclus un „Icebreaker/ Energiser" captivant, precum „Provocarea Obiectului Invizibil", unde participanții au transformat obiecte imaginare (de la un burger invizibil la o spadă), stimulând creativitatea și colaborarea. Această zi a pus bazele unui mediu de învățare interactiv și dinamic.

Ziua 3: Crearea de Conținut și Documentație cu IA

Cea de-a treia zi a debutat cu un călduros „Good Morning & Welcome Back!", reflectând atmosfera prietenoasă a cursului. Participanții au fost invitați să împărtășească experiențe personale, precum încercarea unui mic dejun turcesc sau întâlnirea pisicilor din Istanbul, utilizând platforma Padlet. Activitatea „Name Tent" a facilitat cunoașterea reciprocă prin crearea de nume personalizate, iar sesiunea „Let's Catch Up!" a revizuit conceptele anterioare (introducere în IA, angajarea utilizatorilor, ateliere practice și generarea de imagini). Accentul a fost pe utilizarea IA pentru crearea de conținut și documentație internă.

Ziua 4: Storytelling și Tehnici Creative Non -Digitale

A patra zi a explorat arta storytelling-ului și tehnicile creative non-digitale. Participanții au învățat să utilizeze narațiunea pentru a spori angajarea utilizatorilor bibliotecii, combinând metode tradiționale cu elemente inovatoare. Această zi a oferit un echilibru între tehnologie și creativitatea umană, consolidând abilitățile de comunicare și expresie.

Ziua 5: Comunicare Multilingvă, Outreach și Certificare

Ultima zi a abordat comunicarea multilingvă și outreach-ul comunitar, oferind strategii pentru implementarea cunoștințelor dobândite. Sesiunea a inclus feedback din partea participanților și o ceremonie de acordare a certificatelor, marcând finalizarea cu succes a cursului. Această zi a consolidat rețeaua profesională creată și a evidențiat impactul proiectului.

Proiectul a demonstrat cum IA poate transforma bibliotecile în spații moderne de învățare, îmbunătățind eficiența și atractivitatea

serviciilor oferite. Feedback-ul participanților a evidențiat o creștere a încrederii în utilizarea tehnologiilor digitale și a rețelelor profesionale create. Abordarea non-formală a promovat un mediu de învățare colaborativ, replicabil în alte contexte educaționale.

„The AI-Enhanced Library" reprezintă un model promițător pentru dezvoltarea profesională a bibliotecarilor în era digitală. Prin integrarea IA cu metode non-formale și competențe digitale, proiectul Erasmus+ al Phoenix Training Center contribuie la modernizarea sectorului bibliotecar, pregătindu-l pentru provocările viitorului.

Prof. univ. dr. Agnes Terezia Erich

Utilizarea Inteligenței Artificiale în biblioteci: perspective, aplicații și provocări

În perioada 6-12 aprilie 2025, alături de 11 colegi din cadrul Bibliotecii Județene „I. H. Rădulescu" Dâmbovița și bibliotecilor comunale am participat la cursurile oferite de Phoenix Training Center din Istanbul, în cadrul programului Erasmus+ ID: 2021-1-RO01-KA120-ADU-000042682.

Cursurile au fost axate pe două componente: *The AI-Enhanced Library: Creating Future-Ready Learning Experiences și Non-Formal Education in Libraries: Engaging Adult Learners Through Innovative Methods.*

Pe lângă experiența interculturală, bibliotecarii dâmbovițeni au avut oportunitatea de a se familiariza cu mai multe tipuri de instrumente ce țin de inteligența artificială, exersând modalitățile de folosire a lor pentru dezvoltarea de noi servicii de bibliotecă și îmbunătățirea celor deja existente.

Cursul *The AI-Enhanced Library: Creating Future-Ready Learning Experiences* a explorat

modalitățile prin care inteligența artificială (IA) este integrată în activitatea bibliotecilor contemporane. Au fost analizate principalele domenii de aplicare, precum automatizarea proceselor de catalogare, interacțiunea cu utilizatorii prin intermediul asistenților virtuali, recomandările personalizate de lectură, analiza comportamentului utilizatorilor și digitizarea resurselor.

Totodată, au fost evidențiate provocările etice și instituționale pe care implementarea IA le presupune. Concluzia cursului a fost că, în ciuda complexităților asociate, IA are potențialul de a contribui semnificativ la modernizarea și eficientizarea serviciilor oferite de biblioteci, cu condiția respectării principiilor fundamentale ale accesului echitabil la informație.

În contextul transformării digitale accelerate din ultimele decenii, bibliotecile, în calitatea lor de instituții fundamentale pentru educație, cercetare și informare, au fost nevoite să își adapteze strategiile de funcționare și serviciile oferite. Inteligența artificială (IA) reprezintă una dintre cele mai inovatoare tehnologii adoptate în acest proces de adaptare. Utilizarea IA în biblioteci nu presupune doar modernizarea infrastructurii, ci redefinește însăși interacțiunea dintre utilizator și informație.

În ultimii ani, inteligența artificială (IA) a devenit un instrument esențial în modernizarea serviciilor oferite de biblioteci. De la organizarea eficientă a colecțiilor la interacțiunea cu utilizatorii și optimizarea proceselor administrative, AI redefinește modul în care bibliotecile funcționează și își îndeplinesc misiunea de diseminare a cunoașterii.

Unul dintre cele mai semnificative beneficii ale integrării IA în biblioteci constă în automatizarea proceselor tradiționale de catalogare și clasificare a resurselor. Algoritmi de învățare automată pot analiza conținutul documentelor și pot genera automat metadate relevante, precum autorul, tematica, cuvintele-cheie sau clasificarea în sistemele biblioteconomice standard. Această metodă reduce semnificativ volumul de muncă manuală și contribuie la creșterea coerenței și acurateței sistemelor de organizare a informației.

Această funcționalitate nu doar economisește timp pentru bibliotecari, ci și crește acuratețea și coerența clasificării materialelor, facilitând accesul mai rapid la informații pentru utilizatori.

Implementarea de asistenți virtuali bazați pe IA (chatboți) în biblioteci facilitează o interacțiune continuă și eficientă cu utilizatorii. Aceștia pot răspunde solicitărilor uzuale (informații despre locația cărților, programul bibliotecii, reguli de împrumut etc.), oferind un serviciu disponibil non-stop. Astfel, bibliotecile pot extinde considerabil accesibilitatea serviciilor, în special pentru utilizatorii digitali sau la distanță.

Bibliotecile moderne implementează chatboți sau asistenți virtuali care pot răspunde automat la întrebările frecvente ale utilizatorilor, cum ar fi: „Unde pot găsi o carte despre istoria artei?” sau „Care este programul bibliotecii?”. Acești asistenți, bazați pe AI, pot oferi răspunsuri 24/7, în mai multe limbi și într-un mod interactiv, reducând volumul de muncă al personalului și îmbunătățind experiența utilizatorilor.

Inspirate din sistemele de recomandare folosite de platforme precum Netflix sau Amazon, unele biblioteci integrează IA pentru a sugera cărți pe baza istoricului de împrumut sau a preferințelor declarate ale utilizatorilor. Astfel, fiecare utilizator primește sugestii relevante, ceea ce poate stimula lectura și explorarea de noi domenii.

IA permite dezvoltarea de sisteme de recomandare a resurselor pe baza preferințelor individuale ale utilizatorilor. Aceste sisteme utilizează istoricul de împrumut, evaluările anterioare sau comportamentul de căutare pentru a sugera titluri relevante. Prin personalizarea experienței utilizatorului, bibliotecile pot stimula interesul pentru lectură și pot contribui la diversificarea surselor de informare consultate.

Instrumentele de analiză predictivă bazate pe IA pot sprijini bibliotecile în luarea deciziilor strategice. Prin monitorizarea și analizarea datelor de utilizare (ex. frecvența împrumuturilor, popularitatea anumitor secțiuni sau publicații, preferințele pe categorii de vârstă), conducerea bibliotecii poate fundamenta mai bine deciziile privind achizițiile, organizarea colecțiilor și dezvoltarea de noi servicii.

IA permite bibliotecilor să analizeze volume mari de date despre comportamentul utilizatorilor: ce genuri sunt cele mai împrumutate, care sunt orele de vârf sau ce materiale sunt rareori consultate. Aceste date pot ghida deciziile privind achizițiile viitoare, reorganizarea colecțiilor sau dezvoltarea de noi servicii.

IA este utilizată pe scară tot mai largă în procesul de digitizare și conservare a resurselor culturale și bibliografice. Tehnologiile de recunoaștere optică a caracterelor (OCR), susținute de IA, permit conversia documentelor fizice în formate digitale accesibile și căutabile. De asemenea, IA poate contribui la restaurarea digitală a documentelor deteriorate și la traducerea automată a manuscriselor istorice, facilitând accesul internațional la patrimoniul documentar.

Deși beneficiile sunt evidente, folosirea IA în biblioteci ridică și provocări. Protecția datelor personale, transparența algoritmilor și riscul de marginalizare a anumitor utilizatori (ex. persoane fără competențe digitale) sunt aspecte care trebuie atent monitorizate. Bibliotecile trebuie să rămână spații incluzive și neutre, iar implementarea IA trebuie să fie echilibrată cu misiunea socială și educațională a instituției.

Inteligența artificială deschide un nou capitol pentru biblioteci, transformându-le în centre informaționale mai eficiente, mai interactive și mai adaptate la nevoile utilizatorilor moderni. Cu toate acestea, integrarea IA trebuie făcută cu discernământ, într-un mod care respectă valorile fundamentale ale accesului liber la informație, confidențialitate și echitate.

Integrarea inteligenței artificiale în activitatea bibliotecilor marchează un pas important în direcția transformării digitale a acestor instituții. IA nu înlocuiește rolul uman al bibliotecarului, ci îl susține, optimizând activitățile repetitive și oferind un sprijin valoros în gestionarea volumului tot mai mare de informație. Cu toate acestea, este necesară o abordare critică, responsabilă și echilibrată în adoptarea acestor tehnologii, pentru a păstra valorile fundamentale ale biblioteconomiei: accesul liber la informație, respectarea intimității utilizatorilor și promovarea diversității culturale.

Prof. dr. Alexandru V. Ștefănescu

Printr-un oraș implicat în conservarea istoriei

Activitatea de mobilitate în scop educațional a persoanelor – Educație pentru adulți și formare profesională finanțată prin programul Erasmus+ al Uniunii Europene la care am participat în acest an a fost o experiență deosebit de interesantă atât din punct de vedere cultural și personal cât și din punct de vedere profesional prin schimbul de experiență și formarea profesională de care am beneficiat.

Obiectivele conturate pentru acest proiect au fost experimentarea și consolidarea unor tehnici de facilitare a învățării și de educație non-formală a adulților, aprofundarea principiilor de bază și teoriilor învățării și motivației adulților, practicile pentru programare incluzivă și accesibilă din perspectiva abordării biblioteconomice și prin experiență interculturală. Partenerul internațional PHOENIX TRAINING CENTER a furnizat sprijinul și serviciile educaționale oferind

materiale didactice ale unui laborator de educație non-formală și exemple de bună practică cu aplicabilitate în profesia de bibliotecar.

Pe scurt, prin aplicarea principiilor andragogice, facilitatorii precum bibliotecile pot crea un mediu în care adultul se simte respectat, valorizat și implicat, ceea ce duce la o motivare sporită și la un proces de învățare și accesare a culturii continuu și eficient.

Experiența educațională a fost completată de o experiență interculturală prin vizite la biblioteci și locuri interesante pentru schimbul profesional de experiență și din motive culturale precum Biblioteca Rami, Biblioteca Sezai Karakoc, Artisanbul Feshane, centrul de tineret GSB Bayrampasa Genclik Merkezi din Istanbul, vizite culturale care m-au ajutat să am o perspectivă mai amplă asupra istoriei și culturii Istanbulului.

Ceea ce m-a impresionat în aceste vizite culturale și doresc să detaliez este preocuparea celor din Istanbul pentru readucerea la viață a istoriei, conservarea ei și satisfacerea nevoilor culturale ale comunității, lucru evidențiat foarte bine la Biblioteca Rami din Istanbul - una dintre cele mai mari din Turcia.

„Martoră a trecutului, sursă a viitorului”[1], această bibliotecă a fost deschisă în urma unui amplu proces de restaurare și renovare a unor cazărmi militare cu detaliile lor originale.

Spații de recreere, săli de studiu individual sau în grup, laboratoare de restaurare a manuscriselor și lucrărilor foarte vechi precum și săli impresionante de expunere a acestora au fost amenajate în încăperi ce au servit cazărmilor militare acum sute de ani.

Pe pereți întregi ai bibliotecii sunt montate monitoare la care poți urmări filmulețe cu intervenţii conservative asupra incunabilelor din patrimoniu, putând astfel să observ, de exemplu, o curățare mecanică a murdăriei de suprafață de pe o lucrare efectuată de către conservatori cu materiale utilizate ca: radieră din vinil, radieră cu burete, radieră tip aluat, unelte manuale, diferite tipuri de pensule, precum și o completare a secțiunilor lipsă folosind hârtie adecvată lucrării, colorată în nuanţă apropiată originalului, apoi curăţarea surplusului de hârtie şi finisarea ancorării.

Astfel, consider că implicarea în readucerea la viață și conservarea istoriei prin programe de restaurare și apoi de digitalizare este esențială pentru viitorul cultural al unei țări, prin crearea unui patrimoniu cultural ca sursă de inspirație și învățare, prin păstrarea identității culturale a unei comunități sau națiuni dar și pentru o dezvoltarea economică prin promovarea unui turism cultural sustenabil.

Existența Bibliotecii Rami mi-a arătat cum conservarea istoriei nu înseamnă doar posibilitatea de a privi înapoi, ci și cum poate îmbogăți vizual și material prezentul cultural al comunității pe vestigii ale trecutului și nu în ultimul rând cum fundamentează o dezvoltare culturală durabilă a viitorului.

Notă

1. www.ramikutuphanesi.gov.tr

Mircea-Iunian Tică,
Biblioteca Judeţeană
„I. H. Rădulescu” Dâmboviţa

File de jurnal de pe Bosfor

Într-o societate tot mai conectată, formarea profesională trece dincolo de granițele unei țări, de cutumele locului și de mentalitățile unei civilizați. Participarea la un proiect Erasmus nu înseamnă doar o călătorie într-o altă țară, ci o experiență de învățare și de dezvoltare personală cu efecte pe termen lung asupra participanților.

În primăvara acestui an, alături de colegii din Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița, am participat la programul de formare Erasmus +. Această activitate de mobilitate a vizat formarea unor competențe în domeniul educației nonformale, astfel încât biblioteca să devină un spațiu viu de învățare, socializare și inovare. Experiența acumulată în cadrul mobilității a demonstrat că biblioteca modernă nu mai este doar un loc al cărților, ci un „teren" propice pentru învățarea activă și creativită. Participarea mea la acest proiect a fost o experiență profesională și umană deosebit de valoroasă. Am avut ocazia să descopăr o altă perspectivă asupra rolului bibliotecii și al bibliotecarului în societatea actuală – aceea de facilitator al învățării și promotor al educației nonformale.

În cadrul activităților desfășurate în Turcia, am luat contact cu metode variate și interactive de atragere și motivare a publicului, indiferent de vârstă sau nivel educațional. Atelierele de tip *learning by doing* și sesiunile de învățare colaborativă au contribuit la dezvoltarea competențelor interpersonale și pedagogice ale bibliotecarilor. Prin metode nonformale, putem ajunge mai aproape de oameni, putem combate izolarea și putem oferi fiecărui vizitator o experiență de învățare unică, adaptată nevoilor sale. Am învățat să transformăm biblioteca într-un spațiu viu, unde se poate învăța prin experiență, dialog și creativitate.

Una dintre metodele care mi-a plăcut în mod deosebit se numește „Ce am în geantă" ("What's in My Bag?"), prin intermediul căreia cititorii devin scriitori activi, cunoscând astfel rigorile și importanța creațiilor literare. De asemenea, această metodă contribuie la învățarea prin cooperare, dezvoltarea competențelor de comunicare și a gândirii critice. Propunem în acest material o activitate nonformală, pe care bibliotecarii o pot desfășura în cadrul diferitelor ateliere de lucru cu cititorii.

Activitate: Povestea din cutie; **Obiectiv**: dezvoltarea competențelor de comunicare a utilizatorilor; **Scop**: Dezvoltarea și stimularea creativității, exprimării orale/scrise și a gândirii critice/colaborative prin joc și povestire; **Durată**: 1h; **Forme de organizare**: frontal; **Evaluare**: interevaluare

Utilizatorilor li se poate propune să creeze o narațiune, pornind de la obiectul extras din cutia surprizelor (stilou, păpușă, eșarfă, frunze, flori, ciocolată, etc). Fiecare participant va primi o coală de scris, marker și 30 de minute pentru redactarea textului. La final, sunt prezentate creațiile și afișate pe panoul special amenajat. Fiecare narațiune va fi apreciată de ascultători și, după eventualele corecturi, se poate realiza un volum al evenimentului care să conțină toate povestirile create.

Mi-a plăcut în mod deosebit această metodă de lucru, descoperită cu ocazia mobilității din primăvară, pentru că încurajează colaborarea și ascultarea activă, detensionează atmosfera și stimulează gândirea critică și creativă. Cititorii devin parte dintr-o comunitate de scriitori, iar bibliotecarul are posibilitatea să distrugă barierele dintre el și cititor, să întărească relațiile cu acesta. În funcție de obiectul ales sau de povestea create, bibliotecarul poate veni cu recomandări de volume pentru lectura particular a cititorilor prezenți la activitate. Bibliotecarul devine astfel un

mediator al lecturii, capabil să transforme o carte într-o experiență personală și memorabilă, un **ghid al procesului creativ**, încurajând exprimarea personală și gândirea independent și, nu în ultimul rând, bibliotecarul capătă rolul de **animator cultural și formator de public**.

Prin urmare, mobilitatea bibliotecarilor reprezintă un vector important pentru modernizarea și profesionalizarea serviciilor de bibliotecă. Prin deplasarea în Turcia, schimbul de idei și experiențe, bibliotecarii se transformă în cunoscători ai contextului global şi agenţi de schimbare locală. În acelaşi timp, instituţiile de bibliotecă trebuie să creeze un cadru favorabil pentru mobilitate – astfel încât beneficiile să se răsfrângă asupra utilizatorilor şi comunităţii. Mobilitatea, astfel, nu este doar o opţiune individuală, ci un element strategic pentru întărirea rolului bibliotecii în societatea cunoaşterii.

Georgian Bănescu,
Biblioteca Judeţeană
„I. H. Rădulescu" Dâmboviţa

Experiența mea Erasmus+ la Istanbul, oameni și inspirație

În perioada 7–11 aprilie 2025 am participat la cursul internațional *„Non-Formal Education in Libraries: Engaging Adult Learners Through Innovative Methods”*, organizat la Istanbul de Phoenix Training Center – formatorii fiindu-ne Emir Bayraktar și Aysun, prin programul Erasmus+.

A fost deja a doua mea experiență de acest fel, a doua mobilitate Erasmus, iar această revenire în program mi-a confirmat cât de valoroase pot fi aceste oportunități.

Pentru mine, această mobilitate a însemnat mult mai mult decât un curs – a fost o experiență care mi-a îmbinat profesia cu descoperirea culturală și inspirația personală.

Am lucrat/exerst cu metode moderne de educație non-formală: povestire, jocuri de rol, simulări și gamificare. Activitățile practice și exemplele reale mi-au arătat cum o bibliotecă poate deveni un spațiu viu, creativ și mereu adaptat comunității.

Vizitele în bibliotecile locale și discuțiile cu bibliotecari turci m-au ajutat să înțeleg mai clar ce așteptări au utilizatorii și cum pot răspunde mai bine nevoilor lor. Am plecat cu soluții concrete pe care abia aștept să le aplic acasă.

În același timp, Istanbulul m-a cucerit: străzile pline de viață și culoare, monumentele impresionante, oamenii primitori și poveștile

orașului m-au însoțit la fiecare pas. M-am întors cu amintiri care mi-au rămas în suflet.

Această experiență mi-a adus energie, încredere și dorința de a transforma biblioteca în care lucrez într-un loc mai modern, incluziv și atractiv. Vin acasă cu idei noi, entuziasm și convingerea că pot contribui la schimbare.

Pentru mine, Erasmus+ nu se încheie aici – este doar începutul unui drum al colaborării și al creșterii profesionale continue.

Florina-Ionela Rotaru,
Biblioteca Judeţeană
„I. H. Rădulescu” Dâmboviţa

Reflecții după mobilitatea Erasmus+ la Istanbul

În perioada 7–11 aprilie 2025 am participat la cea de-a doua mea mobilitate Erasmus+, în cadrul cursului „Non-Formal Education in Libraries: Engaging Adult Learners Through Innovative Methods”, organizat de Phoenix Training Center în Istanbul.

Programul de formare a fost bine structurat, îmbinând componenta teoretică cu activități aplicative, interactive. Trainerii au reușit să creeze un cadru dinamic și stimulativ, în care procesul de învățare s-a desfășurat prin colaborare, creativitate și implicare autentică.

Am explorat metode noi de educație non-formală: jocuri de rol, simulări, povestiri și elemente de gamificare, toate cu potențial de adaptare la mediul bibliotecii și la orice fel de public, nu doar cel adult. Mi s-a clarificat modul în care aceste abordări pot fi integrate în activitățile bibliotecii, pentru a stimula participarea activă și implicarea cursanților.

Povestirea a constituit un „fir roșu” al întregii experiențe, nu doar ca tehnică pedagogică, ci ca mijloc de conectare umană și transformare personală. Am participat la activități creative non-digitale, care ne-au reamintit cât de importantă este exprimarea liberă, neîngrădită de tehnologie.

Într-o lume tot mai digitalizată, am regăsit valoarea *jocului* și a improvizației. Deși adesea asociat copilăriei, *jocul* s-a dovedit a fi o

strategie eficientă de învățare pentru adulți: favorizează siguranța emoțională, stimulează imaginația și creează un spațiu propice implicării și umorului.

Experiența de la Istanbul a fost complexă și profundă: profesională, personală și culturală. Am vizitat mai multe biblioteci locale, unde am dialogat cu bibliotecari turci despre provocările și soluțiile întâlnite în lucrul cu publicul adult. Acest schimb de idei ne-a oferit noi perspective asupra rolului bibliotecii ca spațiu de învățare activă și de coeziune comunitară. În același timp, am avut ocazia să descopăr o cultură fascinantă: Istanbulul, cu energia sa vibrantă și contrastul armonios dintre tradiție și modernitate, a fost un cadru ideal pentru învățare și inspirație.

M-am întors acasă cu o serie de concepte și practici pe care le pot adapta în activitățile bibliotecii, fie că este vorba de ateliere creative, sesiuni de alfabetizare digitală sau inițiative comunitare. Educația non-formală în biblioteci nu reprezintă doar o alternativă, ci o direcție

importantă pentru construirea unor comunități mai conectate, mai implicate și mai deschise către învățarea continuă.

Ileana Faur,
Biblioteca Judeţeană
„I. H. Rădulescu” Dâmboviţa

Învață din experiența mea! Erasmus+ merge mai departe!

Pe parcursul lunii aprilie am avut ocazia să mă aflu în echipa care a beneficiat de cursuri furnizate de Phoenix Training Center, în cadrul programului Erasmus+.

Am deprins elemente cu privire la inovația în educația non-formală care se referă la introducerea de noi abordări, metode, tehnologii și practici în procesele de învățare organizate în afara sistemului formal de educație, vizând adaptarea continuă la nevoile complexe ale adulților și tinerilor. Aceste inovații pot include: utilizarea tehnologiilor digitale, abordări bazate pe proiecte, învățarea prin joc, gamificarea, sau integrarea educației digitale în programele non-formale.

Participarea la mobilitatea Erasmus+ desfășurată în Istanbul a fost o experiență de neuitat, care ne-a deschis ochii către o lume plină

de diversitate culturală și prietenie. Vizitând bibliotecile locale și interacționând cu bibliotecarii de acolo, am fost profund impresionați de ospitalitatea și căldura cu care am fost primiți. Oamenii de cultură din Istanbul ne-au întâmpinat cu zâmbete și deschidere, făcându-ne să ne simțim ca acasă într-o țară nouă. Această experiență ne-a permis nu doar să învățăm despre sistemul bibliotecilor din Turcia, dar și să ne conectăm cu alți oameni care împărtășesc aceleași valori și interese.

Am avut ocazia să descoperim frumusețea culturii turcești, de la arhitectura impresionantă a orașului Istanbul până la deliciile culinare care ne-au cucerit pe toți. Mâncarea tradițională, cu aromele sale autentice, ne-a oferit o adevărată incursiune în istoria și tradițiile locului.

Am fost fascinată de ospitalitatea localnicilor, de mâncarea și dansurile tradiționale.

Pentru mine Erasmus+ a însemnat o experiență unică de a ieși din zona de confort, de a vedea lumea, de a depăși granițele personale, de a dobândi cunoștințe noi, o șansă de a experimenta sistemul de biblioteci din afară și de a cunoaște alte culturi, mentalități, o șansă de a avea noi experiențe lingvistice, educative și sociale.

Maria Magdalena Toma,
Biblioteca Judeţeană
„I. H. Rădulescu” Dâmboviţa

Experiența mea Erasmus

În luna aprilie a acestui an am avut parte de o experiența inedită alături de unii dintre colegii mei, în sensul că am participat la un curs de pregătire profesională, prin Erasmus, în Turcia, Istanbul. Cursul organizat de către PHOENIX TRAINING CENTER a avut ca temă dezvoltarea abilităților de utilizare a instrumentelor IT&C și de proiectare a programelor pentru adulți bazate pe aceste instrumente, explorarea inteligenței artificiale, îmbunătățirea serviciilor oferite de bibliotecă, implicarea în practică.

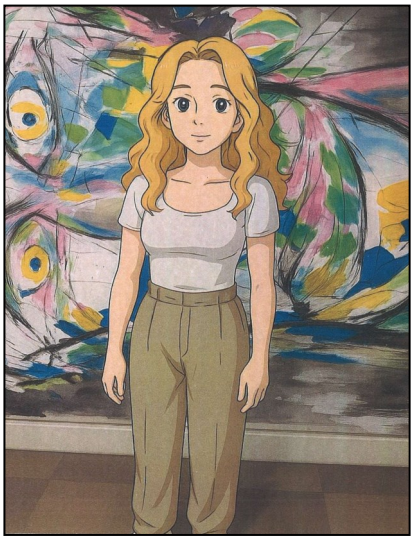

Am descoperit cum poate fi valorificată inteligența artificială în mediile bibliotecare, inclusiv chatbot-uri, recomandări automate și instrumente de conversie a textului în vorbire, luând în considerare implicațiile etice și preocupările legate de confidențialitatea datelor, cum să aplici noile cunoștințe prin proiectarea unei activități pilot de învățare care integrează instrumente de inteligență artificială, primind feedback constructiv de la colegi pentru a-și rafina abordarea, cum să integrezi inteligența artificială și instrumentele digitale în contexte reale de bibliotecă, folosind tehnici de evaluare măsurabile, cum ar fi colectarea de feedback, analiza și evaluarea satisfacției utilizatorilor, cum să planific și să organizez ateliere sau activități incluzive și accesibile bazate pe instrumente IT&C, cu accent pe inteligența artificială.

Cred că a fost o experiență unică, trăită cu emoție și interes. De asemenea, cred că materialul cursului a fost extrem de bine prezentat, spun asta pentru că mi s-a părut prezentat foarte profesional.

Cât despre Istanbul, orașul celor două continente, el este fără îndoială unul dintre cele mai frumoase, interesante și istorice orașe din lume care împletește cum știe el mai bine farmecul oriental cu energia europeană. Am fost impresionată de Palatul Dolmabahce, Turnul Galatei, Moscheea Albastră. Vreau să subliniez că îmi place foarte mult bucătăria turcească, căldura oamenilor de pe stradă, grija specială acordată pisicilor care dau și ele un farmec deosebit străzilor înguste și întortocheate.

Izabela Luminița Dobre,
Biblioteca Judeţeană
„I. H. Rădulescu” Dâmboviţa

Mobilitățile de tip Job Shadowing (Erasmus+) – o nouă perspectivă asupra formării continue a personalului de bibliotecă

În perioada 07.04.2025-11.04.2025, am participat la o activitate de tip Job-Shadowing în cadrul acreditării pe care Biblioteca Județeană o are prin Progamul Erasmus + ID: 2024-RO01-KA121-ADU-000237521.

Organizația gazdă a fost Bayrampasa Belediyesi Genclik Merkezi din Istanbul.

Programul Job Shadow s-a desfășurat la Bayrampaşa Municipality Sezai Karakoç Library.

Cursurile au avut ca obiectiv învățarea structurii organizaționale și a serviciilor cheie ale bibliotecii gazdă prin sesiuni de orientare, tururi departamentale și prezentări. Familiarizarea cu gestionarea resurselor electronice și a proceselor de împrumut digital, implicându-mă totodată în discuții despre transformarea digitală și tendințele emergente în tehnologia utilizată într-o bibliotecă publică. Împărtășirea de

perspective și feedback-ul cu colegii și mentorii au consolidat angajamentul față de creșterea profesională continuă și cooperarea interinstituțională. Învățarea despre diverse strategii de implicare a utilizatorilor, cum ar fi tururile bibliotecii, sesiunile de orientare și cluburile de lectură sunt aspecte care pot fi repliate la nivelul Bibliotecii Județene Dâmbovița.

Săndel Tudor,
Biblioteca Judeţeană
„I. H. Rădulescu” Dâmboviţa

Biblioteca viitorului prinde contur în Istanbul

În perioada 7–11 aprilie 2025, am avut bucuria de a participa, ca și voluntar al Bibliotecii Județene Ion Heliade -Rădulescu, Dâmbovița, la programul de formare Erasmus+ „The AI-Enhanced Library: Creating Future-Ready Learning Experiences”, organizat de Phoenix Training Center în Istanbul, Turcia.

Această experiență a însemnat pentru noi o incursiune fascinantă în lumea tehnologiei și a inovației educaționale, o întâlnire cu idei, oameni și perspective care ne-au inspirat să privim biblioteca prin ochii viitorului.

Pe parcursul celor cinci zile de formare, am descoperit cum inteligența artificială poate fi integrată în activitățile din bibliotecă, pentru a face învățarea mai interactivă și mai accesibilă. Am lucrat cu aplicații digitale care pot fi folosite în activitățile cu adulții și copiii, în promovarea lecturii, în crearea de materiale educaționale și în sprijinirea incluziunii digitale. Fiecare zi a adus un nou exemplu despre cum tehnologia poate deveni un aliat al culturii și al comunității.

O experiență de echipă și de creștere personală

Atmosfera din timpul cursului a fost una plină de energie și colaborare. Am împărtășit idei, am învățat unii de la alții și am descoperit că inovația nu înseamnă doar folosirea tehnologiei, ci și curajul de a gândi diferit, de a căuta soluții noi și de a lucra împreună. Pentru noi, această mobilitate a fost o oportunitate de a învăța continuu, dar și de a înțelege mai bine rolul pe care biblioteca îl are în viața comunității – acela de spațiu viu, deschis și conectat la nevoile actuale ale oamenilor.

Înapoi acasă, cu planuri noi

Revenind acasă, ne-am dorit să ducem mai departe ceea ce am învățat: să aducem în activitățile noastre instrumente și idei care să apropie oamenii de cunoaștere, să facem biblioteca mai atractivă și să promovăm învățarea prin mijloace moderne.

Credem că tehnologia nu înlocuiește cartea, ci o completează – iar biblioteca poate deveni un loc în care trecutul, prezentul și viitorul se întâlnesc armonios.

Erasmus+ – o lecție despre oameni și schimbare

Participarea la acest program ne-a arătat că educația, inovația și colaborarea merg mână în mână. Erasmus+ înseamnă deschidere, curaj și încredere în puterea cunoașterii.

Pentru noi, Istanbulul va rămâne simbolul unei experiențe care a unit oameni, idei și culturi, dar mai ales un punct de plecare spre o bibliotecă pregătită pentru viitor.

Ionela Petrișor,
Biblioteca Comunală Perșinari Dâmbovița
Violeta Dumitrescu,
Biblioteca Comunală Ocnița Dâmbovița

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

Relevanța bibliotecilor școlare în secolul XXI. O analiză comparativă cu bibliotecile publice

În contextul transformărilor tehnologice și sociale ale secolului 21, bibliotecile școlare joacă un rol esențial în promovarea lecturii, gândirii critice și colaborării în rândul elevilor. Această lucrare analizează funcțiile multiple ale bibliotecilor școlare ca spații de lectură, cercetare, colaborare, studiu și inovație, subliniind necesitatea integrării tehnologiilor emergente, precum inteligența artificială (IA), realitatea virtuală (RV) și realitatea augmentată (RA). Printr-o comparație detaliată cu bibliotecile publice, se evidențiază diferențele în ceea ce privește publicul țintă, colecțiile, serviciile și impactul comunitar. Lucrarea argumentează că bibliotecile școlare trebuie să evolueze în spații hibride, combinând resurse tradiționale cu tehnologii moderne, pentru a răspunde nevoilor unei generații digitale.

Imagine generată cu IA

1. Introducere

Secolul 21 este marcat de o convergență fără precedent a tehnologiilor digitale, globalizării și schimbărilor socio-economice, care au transformat profund sistemele educaționale. În acest context, bibliotecile școlare, tradițional considerate spații pentru depozitarea cărților, sunt nevoite să își redefinească rolul pentru a rămâne relevante. Rapoartele PISA subliniază că lectura este o competență fundamentală pentru dezvoltarea abilităților cognitive și sociale necesare în secolul 21, precum gândirea critică și rezolvarea de probleme.

În paralel, bibliotecile publice deservesc comunități mai largi, oferind acces universal la informație și activități culturale. Această lucrare explorează relevanța bibliotecilor școlare în era digitală, analizează funcțiile lor multifațetate (lectură, cercetare, colaborare, studiu și makerspace), compară aceste instituții cu bibliotecile publice și propune direcții pentru viitor, bazate pe integrarea tehnologiilor moderne și pe adaptarea la nevoile elevilor.

Lucrarea adoptă o abordare calitativă, bazată pe o analiză detaliată a literaturii de specialitate. Sursele includ rapoarte educaționale internaționale, studii academice despre rolul bibliotecilor în educație și cercetări privind impactul tehnologiilor emergente asupra bibliotecilor. Analiza comparativă între bibliotecile școlare și publice a fost structurată în funcție de patru dimensiuni: publicul țintă, colecțiile, serviciile oferite și rolul în comunitate.

2. Rolul bibliotecilor școlare în secolul 21

Bibliotecile școlare au evoluat din simple depozite de cărți în centre dinamice de învățare, îndeplinind multiple funcții esențiale:

Spațiu de lectură: Lectura rămâne o piatră de temelie a educației, contribuind la dezvoltarea vocabularului, gândirii critice și empatiei. Bibliotecile școlare promovează lectura prin programe inovatoare, cum ar fi cluburile de

lectură, programele de vară și platformele online de lectură colaborativă. De exemplu, colaborarea dintre bibliotecari și profesori pentru a selecta materiale diverse și atractive crește motivația elevilor de a citi. Spațiile de lectură informale, cu expoziții tematice și colțuri confortabile, încurajează implicarea elevilor.

Spațiu de cercetare: Bibliotecile școlare susțin învățarea bazată pe investigare, o metodă care încurajează elevii să rezolve probleme independent. Atelierele de alfabetizare informațională, care includ tehnici de cercetare și stiluri de citare, sunt esențiale pentru dezvoltarea competențelor digitale. Parteneriatele cu bibliotecile publice și universitare oferă acces la baze de date precum JSTOR sau EBSCO, sporind resursele disponibile.

Spațiu de colaborare: Învățarea este un proces social, conform teoriei lui Vygotsky (teoria socio-culturală a dezvoltării care pune accent pe rolul interacțiunii sociale și al culturii în dezvoltarea cognitivă a individului). Bibliotecile școlare facilitează colaborarea prin crearea unor „colțuri zgomotoase" pentru discuții și prin platforme online, cum ar fi blogurile sau grupurile de pe rețelele sociale. Elevii pot participa la procese de co-creare a cunoștințelor, de exemplu, prin scrierea de recenzii de cărți pe platforme digitale.

Spațiu de studiu: Bibliotecile oferă un mediu sigur și accesibil pentru elevi, în special pentru cei din medii dezavantajate, care nu au spații adecvate de studiu acasă. Amenajarea spațiilor trebuie să fie adaptată vârstei, cu zone dedicate pentru studiu individual sau în grup.

Makerspace: Bibliotecile școlare devin centre de inovație prin găzduirea unor activități practice, cum ar fi ateliere de caligrafie, proiecții de filme, mini-concerte susținute de elevi sau expoziții personale. Programe precum „Code Kids" încurajează elevii să învețe programare și să dezvolte proiecte tehnologice.

Implementarea Inteligenței Artificiale în bibliotecile Școlare

Integrarea IA în bibliotecile școlare oferă soluții inovatoare pentru a răspunde nevoilor educaționale moderne:

Recomandări personalizate: Prin analiza istoricului de lectură și a intereselor elevilor, algoritmii IA pot sugera cărți sau articole relevante. De exemplu, un sistem precum cel folosit de platformele de streaming (ex. Netflix) poate fi adaptat pentru a recomanda literatură educațională.

Căutare inteligentă: Spre deosebire de căutările bazate pe cuvinte cheie, IA permite formularea de întrebări complexe, oferind rezultate precise prin analiza contextului.

Asistenți virtuali: IA poate automatiza sarcini repetitive, precum catalogarea sau gestionarea inventarului, permițând bibliotecarilor să se concentreze pe activități educaționale. Analiza datelor de utilizare poate identifica tendințe, cum ar fi preferințele de lectură ale elevilor.

Realitate virtuală și augmentată: RV permite elevilor să exploreze biblioteci virtuale sau să vizualizeze cărți în format 3D, în timp ce RA poate crea jocuri educative interactive. De exemplu, o aplicație RA ar putea transforma o carte de istorie într-o experiență imersivă.

Accesibilitate: Traducerile automate și conversia text-vorbire fac resursele accesibile pentru elevii cu nevoi speciale, cum ar fi cei cu deficiențe de vedere sau care vorbesc limbi minoritare. Implementarea IA necesită formarea bibliotecarilor în utilizarea acestor tehnologii și măsuri stricte de securitate a datelor, pentru a proteja confidențialitatea elevilor.

Un exemplu ipotetic care să pună în practică toate elementele de mai sus s-ar concretiza într-o bibliotecă școlară dintr-un liceu urban din România, care ar implementa un program pilot de integrare a IA și spații colaborative. Biblioteca ar introdus un chatbot bazat pe IA pentru recomandări de lectură, conectat la o bază de date cu peste 5.000 de titluri. Spațiile au fost reamenajate pentru a include zone de lectură informală, colțuri de colaborare și un makerspace cu imprimante 3D și tablete pentru RV. Parteneriatele cu o bibliotecă publică locală ar oferi acces la resurse digitale. În primul an, biblioteca a raportat o creștere cu 30% a

împrumuturilor de cărți și o participare mai mare la cluburile de lectură, demonstrând impactul pozitiv al inovațiilor.

Comparație cu Bibliotecile Publice

Tabelul următor sintetizează diferențele dintre bibliotecile școlare și publice:

Criteriu	Biblioteci școlare	Biblioteci publice
Public țintă	Elevi, profesori	Toată comunitatea
Colecții	Materiale didactice, literatură pentru tineri	Beletristică, nonficțiune
Servicii	Alfabetizare informațională, activități școlare	Acces internet, evenimente
Rol în comunitate	Susținerea educației	Centru cultural
Accesibilitate	Limitată la programul școlar	Școlar deschisă publicului

Bibliotecile școlare sunt strâns legate de curriculumul educațional, în timp ce bibliotecile publice au un rol mai amplu, promovând incluziunea socială și educația continuă. De exemplu, o bibliotecă publică poate organiza cursuri de alfabetizare pentru adulți, în timp ce o bibliotecă școlară se concentrează pe dezvoltarea competențelor elevilor.

Viitorul Bibliotecilor Școlare

Bibliotecile școlare nu vor dispărea, dar trebuie să se adapteze pentru a răspunde nevoilor generației digitale:

Digitalizarea: Integrarea platformelor digitale, cum ar fi bibliotecile electronice și aplicațiile de lectură, este esențială. De exemplu, accesul la e-book-uri și baze de date online poate extinde resursele disponibile.

Spații flexibile: Bibliotecile trebuie să devină centre multifuncționale, cu zone pentru colaborare, studiu și activități creative. Mobilierul modular și tehnologiile interactive pot atrage elevii.

Parteneriate: Colaborările cu muzee, universități și companii tehnologice pot îmbogăți oferta bibliotecilor. De exemplu, un parteneriat cu un muzeu local poate facilita expoziții tematice.

Incluziune: Bibliotecile trebuie să fie accesibile tuturor elevilor, inclusiv celor din medii defavorizate sau cu nevoi speciale, prin oferirea de resurse multilingve și tehnologii asistive.

Concluzii

Bibliotecile școlare joacă un rol crucial în educația secolului 21, promovând lectura, gândirea critică și colaborarea. Prin adoptarea tehnologiilor precum IA, RV și RA, și prin transformarea în spații hibride, ele pot răspunde nevoilor unei generații digitale. Comparativ cu bibliotecile publice, bibliotecile școlare au un focus educațional specific, dar ambele contribuie la formarea unor cetățeni informați și creativi. Viitorul bibliotecilor școlare depinde de capacitatea lor de a îmbina tradiția cu inovația, devenind centre de învățare dinamice și relevante.

Referințe bibliografice

[1] OECD (2018). *PISA 2018 Assessment and Analytical Framework*. Paris: OECD Publishing.

[2] Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

[3] Lankes, R. D. (2011). *The Atlas of New Librarianship*. Cambridge, MA: MIT Press.

[4] Weinberger, D. (2019). *Everyday Chaos: Technology, Complexity, and How We're Thriving in a New World of Possibility*. Boston: Harvard Business Review Press.

[5] Krapp, A. (1996). Interest, motivation and learning: An educationalpsychological perspective. *European Journal of Psychology of Education*, 11(1), 23–40.

[6] Barron, B., & Darling-Hammond, L. (2014). *Teaching for Meaningful Learning: A Review of Research on Inquiry-Based and Cooperative Learning*. San Francisco: Jossey-Bass.

Prof. univ. dr. Agnes Terezia Erich

Salonul editorial „Ion Heliade Rădulescu”, ediția a XXIV-a

În perioada 5 – 8 septembrie 2025, Târgoviștea găzduiește a XXIV-a ediție a Salonului editorial de carte, un eveniment de tradiție și inspirație dedicat pasionaților de lectură, scriitori și profesioniști din domeniul cultural. Pe parcursul celor patru zile, orașul se transformă într-un veritabil centru al dialogului literar, reunind cititori, autori și editori de prestigiu din țară.

Salonul editorial de carte de la Târgoviște reprezintă un moment important în calendarul cultural al orașului, dedicat întâlnirilor dintre cititori, autori și profesioniști din lumea editorială. Între 5 și 8 septembrie, orașul se transformă într-un hub al creației literare și al dialogului critic, oferind lansări de carte, sesiuni de autografe, prezentări de colecții și discuții tematice despre tendințele din literatura română și universală.

Evenimentul aduce în prim-plan lansări, ateliere pentru scriitori în devenire, dar și întâlniri cu editori, traducători și profesori universitari. Este un târg de carte accesibil tuturor iubitorilor de lectură, care încurajează schimbul de idei, promovarea noilor talente și consolidarea patrimoniului editorial local.

Ajunși la a XXIV ediție, în calitate de organizatori am pus accent pe dialogul dintre cititori și editori, pe accesibilitatea cărții în spații deschise și pe programul pentru toate vârstele: sesiuni de lecturi, lansări de carte, paneluri tematice și ateliere de lucru susținute de scriitori, editori și reprezentanți ai industriilor conexe.

După deschiderea oficială și alocuțiunile din partea oficialităților Salonul editorial a fost deschis ca în fiecare an de Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei, care prin purtătorul de cuvânt preot consilier Marian Puiescu a adus în prim plan lucrările: *Ierarhi rezidenți la Târgoviște, iubitori de cultură și promotori ai valorilor creștine prin intermediul tiparului și al educației; Tipăriturile Diaconului Coresi; Rolul cultural și educațional al Bisericii strămoșești în devenirea neamului românesc; Fundamentele creștine ale Europei. 1700 de ani de la Sinodul Ecumenic de la Niceea.*

Editura noastră locală, Cetatea de Scaun a lansat în cadrul Salonului editorial lucrarea *Cultura medievală târgovișteană*, autori: Agnes Terezia Erich și Mihai Oproiu, o lucrare captivantă care explorează bogăția și diversitatea culturală a orașului Târgoviște în perioada medievală.

Prezentarea făcută de prof. dr. Alexandru Ștefănescu a conturat intersecția dintre rolul politic al Târgoviștei ca centru de putere în Țara Românească și practicile culturale ale comunităților sale. Autorii au analizat această perioadă istorică în care cultura cuprinde observații despre spațiu (cetate, biserică, cariere de meșteșugari), praxis (rituri, sărbători, ritualul liturgic), producția materială (arhitectură, manuscrise) și reprezentările sociale.

Istoria românilor în secolul XX

Conferința susținută de conf. univ. dr. Matei Gheboianu decan al Facultății de Istorie, Universitatea din București, ne-a invitat să privim aceste etape ale secolului XX nu ca succesiuni izolate de evenimente, ci ca piese ale unui mare puzzle social: cum s-a format o Românie contemporană în care identitatea națională, autonomia cetățeanului și dinamica europeană se completează reciproc.

În această viziune integrată, istoria românilor în secolul XX devine lecția despre reziliență colectivă, despre capacitatea unei societăți de a se reinventa în fața schimbărilor, fără a-și pierde memoria și direcția. Astfel, conferința și reflecția istoricului ne-a adus un mesaj punctual: cunoașterea trecutului este terenul fertil pe care se clădește libertatea, demnitatea și coexistența civilizată în secolul XXI.

După această captivantă prezentare a urmat lansarea volumelor: *În umbra marelui Reich. Tehnica de luptă a armatei române pe Frontul de Est (1941-1944)*, ediția a II-a, autor Alexandru V. Ștefănescu, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2025; *Sub povara marilor decizii. România și Geopolitica Marilor Puteri (1941-1945)*, ediția a IV-a, autor Constantin Corneanu, Editura Cetatea de Scaun, 2025; *Istoria*

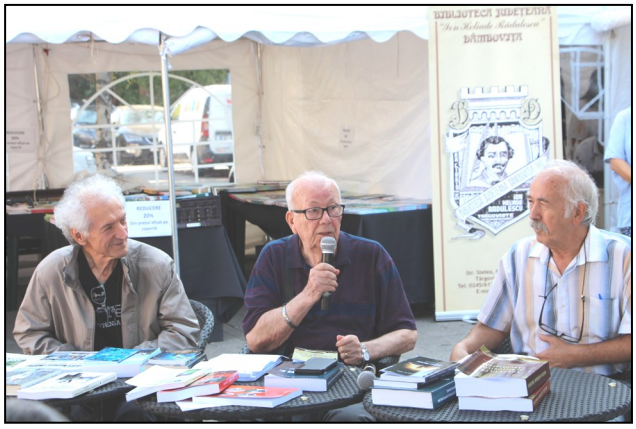

comunismului din România. Manual pentru clasa a XII-a/clasa a XIII-a, autori: Stan Stoica, Alexandru V. Ștefănescu, Dragoș Becheru, Elena Preda, Valentina Bilcea, Editura CD Press, București, 2025, în prezentarea dr. Constantin Corneanu, prof. dr. Alexandru V. Ștefănescu, prof. dr. Stan Stoica, Simona Dobrescu, director Editura CD Press, Dan Mărgărit, director Editura Cetatea de Scaun.

În cea de-a doua zi, Editura Cetatea de Scaun a adus în atenția publicului lucrarea *Anotimpuri feroviare. Calea ferată îngustă – Fieni,* autori: Daniel Adrian Mandache și Vlad Adrian Nicolae, prezentate de Mircea Dorobanțu, director Muzeul CFR și inginer Tudor Măcicășan.

Tot la Editura Cetatea de Scaun lansarea lucrării „Mitologie română" de prof. dr. Antoaneta Olteanu, împreună cu conferința aferentă, a avut potențialul de a transforma o lucrare academică într-un teren fertil pentru dialog, creativitate și înțelegere comună. A fost un moment în care trecutul cunoașterii noastre a căpătat o voce în prezent, iar prezentul, la rândul său, a putut redefini modul în care percepem mitul, identitatea și arta.

Editura Tritonic a prezentat: Realități divergente: romanele de la Tritonic, supunând atenției publicului volumele: *Copiii dumbrăvii,* autor: Alexandru Lucian Neagu; *Fetița de diamant*, autor: Teodora Matei; *Ultra Marin,* autor: Dragoș C. Costache; *Blues Café,* autori: Teodora Matei și Bogdan Hrib.

A treia zi a Salonului editorial a debutat cu lansarea de carte din cadrul Editurii Cetatea de Scaun: *Rănile Individuației. Educație și prăbușire.* autor: Pompiliu Alexandru, invitat: Marius Mihălăchioiu.

Editura Tritonic supune atenției: Cartea în România: de la imaginar la realitate! - dezbatere și conferință despre tendințele din piața românească de carte.

Prezentarea volumelor: *Piața de carte din România*, autor: Bogdan Hrib; *Despre antiplagiat. Scurt manual pentru studenți*, coordonator: Pompiliu Alexandru; *Arta stradală ca schimbare social*, autor: Rebeca Cojocaru.

Au participat: Constanța Mătușescu, Emilian Bulea, Marius Mihălăchioiu, Pompiliu Alexandru, Silviu Miloiu, Steluța Ionescu și Bogdan Hrib, editor Tritonic.

Editura Librex - Lansare de carte: *Petru Dimitrie Cercel – Gentilomul valah care a fermecat Europa*, autor: Cristian Moșneanu. Editura Eikon - Prezentare noutăţi editoriale: *Inteligența artificială în context istoric. Puncte de vedere*, autor: Gheorghe Păun; *Facerea.* Tratat despre ființă (volumul II), autor: Corneliu Mircea; *Etica grijii*, autor: Fabienne Brugère; *Post-adevărul. Vorbire liberă, minciună, ignoranţă*, autor: Oana Șerban; *Cărți în contratimp*, autor: Christian Crăciun, editura Tribuna; *Turme de stele și alte poeme*, utor: Narlan Matos / Traducere de Ana Vrăjitoru; *Live camera. Conceptual*, autor: A. T. Branca; *Singurătăți de împrumut,* autor: Amelia Stănescu; *Într-o zi voi alerga, mamă!*, autor: Cătălina Boris Balan; *Sotto -Voce sau Portativul cu memorii. Neopoeme,* autor: Lidia Zadeh Petrescu; *Antologia poeziei galiciano-portugheze. Secolele XII-XIV (Antologia Da Poesia Galego; Portuguesa. Séculos XII-XIV),* selecție, traducere din limba portugheză, note și glosar de Dan Caragea, Studiu introductiv, traducere din limba portugheză și prezentări de Cristina Petrescu. Invitaţi: A. T. Branca, Vianu Mureșan. Moderator: Christian Crăciun.

Ultima zi a Salonului editorial a fost dedicată Editurii Bibliotheca, cu lansări și prezentări de carte: *Necuprinsul din cuvinte. Povestiri în soliloc,* autor: Popescu Constanța; *Cătunul,* autor: Burdulea Ioan; *Clipa mea dintre milenii* (antologie de sonete), autor: Piteș George D.; *Suferințele tânărului Felix sau Arhitect în comunism (1986-1989),* autor: Brezoianu Felix Iancu; *Pagini din istoria românilor,* autor: Petrescu Victor; *Teatru,* autor: Vasile Nicolae; *Istoria steagului românesc. Din epoca geto-dacică până la Marea Unire.* Ediţia a III-a, revăzută şi adăugită, autor: Şerban Gheorghe; *Kant pe înţelesul tuturor,* autor: Dumitrașcu Jean; *Arhitectura „decentă" – comunistă a Târgoviștei și a Orașelor din Sud,* autor: Stănescu Emil,

Țelea Vasile; *Povești pe o pânză de in,* autor: Botoncea Ecaterina; *Omul dual* (proză scurtă) și *Cine zice ăla e* (roman), autor: Stan Mihail-Florin; *Ancorat de soare,* autor: Pascu Ileana; *Lecturi empatice 5* (Prefaţă de acad. Mihai Cimpoi), autor: Stan Mihai; *Algoritmi și stele,* autor: Nicolae Mariana; *Drumul literelor.* Vol. IV, autor: Piteş George D.; *Jurnalul sinelui despre sine,* autor: Nițu Vali; *Un mare politician dâmbovițean. Cezar Spineanu (1888-1973),* autor: Curculescu Marian; *La plimbare cu Homer,* autor: Mur Savian; *Cultură și civilizație în spațiile locuite de români. Secolul XVII. Studii și articole,* autor: Petrescu Victor; *Principiile funcţiei publice europene,* autor: Ivanoff Ivan-Vasile; *Comuna Izvoarele 1908-1918. Destinele unor generații,* autor: Coman Alexandru; *Nostalgii și fantasme urbane,* autor: Melești Cristian; *Floarea de crâng* (volum apărut postum), autor: Veseliu George Toma; *Valea Leurzii. Crâmpei de rai dâmbovițean,* autori: Ivașcu Ion Sorin, Ivașcu

Ștefania, Calmiciuc Mirabela; *Dicționar de geocivilizație,* autor: Coandă George; *Echilibrul haosului.* Ed. a II-a, autor: Florea Turiac; *Daniil Andrean Panoneanul și limba română literară din secolul al XVII-lea,* autor: Ștefan Găitănaru; *Defăimarea unui președinte*, Vol. I, autori: Ecaterina Chiriță Bazilescu, Florella Pascu Bălteanu; *Mozaic poetic,* autor: Victor Petrescu; *Revista „Litere" la un sfert de veac (2000 – 2025),* volum îngrijit de: Mihai Stan, Mihail-Florin Stan, Loredan Marcu; *Litere: istoria unei reviste de cultură dâmboviţene (2000-2025),* volum îngrijit de: Mihai Stan, Mihail-Florin Stan, Loredan Marcu. Moderator: Mihai Stan, directorul *Editurii Bibliotheca*

În încheiere, dorim să mulțumim tuturor celor care au făcut posibilă ediția a XXIV a Salonului Editorial de la Târgoviște din această toamnă: participanților, autorilor, editurilor, ilustratorilor care ne-au oferit lecturi și perspective inspiratoare; moderatorilor pentru seriozitatea și deschiderea cu care a descoperit noi talente; colaboratorilor

instituționali, sponsorilor și partenerilor, precum și echipei organizatoare pentru dedicația și profesionalismul demonstrat pe întreaga durată a evenimentului. A fost o întâlnire a ideilor, a cărților care provoacă gândirea și a dialogului deschis între creație și cititor.

Încheiem această ediție cu speranța că mesajul cărților noastre va răsuna în minți și în suflete mult timp după ultima pagină închisă. În aceste vremuri, când zvonul digitalului poate confunda oarecum percepția, am dorit ca acest Salon de carte să reamintească cu tărie că textul scris, cu textura lui particulară, rămâne un spațiu sacru de reflecție. Cartea ne predă un timp de gândire discret, o privire în adâncime, iar noi, în răspunsul nostru, arătăm respectul cuvenit pentru acea tensiune dintre lectură și viață.

Privind spre viitor, mesajul meu este unul optimist, dar responsabil. Cartea are nevoie de spații ca acesta: de spații în care să fie citită în comun, dezbătută cu seriozitatea unei societăți care nu își poate permite să piardă propria viziune.

Încheiem cu speranța că promovarea setei de lectură nu este o ofertă sezonieră, ci o chemare continuă la formare individuală și la formarea colectivă. Fie ca visele editoriale, fie că vorbim despre ficțiune sau non-ficțiune, despre poezie sau eseu critic, să găsească în prieteniile literare o aripă viabilă pentru a zbura către cititori noi, spre teme curajoase, spre formule editoriale ce țin pasul cu schimbarea lumii.

În încheiere, să ne amintim acest principiu simplu, dar profund: cartea rămâne protagonista principală a Salonului nostru editorial doar în măsura în care noi nu o lăsăm să devină mută, nici să se transforme într-un obiect de colecție. Ea cere să fie citită, interpretată, discutată, contestată. Iar prin această citire, prin aceste interpretări, ea (CARTEA) scrie, într-un mod tăios, o adevărată biografie colectivă a comunității noastre.

Să o înfruntăm cu onoare și grijă: să o citim, să o edităm, să o iubim, să o lăsăm să ne schimbe, în modul cel mai plăcut, în fiecare zi.

Daniela Iordache,
Biblioteca Judeţeană
„I. H. Rădulescu" Dâmboviţa

Seara destinelor literare. Nocturna Bibliotecilor 2025

Într-o seară blândă de toamnă, când orașul Târgoviște se pregătea de weekend, în inima lui s-a aprins o lumină aparte — lumina cunoașterii, a poveștilor și a emoțiilor împărtășite. Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița a deschis larg porțile pentru o nouă ediție a Nocturnei Bibliotecilor, desfășurată în acest an sub tema „Seara destinelor literare". O seară în care paginile au prins glas, personajele au coborât printre oameni, iar cititorii au redescoperit printre rândurile romanelor și al ecranizărilor de succes scrieri memorabile.

Ecranizări celebre – între carte și film

Ora 16:30 a adus primul moment al serii: întâlnirea membrilor Clubului Seniorilor în Sala Multimedia-Internet "Nicolae Grigorescu". Pe ecran, un film clasic, inspirat dintr-un roman celebru, "Titanic Vals" de Tudor Mușatescu, a reușit să readucă la viață emoții de altădată. Într-o liniște atentă, participanții au urmărit fiecare scenă, descoperind cât de diferit poate fi spus același adevăr: în cuvinte sau în imagini. O punte între literatură și cinematografie. Cartea are farmecul ei, dar filmul o face să trăiască altfel.

Seara micilor eroi – farmecul inegalabil al copilăriei

La ora 17:00, la Filiala pentru Copii, "Ioan Alexandru Brătescu Voinești"- a deschis tărâmul viselor. A fost totul sau nimic. Cei mici au devenit eroi, iar eroii au devenit copii. S-a format simbioza perfectă între personaj, interpretare și interpret. Totul fiind recreat în atmosfera feerică a zâmbetelor și energiilor debordante ale celor mici. Cavaleri, prințese, super eroi, personaje de basm s-au adunat laolaltă să ne spună fiecare poveștile lor. Un adevărat spectacol de lectură animată, plin de râsete și de voie bună. A fost locul, a fost momentul, pentru recrearea celor mai personale trăiri, dezvăluite de cei mici prin intermediul personajelor alese, deloc întâmplător.

Seara destinelor literare – o carte celebră, un personaj pe măsură și o interpretare de film

„Personajele literare trăiesc prin noi. Le purtăm fără să ne dăm seama, în gânduri, în vorbă, în gesturi."

La ora 18:00, Sala de Conferințe a sediului central s-a transformat într-o scenă literară. Participanții - profesori, elevi, cititori fideli au fost invitați la un joc plin de spirit: „Cine sunt eu?", denumit astfel, pentru iubitorii de literatură bună, care a făcut deliciul serii.

Fiecare dintre cei prezenți, putând astfel să-și pună la încercare talentele actoricești, pe scenă, într-un cadru ofertant. Elementele decorative, îmbrăcămintea, scenele de film, realizate prin intermediul video-proiectorului, toate trebuind să conducă publicul către numele unui personaj celebru din literatura universală, pe care trebuia să-l ghicească prin întrebări și imagini revelatoare. Efectul fiind acela de o seară inteligentă, plină de mister și ingeniozitate culturală.

Personaje pline de emfază și-au etalat succesul dobândit de-a lungul timpului, prin intermediul cărților și apoi prin intermediul ecranelor. și au fost readuse la viață, prin replicile și farmecul acelor vremuri, de oamenii care au regăsit o fărâmă din personalitatea lor reflectată undeva, acolo, printre rânduri, replici sau gesturi actoricești.

Luciana Cristea, profesor de limba și literatura română la Colegiul Național Pedagogic "Constantin Cantacuzino" a deschis seara magică a interpretărilor, printr-o prezentare a romanului "Enigma Otiliei"(George Călinescu) din care a ales să aducă în fața publicului cele două personaje de referință ce străbat și astăzi prin imensitatea lor creatoare: "Felix" și "Otilia". Extrem de actuali, cu prezență scenică conformă actului actoricesc/ filmografic, cu replici desprinse întocmai din carte, interpreții celor două personaje au îndrăznit și ne-au luat cu ei într-o lume de poveste, care continuă să surprindă și astăzi prin actualitatea mesajului. A fost recreat un ansamblu de replici și fragmente literare, interpretate cu pasiune, care au condus auditoriul către recunoașterea personajelor.

Cu o interpretare de excepție, Agnes Erich Therezia, managerul Bibliotecii Județene "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița ne-a adus mai aproape de "Cocoșatul din Notre –Dame" (Victor Hugo), printr-un personaj plin de farmec și trăire care atrage bărbați cu dansurile ei seducătoare, cu o inimă bună și generoasă, de o frumusețe izbitoare, motiv de replici, gânduri și intrigi sentimentale.

A fost despre "Esmeralda", născută Agnes, personajul feminin central, în jurul căruia se desăvârșește povestea lui Victor Hugo din anul 1831, o capodoperă a literaturii franceze. Imaginile alese, farmecul acelor vremuri, veșmintele și pasiunea pentru acest personaj, replicile și atitudinea desăvârșită, au făcut din momentul ales, o demonstrație că dragostea se implică peste tot în viața ființei umane. Un personaj recunoscut și aclamat la nivelul prestației lui.

Cristina Papoe, bibliotecar la Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița, Secția Periodice, ne-a reamintit de literatura autohtonă, prin romanul "Toate pânzele sus!" de Radu Tudoran. Personajul captivant a fost Anton Lupan, unul dintre eroii principali ai romanului. Seducător, misterios, el este căpitanul de vas curajos și inteligent, care caută și găsește răspunsuri surprinzătoare. Prezentarea a fost pe măsura personajului, iar efectul a fost bucuria re-aducerii aminte a unor scene și eroi de legendă pentru literatura noastră.

A urmat Alexandru Ștefănescu, colegul și coordonatorul echipei de bibliotecari de la Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița, care a făcut o prezentare de excepție, a lui Sherlock Holmes, detectivul fictiv, creat de autorul Sir Arthur Conan Doyle, recunoscut pentru logica sa ascuțită, abilitățile deghizare și deducțiile criminalistice. Un personaj de legendă, aclamat și integrat fără echivoc, printre cunoștințele literare ale privitorilor.

Magdalena Toma, colega noastră, bibliotecar la Secția Periodice, ne-a introdus în lumea fascinantă a Japoniei prin "Memoriile unei Gheișe", un roman istoric, publicat în 1997, al autorului american Arthur Golden. Incredibilă carte, și un personaj puternic Sayuri Nitta, eroina principală. Imagini captivante și un discurs care a condus la povestea unui roman și a unei ecranizări de excepție.

Au intrat în scenă și au demonstrat un act artistic de talent înnăscut și implicare, colegele noastre bibliotecare: Claudia Chebac de la Secția Tehnică și Cristina Papoe de la Secția Periodice. Interpretate au fost Aneta și Zoia Duduleanu, din fragmentul "Parastasul" al filmului "Cuibul de viespi", adaptare după piesa "Gaițele", de Alexandru Kirițescu. O prestație ce a captat prin dinamica dialogului și a monologului, manifestări ce ne-au adus direct la recunoașterea personajelor.

Și un al doilea moment, o înregistrare din anii trecuți, proiectată și interpretată tot de cele două prietene și colege, care ne-a amintit de marele nostru Ion Luca Caragiale și de personajele feminine: Veta, consoarta lui jupân Dumitrache și sora ei, Zița.

Nici nu se putea altfel. Literatura română a fost la înălțime prin prestația lor.

Momentul imediat următor, a fost cel al lui, Rareș Andrei Stoian, elev în clasa a X-a la Colegiul Național "Ienăchiță Văcărescu" care a continuat să prezinte din literatura română, celebrul roman "Ciuleandra" scris de Liviu Rebreanu. Cu imagini din film și cu întrebările pregătite, a derulat un fragment imagistic reprezentativ pentru recunoașterea împrejurărilor de odinioară. A fost autentic pentru vârsta și percepția unui tânăr cititor.

Acesta a fost momentul care a încheiat periplul literar de anvergură, pregătit cu talent și dăruire de toți cei implicați.

S-au auzit aplauze și cuvinte multe de apreciere, ce au confirmat reușita incontestabilă a acelei seri.

Între momentele de final, de recunoaștere a personajelor literare, scena a fost cucerită de un moment artistic interpretativ, live, la pian, al invitatului nostru special Simion Eremia Gabriel, un viitor student la medicină, un fost absolvent al unui liceu de muzică din Spania, cu un talent extraordinar pentru interpretare. A avut un mesaj de forță, cu o trăire aparte. Două cărți și două piese, care se află pe coloana sonoră a două filme impresionante: "Bohemian Rapsody" și "La La Land".

Din formatul programului a făcut parte și un moment încununat de premii și recompense un "quiz", alcătuit special pentru tematica serii, cu întrebări, fragmente și citate, date spre recunoaștere, contra-cronometru. Acesta a fost realizat on line, pe dispozitivele proprii ale participanților. A fost agitație, emoție și bună-dispoziție, iar cele mai bune răspunsuri au fost răsplătite pe măsură.

Destine în culori și cuvinte – expoziția serii

Spre final, la ora 19:00, expoziția „Destine în culori și cuvinte" a adus un moment de liniște și reflecție. Portrete ale marilor scriitori reinterpretate de tineri artiști ai Școlii Populare de Arte "Bălașa Doamna", clasa profesorului Popa Barbara-Brigitta, priveau către public. În vitrine, volume rare din colecțiile bibliotecii își spuneau poveștile. În acea seară s-a scris;

„Cartea destinelor literare", o cronică simbolică a serii. Epilog – Cărțile nu dorm

Când ceasul s-a apropiat de ora 20:00, luminile s-au domolit. Curtea bibliotecii s-a liniștit, dar între rafturi a rămas un freamăt ușor — ecoul unei seri în care lectura a devenit sărbătoare.

Nocturna Bibliotecilor 2025 nu a fost doar un eveniment, ci o declarație de dragoste pentru carte, pentru comunitate și pentru frumusețea cunoașterii împărtășite.

„Cărțile nu dorm niciodată. Ele doar așteaptă, răbdătoare, ca cineva să le deschidă." Ericei O'Neill

Mulțumiri colegilor care au fost o echipă, demnă de evenimentul la care am luat parte:

Raluca Rusu, Alina Cojanu, Lili Nedelcu

Manuela-Ancuța Radu,
Biblioteca Judeţeană
„I. H. Rădulescu" Dâmboviţa

Nocturna Bibliotecilor 2025, o seară a prieteniei, solidarității și reflecției culturale

În seara zilei de 26 septembrie 2025, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița a devenit centrul unei experiențe culturale aparte, găzduind evenimentul „Nocturna Bibliotecilor 2025”, sub egida Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR).

Tema din acest an, „Destine și personaje celebre din literatură: lecția prieteniei și a solidarității”, a reunit generații diferite de cititori, iubitori de literatură, muzică și film, într-o seară dedicată reflecției asupra valorilor profunde promovate de marile opere literare.

Evenimentele au debutat la sediul central al bibliotecii, în Sala Multimedia Internet, cu o întâlnire a Clubului Seniorilor. Participanții au fost invitați, mai întâi, să vizioneze expoziția tematică intitulată „Romanul devine film”. Aceasta a fost organizată la etajul I al bibliotecii și a reunit o selecție impresionantă din colecțiile Secției Multimedia, DVD-uri cu ecranizări celebre ale unor opere din literatura română și universală. Pe fundalul emoționant al *nocturnelor* lui Frédéric Chopin, atmosfera a devenit una de introspecție, ideală pentru a introduce participanții în lumea sensibilă a destinelor literare și a legăturii dintre scris și cinematografie.

Punctul central al întâlnirii de la Sala Multimedia Internet a fost proiecția filmului „Titanic Vals” (1965), în regia lui Paul Călinescu, inspirat de piesa de teatru omonimă a lui Tudor Mușatescu. Distribuția de excepție a reunit mari actori: Grigore Vasiliu Birlic, Coca Andronescu, Ion Finteșteanu, Ion Lucian, Mihai Fotino. Capodoperă a cinematografiei românești, filmul urmărește destinul unui om onest prins fără voie în mecanismele perfide ale politicii interbelice – o temă care, deși datată istoric, rămâne mereu actuală.

Începând cu ora 18:00, evenimentele au continuat în Sala de Conferințe a bibliotecii, unde a avut loc un program special intitulat „Seara destinelor literare”. Publicul a fost provocat să recunoască personaje celebre din literatură, pornind de la indicii subtile și descrieri sugestive. Activitatea a fost completată de prezentări creative ale unor destine literare remarcabile: Esmeralda, din „Cocoșatul de la Notre Dame” de Victor Hugo, Sayuri, din „Memoriile unei gheișe” de Arthur Golden, Sherlock Holmes, detectiv particular ficțional, creat de autorul și medicul scoțian Arthur Conan Doyle, Anton Lupan din „Toate pânzele sus!” de Radu Tudoran.

Una dintre cele mai apreciate activități ale serii a fost quiz-ul literar interactiv care a pus la încercare cultura generală a participanților printr-un set de 25 de întrebări inspirate din literatura română și universală. Atmosfera a fost animată, concurenții răspunzând cu entuziasm și spirit de competiție. La final, participanții clasați pe primele trei locuri au fost recompensați cu premii simbolice oferite de bibliotecă, într-un gest de apreciere pentru pasiunea lor pentru lectură.

Tot în Sala de Conferințe, participanții s-au putut bucura de o expoziție de desene intitulată „Destine în culori și cuvinte”, realizată de elevii Liceului de Arte „Bălașa Doamna” și ai Școlii Populare de Artă „Octav Enigărescu” din Târgoviște, sub îndrumarea prof. Barbara Popa. Lucrările, inspirate de personaje și povești din literatură, au impresionat prin expresivitatea și prin sensibilitatea transpuse în imagini de către tinerii artiști.

Trebuie amintit și momentul muzical al serii, care a adus un plus de rafinament și emoție

întâlnirii, subliniind caracterul intim și artistic al întregului eveniment.

Nocturna Bibliotecilor 2025 a reunit o audiență numeroasă și diversă: tineri, elevi, profesori, seniori – toți uniți de dragostea pentru literatură și cultură. Alături de Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”, au fost implicate în realizarea evenimentului instituții târgoviștene de învățământ și cultură: Colegiul Național Pedagogic „Constantin Cantacuzino”, Colegiul Național Ienăchiță Văcărescu, Liceul de Arte „Bălașa Doamna”, Școala Populară de Artă „Octav Enigărescu”.

Evenimentul a fost posibil și datorită sprijinului oferit de Nuclearelectrica, sponsorul principal al ediției de anul acesta. Compania s-a implicat activ în susținerea proiectelor educaționale și culturale desfășurate de Biblioteca Județeană Dâmbovița, confirmând angajamentul față de dezvoltarea comunității locale și promovarea valorilor autentice.

Nocturna Bibliotecilor 2025 a fost mai mult decât un simplu eveniment cultural, a fost o pledoarie pentru prietenie, solidaritate, pentru memorie si reflecție, transmisă prin cărți, imagini, muzică și dialog intergenerațional.

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița își afirmă, din nou, misiunea de a fi un spațiu viu al comunității, dedicat artei și cunoașterii, un liant între trecut și viitor.

Raluca Rusu,
Biblioteca Județeană
„Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița

„Seara micilor eroi” la Nocturna Bibliotecilor

Filiala pentru Copii a Bibliotecii Județene Dâmbovița a găzduit, cu prilejul ediției din acest an a Nocturnei Bibliotecilor, o seară dedicată celor mai tineri cititori. Evenimentul a purtat numele „*Seara micilor eroi*” și a reunit zeci de copii și părinți transformând biblioteca într-un univers al curajului, imaginației și bucuriei.

Bibliotecara le-a pregătit copiilor o surpriză chiar de la început: pe umărul său și-a făcut apariția *Ratatouille*, mascota preferată a copiilor, care a stârnit entuziasm și zâmbete în rândul celor mici. Tot atunci, participanții au primit „*Pașaportul cititorului nocturn*”, simbol al dorinței lor de a descoperi povești și de a deveni eroi ai propriei aventuri. Evenimentul a beneficiat și de sprijinul profesoarei de Limba și literatura română de la Școala Gimnazială „Matei Basarab” din Târgoviște, Loredana Piticu, care a fost alături de echipa bibliotecii și de micii cititori pe tot parcursul serii, întărind legătura dintre școală, carte și comunitate.

Un moment deosebit a fost vizionarea poveștilor pe diafilm, proiectate la lumina caldă a videoproiectorului. Atmosfera intimă i-a purtat pe copii într-o călătorie atemporală prin imagini și cuvinte, redescoperind bucuria ascultării

poveștilor așa cum o trăiau odinioară generațiile trecute.

Programul a continuat cu activități interactive care i-au provocat pe cei mici să gândească, să colaboreze și să își pună imaginația la lucru: quizz-ul „*Destine celebre în literatura pentru copii*”, unde au descoperit personaje din povești clasice sau contemporane; *puzzle* cu figuri îndrăgite din basmele cunoscute; jocuri care i-au ajutat să își exprime creativitatea.

Pentru a păstra vie amintirea acestei seri de poveste, copiii au avut la dispoziție un *foto*

corner special amenajat, cu personaje și citate din literatura pentru copii. Zâmbetele largi și pozele au transformat aceste clipe în amintiri neprețuite.

La final, micii eroi au primit o surpriză dulce, dar și o lecție: curajul, curiozitatea și imaginația sunt adevăratele superputeri.

Un gest de comunitate „*Seara micilor eroi*" s-a dovedit a fi mai mult decât un eveniment cultural: a fost o sărbătoare a copilăriei și a prieteniei cu cartea, o dovadă că biblioteca este un spațiu viu și primitor.

„*Le mulțumim tuturor celor care au ales să fie alături de noi în această noapte specială. Împreună am făcut ca biblioteca să prindă viață prin râsete, povești și visuri.*"

Florina-Ionela Rotaru,
Biblioteca Judeţeană
„I. H. Rădulescu" Dâmboviţa

Cultură și Credință la Pietroșița "Memoria este biblioteca minții". (François Fauvel Gouraud)

În toamna anului 2018, pășeam pentru prima dată pe tărâmul cultural al Pietroșiței, avându-l drept călăuză pe domnul etnolog Ion Bratu. Aveam privilegiul de a participa la cea de-a XX-a ediție a *Zilelor Fundației "Renașterea Pietroșiței-Ruralia"*.

Doi ani mai târziu, in 2020, reveneam la Pietroșița pentru a-l conduce pe drumul spre veșnicie pe cel care a fost prof. dr. Radu Negoescu.

Timpul nu mai avea răbdare și, după doar un an, in 2021, cultura dâmbovițeană suferea o nouă și iremediabilă pierdere, în persoana celui care, personal, mi-a fost ca un tată în profesia de bibliotecar și nu numai, omul de cultură Ion Bratu.

Părea că totul s-a sfârșit, dar iată că zorii unui nou început aveau să se ivească în această toamnă, 2023, la cea de-a XXI-a ediție a*,,Zilelor Fundației Spirituale si Culturale, In Memoriam Prof. Dr. Radu Negoescu"*, când domnul Daniel Comăniță a ales să continue nobila misiune de a sluji cultura pietroșițeană, începută acum mai bine de două decenii de vrednicul fiu al satului, Radu Negoescu.

Manifestările culturale ce au durat trei zile și trei nopți, ca în basmele românești, au stat sub semnul binecuvântării dumnezeiești, deoarece domnul Daniel Comăniță a simțit chemarea să pună în practică înțelepciunea populară care grăiește: *"Totdeauna lucrul tău să-l începi cu Dumnezeu!"*, iar, la final, să aduci mulțumire pentru toate darurile revărsate asupra ta.

Iar Dumnezeu a ascultat rugăciunea și a binecuvântat din belșug aceste zile de sărbătoare, trimițând razele calde ale soarelui să lumineze comunitatea prezentă.

Acest har de comuniune s-a simțit revărsându -se asupra întregii comunități și la agapa, la care a fost invitată să ia parte, ca o jertfă adusă pentru sufletul adormitului Radu Petre Mihail.

Cultură și Credință, iată cei doi piloni pe care o comunitate se sprijină în devenirea sa!

Mulțumesc din suflet gazdei noastre, domnul Daniel Comăniță!

Mulțumesc tuturor celor care s-au ostenit pentru ca cea de-a XVI-a editie a *"Toamnei Literare Pietroșițene"* să fie înscrisă în Cartea Veșniciei!

P.S.: Nădăjduiesc ca autoritățile locale să aibă înțelepciunea să facă din redeschiderea Bibliotecii Comunale Pietroșița o prioritate pentru ca, astfel, bucuria renașterii culturii pietroșițene să fie deplină!

Maria Avrămescu,
Biblioteca Orășenească
„Mircea Popescu" Fieni

PATRIMONIU

Istoriografia epocii brâncovenești

Timp de două decenii și jumătate domnia lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714) se înscrie în istoria poporului român ca una din cele mai luminoase și benefice, în spe-cial culturii și artei, prin înființarea de școli și tipografii, încurajarea aces-tor activități, atât în țară cât și în afara acesteia, ridicarea unor palate și lăcașuri bisericești, transformând Țara Românească într-un centru spiritual al Sud-Estului European și al Orientului Creștin.

Continuând opera de renaștere culturală și artistică a lui Matei Basarab el a adus-o pe noi culmi, datorită pe-rioadei de prosperitate economică, unei vaste averi personale, cât și pregătirii intelectuale superioare de care a beneficiat (și cu aportul stolnicului Constantin Cantacuzino), făcând o politică bazată în special pe artă și cultură, care i-a asigurat un prestigiu meritat în țară dar și peste hotarele ei. Integrat spiritului occidental, a avut contacte fertile cu cultura și civilizația Italiei (Veneția, Florența, Padova).

Aflat la *„răspântie între trei lumi ce reprezintă tot atâtea stiluri de cultură – Occident, Orient, Bizanț, spațiul carpato-balcanic, în general, și cel carpato-danubian îndeosebi, a fost supus tuturor seismelor istoriei. În asemenea condiții cultura română a suferit consecințele condiționării destinului istoric al popo-rului român, impus în parte, de poziția geografică a Daciei*”[1].

Putem, așadar, vorbi de un adevărat model cultural brâncovenesc. Prin ce se caracterizează el? În primul rând reușește să strângă la curte un grup de cărturari: frații Radu și Șerban Greceanu, Radu Popescu, la loc de cinste aflându-se unchiul său, Constantin Cantacuzino Stolnicul sau Antim Ivireanul. Are contacte cu oameni cultivați, aducând la curte greci, italieni, cel mai cunoscut fiind Anton Maria Del Chiaro, secretarul său florentin, care în 1718 publica la Veneția o carte despre Țara Românească: *„Istoria della mod-erne rivoluzioni della Valachia, con la descrizioni del paese, natura, costume, ritu e religioni degli abitanti con la tavola geografica de quelle provicincia”*. Descrie amănunțit Țara Românească: „*rodnicia țării*”, locuitorii, orașele, munții cu bogățiile lor, obiceiurile, ospitalitatea față de străini, portul, superstițiile, îndemnările, ospățul de Paști, înmormântarea, religia românilor etc. Despre vechea Cetate de Scaun afirma că *„Târgoviște a fost mai de mult reședința domnului în vremea când nu le era așa de teamă de turci, dar pe urmă au început să locuiască la București, ca fiind un oraș mai aproape de hotarul cu turcii și de Dunăre. Cu toate acestea, domnul Constantin Brâncoveanu obișnuia să stea în Târgoviște cel puțin șase până la șapte luni pe an, nu însă fără murmurul nobililor, negustorilor și supușilor, care trebuiau să urmeze curtea – cu mare osteneală, pentru ei – și nu fără bănuiala turcilor, care socoteau Târgoviște mai aproape de munții Transilvaniei decât de malul Dunării”*[2].

Au circulat în epocă nu-meroase manuscrise, anale, cronici, lucrări literare cu conținut laic. Un ast-fel de manuscris, redactat la București în 1686, poartă însemnarea „*A lui Constantin Brâncoveanul vel spătar*”[3].

Epoca lui Con-stantin Brâncoveanu, personalitatea, sfârșitul tragic împreună cu sfetnicii și fiii săi, au făcut subiectul unor relatări subiective sau obiective, laudative sau pătimașe, în funcție de poziționarea autorilor săi. În afara însemnărilor personale, ale corespondenței, actelor ad-ministrative, ne-au rămas două cronici care descriu anii săi de domnie, (cea a lui Radu Greceanu și „*Anonimul brâncovenesc*”) și alte două (cea lui Radu Popescu și „*Letopisețul Cantacuzinesc*”, precum și însemnările lui Del Chiaro, amintite mai sus).

Dintre cronicile favorabile domnito-rului este de menționat în primul rând cea lui Radu Greceanu. Începe din 1693 să scrie la cronica sa *„Începătura istoriii vieții luminatului și preacreștinului domnului Țării Românești Io Constandin Brâncoveanu Basarab voievod, dă când Dumnezeu cu domnia l-au încoronat pentru vremile și întâmplările ce în pământul acesta, în zilele Măriei sale s-au întâmplat”*, care prezintă, uneori cu amănunte deosebit de interesante, întâmplările la care a fost martor, al domniei lui Constantin Brâncoveanu de la începuturi (1688) și până la tragicele evenimente ale anului 1714,

oprindu-se la capitolul CX, cel al *„Mutării domnii din scaunul Târgoviștii”, „până la lăsatul-secului, făcând și săptămâna cea mare acolo, luni după săptămâna cea mare, […] au intrat cu fericire în scaunul Bucureștilor […]”*.

Pentru prima dată această cronică a fost publicată de August Treboniu Laurian și Nicolae Bălcescu în „*Magazin istoric pentru Dacia*”, textul fiind incomplet, tratând evenimentele dintre 1688 și 1700. O ediție completă apare în 1906 sub îngrijirea strănepotului croni-carului, Șt. D. Grecianu, intitulată: „*Viața lui Constantin Vodă Brâncoveanu de Radu vel logofăt Grecianu*”.

În prima sa redactare, ce descrie evenimentele până în 1698, sunt evidențiate în special realizările de ordin cultural (ctitorii, școli, tipografii), contribuția, personalitatea domnului fiind în prim plan. Pentru perioada 1699-1707 se cunosc două versiuni ce conțin notații la zi ale evenimentelor.

Întâmplările cuprinse între 1707-1714 ne arată pe cronicar ca având o atitudine vehementă și neconciliantă față de adversarii politici. Este rezultatul conflictului izbucnit între Brâncoveanu și Cantacuzini, ca și a neîncrederii și suspiciunii manifestată de turci față de domni și țară. Cronica se întrerupe brusc în 1714 cu aproximativ o lună înaintea mazilirii lui Constantin Brâncoveanu.

Caracterizându-i opera Dan Horia Mazilu îi dezvăluie caracterul partizan: „*Greceanu scrie cu pasiune, investighează circumstanțe, coboară în suflete și analizează porniri și atitudini, operează deschideri în spațiile politice apropiate, schițează portrete, rostește discursuri, comentează, face – în fine – aproape tot ce este necesar pentru reconstruirea unei lumi dominate de nelinște*”[4].

În *„Predoslovia”* cronicii plecându-se *„cu smerenie”* și *„închinându-se măriei-tale”*, reliefează scopurile pentru care a fost scrisă: *„Și până în ziua de astăzi multe feluri de bunătăți ai dăruit măria-ta la toată suflarea din țara aceasta și așa și pe mine, plecatul slujbaș al înălțimei tale, m-ai încălzit încât nu poci să-mi arăt mai bine recunoștința de care sunt cuprins decât prin alcătuirea acestei istorie (Cronografie) despre viața și întâmplările domniei înălțimei-tale...”*[5].

Proslăvind modul în care domnul *„a îngrijit de această țară cu o așa adâncă pricepere, și înaltă priveghere, cu atâta blîndețe și răbdare …”*, evidențiază un fapt real de altfel, că acesta nu a insuflat *„spaimă supușilor măriei-tale ca alți stăpânitori, căci prin dragoste îi apropii și le îndupleci sufletele supușilor să se domolească și să-ți dea ascultare”*[6].

Remarcabilă este sinteza pe care o face realizărilor de ordin cultural ale domnului: *„… case dumnezeiești multe den temelii ai rădicat, făr’ de cele ce cu mile ai întărit, altele cu ziduri ai înnoit și ai întemeiat, cît pot zice că mai nici o mănăstire domnească n-au rămas neîntărită de mila mării-tale, și nu numai aicea în țară, ci și pentr-alte țări striine, prin limbi păgîne, biserici creștinești ai făcut pravoslavnicilor creștini, ce prentr-acele părți lăcuiescu, și mai ales în tot chipul pentru sfînta biserică te-ai nevoit, că și cărți multe bisericești în zilile mării-tale și cu chieltuiala mării-tale s-au tipărit”*[7].

Și analiza continuă cu faptele din domeniul învățământului, având speranța că ele se vor înfăptui și în viitor: *„den porunca mării-tale tălmăcite dupre limba elinească pre limba rumânească, și pre limba grecească foarte frumoase, care n-au fost mai înainte, și școale de învățături elinești și slavonești măriia-ta ai făcut și pururi spre bunătăți necontenit ești a face, spre folosul de obște, spre care Dumnezeu să te întărească cu darul cel de sus al sfinții-sale, și să te învrednicească pe măriia-ta a face mai multe decât ai făcut”*[8].

Considerată o cronică oficială a domniei lui Constantin Brâncoveanu, susținând interesele acestuia și criticând vehement pe dușmanii săi, din punct de vedere al realizării stilistice este influențat de limba cărților bisericești, fraza fiind deseori amplă, greoaie, artificială. Cunoscută astăzi în 22 de copii manuscrise, rămâne în istoriografia românească ca o pagină vie a societății al cărei contemporan a fost.

Cunoscând cronica lui Radu Greaceanu, un slujbaș al curții, anonim, a întocmit și el *„O istorie a Țării Românești de la octombrie 1688 până la martie 1717”*. În jurul acestui autor istoricii literari au elaborat diverse ipoteze, subiectul rămânând neelucidat. Cert este că el avea un ridicat nivel intelectual, evocând întâmplări de la curte, care nu puteau fi cunoscute decât de un grup restrâns, aparținând apropiaților domnului. Acesta este privit tot într-o lumină favorabilă, manifestând o mai mare lejeritate și independență în nararea faptelor: *„...iar acest domn în toate a avut noroc, bogat, frumos la chip, la stat, vorba lui frumoasă, cu minte mare, rude multe, fiii, feate din destul, gineri, nurori așijderea, cinste mare și în boi-eria lui, și în domniiea lui cât au dom-nit nici o lipsă nu va fi avut”*[9].

Dan Horia Mazilu îi caracterizează astfel scrisul: *„Acest scriitor, mereu curios, mereu în căutare de știri senzaționale sau măcar depășind cumva tiparele comune, are – atunci când nu se încrâncenează contra inamicilor lui vodă – o inepuizabilă plăcere a relatării*”. Având „*Spirit baroc și fiind con-deier de real talent este de departe cel mai dăruit scriitor între cronicarii munteni*”[10].

Complexa personalitate a lui Constantin Brâncoveanu nu a fost privită favorabil de dușmanii săi. *„Letopisețul Cantacuzinesc”* și *„Cronica Bălenilor”* sunt unele din cele mai importante având numeroase similitudini. Ele s-au făcut cunoscute prin circulația lor în epocă, ca și prin numărul însem-nat al copiilor manuscris. Sunt rezultatul luptei pentru putere, a rivalităților dintre cele două familii boierești: a Cantacuzinilor și cea a Bălenilor, încheiată prin împăcarea lor din 1688. Aceasta se realizează prin căsătoria postelnicului Grigore Băleanu cu Smaragda, fiica lui Șerban Cantacuzino.

Este de fapt anul și momentul la care se opresc ambele cronici. Un alt punct comun fiind acela al izvoarelor folosite pentru argumentarea evenimentelor, faptul că încep cu compilarea *„Cronicii Anonime a domniei lui Matei Basarab”* care înfățișează istoria Țării Românești de la începuturi și până la 1660. Despre aceasta, care nu s-a păstrat în original ci doar în variantele înserate în cele două cronici la care facem referire, se poate afirma că ea apelează la o serie de izvoare interne (slavone, grecești, românești), ca de exemplu *„Viața sfântului Nifon, patri-arhul Constantinopolului”*, a lui Gavriil Protul; cronici despre Mihai Viteazul (inclusiv poemul grecului Stavrinos). Tot din grecește reproduce pe Matei al Mirelor pentru a însera în ultima parte eve-nimentele din timpul lui Matei Basarab. Este de fapt prima încercare de a reda complet istoria Țării Românești.

Despre importanța ei deosebită Con-stantin Cantacuzino Stolnicul afirma în „*Istoria*” sa: „*Săvai (deși) că poate zice neștine că se află și aici Letopisețe, ci răspunsul îi iaste gate, ca cele ce l-au făcut den neștiință să vede să-l fi scris sau den negrijuire doar că atâta iaste de netocmit, de încurcat și de scurt, cât mai multă turburare și mirare dă celui ce cetește, decât a ști ceva adevăr dintr-însul*”[11].

Prima scriere polemică, este publicată de Nicolae Bălcescu în „*Magazin istoric pentru Dacia*” din 1847 cu titlul „*Istoria Tierei Romanesci, decându au descălecații pravoslavnicii creștini”*, care o atribuie lui Stoica Ludescu, o *„slugă bătrână de casă răposatului Constandin paharnicul”*, cercetătorii nesusținând ipoteza. Dan Simonescu concluziona că problema paternității rămâne deschisă[12].

Numeroasele copii, aproximativ 55 de manuscrise, datează din secolul al XVIII-lea și al XIX -lea. Spre deosebire de cronicarii moldoveni este prezentată doar în câteva cuvinte originea romană a românilor, deși era conștient de unitatea etnică a acestora: *„Însă dintâi izvodindu-se de rumânii carii s-au despărțit de la ro-mani și au pribegit spre miiazănoapte. Deci trecând apa Dunării, au descălecat la Turnul Severinului; alții în Țara Ungurească, pre apa Oltului, și pre apa Morășului, și pre apa Tisei, ajungând și până la Maramureș”*[13].

Se disting trei părți ale cronicii. Cea care descrie uciderea lui Constan-tin postelnicul, apoi urcarea în scaunul domnesc al lui Șerban-Vodă și ultima, domnia acestuia privită de autor ostil, starea țării neputând *„nici într-un chip să o îndrepteze”.*

De altfel, nararea evenimentelor se oprește cu câteva luni înaintea morții lui Șerban Cantacuzino. Alte manuscrise descriu sfârșitul acestei domnii, până la 1690. Primează tonul ironic, pamfletar, *„povestea unor boiari răi, ce au fost în zilele lui Matei – vodă, anume: Ghinea vistierul ce i-au zis Tucală și Radul Armașul, ce i-au zis Vărzariul”,* fiind un exemplu concludent: *„Iară Radul armașul era de moșie român. Și tată-său era grădinariu de verze la Ploiești. Pentru aceia numele său poreclit de iau zis Vărzariul. O, rea sămânță au fost, că nu s-au făcut varză bună, ci de mic au răsărit fiiul dracului”*[14].

Prezintă în tușe negre domnia lui *„Șărban – vodă”: „Mare și întunecat nor și plin dă fulgere și de trăsnete au căzut pă Țara Rumănească (cu) Șărban – vodă, carele, ca cu nește trăsnete, cu răotalea lui au spart și au dezrădăcinat nenumărate case de boieri și de slujitorii și de săraci și pă mulți au omoâăt cu multe feliuri dă cazne și i-au sărăcit cu multe feliuri de pedepse, pre-cum istoria mai jos va arăta. Ci dar, pentru păcatele oamenilor, sau pentru alte judecăți, care singur Dumnezeu știe, au luat Șărban – vodă domniia Țărăi Rumănești”*[15].

Nararea evenimentelor este dusă până la 1690 în vremea domniei lui Constantin Brâncoveanu, privită favorabil dar destul de obiectiv, tonul laudativ obișnuit fiind temperat. Țara se afla în cumpănă, în plin război dintre turci și nemți, hotărârea lui Brâncoveanu fiind greu de luat: *„Atunce Constantin-Vodă, înțelegând de aceasta, numaidecât au chemat pre părintele vlădica Theodosie, și pre toți boiarii marii și mici, făcând mare sfat ce vor face de aceasta, mai vârtos arătând o seamă de boieri ca să se le-pede Constandin – vodă de turci și să fie cu nemții; iar el cu altă seamă de boiari, mai vârtos Constandin Cantacuzino, ce au fost mare stolnic, și Mihai Cantacuzino, marele spătar, socotiră că nu iaste acest sfat bun, căci de vor face una ca aceasta, tătarăii sânt aproape și numai decât vor veni cu putere mare de vor robii țara și o vor prăda, și de către nemți nu vor avea nici un folos”*[16].

Concepută ca o replică a partidei ri-vale, *„Cronica Bălenilor”*, deși reproduce și ea vechiul letopiseț din vremea lui Matei Basarab, este mai documentată, apelând la unele cronici bizantine, maghiare și polone, autorul cunoscând inclusiv cronica lui Grigore Ureche. Atribuită lui Radu Popescu (fiul vistiernicului Hrizea, care a călătorit prin Moldova după moartea tatălui său, în 1680, ucis din porunca lui Șerban Cantacuzino) este scrisă într -un ritm alert. A fost publicată sub titlul de „*Istoriile domniilor Țării Rumânești*”, de către Nicolae Bălcescu în „*Magazin istoric pentru Dacia*” (1845-1846). Superioară din punct de vedere al documentării, în privința originii romă-nilor și întemeierea țării, interpretând ipoteze, lucruri cunoscute și necunoscute ale istoriei: *„Ci, ori așa, ori într-alt chip să fie fost, nu să zmintește istoriia, că ori una să socotească cinevaș, ari alta, nu va greși”*[17].

Această cronică, ni s-a păstrat numai prin compilația lui Radu Popescu, de altfel el continuând-o. Cunoscând „*Letopisețul Cantacuzinesc*” a făcut dese prescurtări la evenimente, din „*Cronica lui Matei Basarab*”, dând amploare unora cu vădită atitudine anticantacuzinească, ea încheindu-se ca și „*Letopisețul*”, în 1688. Fa-milia Cantacuzinilor este zugrăvită în culori negre, reprezentanții acesteia fiind răi, vicleni, acaparatori, urâți de mulțimea

obidită: *„De acestea multe făcea Șărban-vodă, care de s-ar fi scris câte una, pare-mi-să că n-am avea hârtie să le rânduim toate – că de om nici cum nu-i era milă, ca de o pasăre; în dată îl omora ia; ori de au avut vreo pizmă pă dânsu den boiarii lui ori de i s-au părut ceva bănuială pă cineva, mi l-au pârât cineva, precum mulți oameni răi sunt în Țara Românească, în dată, fără întrebare, fără judecată îi omora ia tirănește”*[18].

Este martor al unor evenimente dramatice ca moartea lui Constantin Brâncoveanu (1714) și a lui Ștefan Can-tacuzino (1716) omorâți de turci la Constantinopol: *„Iară daca ș-au mărturisit păcatul cătră turcu, nu la duhovnic, datul iaste să fie credință la toți, iar de Constan-tin – vodă, precum că iar noțul bătrân, cu feciorii lui și cu Mihai spătarul l-au vândut la turci și l-au dat în mâinile lor, nu ne mai trebuie mărturiile lor, că noi cu oichii noștrii le-am văzut și cu mâinile noastre le-am pipăit, și nu iaste nici o îndoire că nu l-au vândut, și nu l-au omorât și nu l-au pustiit, ci cu adevărat au fost stingerea vieții lui, și a feciorilor lui și a casii lui”*[19].

Și această cronică se încheie cu împăcarea celor două mari familii boierești rivale, care au influențat de multe ori nega-tiv istoria țării, realizată prin căsătoria lui Grigore Băleanu cu Smaragda Cantacuzino: *„Cari atâta să potrivesc amândoi în toate, cât gura nu poate spune frumusețea lor și înțelepciunile lor și toți fericiia. Dar scurtă bucurie au avut săracii, că în cinci luni numai au fost amândoi. Deci, viind Smaragdei boală grea și fără leac, au murit și o au îngropat cu cinste mare la mănăstire, la Cotrăceni; iar Gligorie postel-nic Băleanu au rămas întristat și în cerneală, cu tot neamul lui”*[20].

Ceea ce se reține din aceste cronici, cu o evidentă tentă de partizanat politic, sunt în special finalurile acestora, ce descriu evenimente la care autorii au fost martori, pe care le-au povestit cu talent, cu amănunte relevante, unele fiind apoi preluate în alte lucrări, rămânând astfel în isto-riografia noastră de la sfârșitul veacului al XVIII-lea.

Evenimentele domniei și sfârșitului dramatic al lui Constantin Brâncoveanu se regăsesc fragmentar și în istoriogra-fia moldovenească. Dintre lucrările care ilustrează cele susținute de noi, amintim pe Nicolae Costin cu „Letopisețul Țării Moldovei (1709-1711); „*Istoria oștirei ce s-au făcut asupra Moreii în anul 7223*” (1715); Axinte Uricariul „*A doua domnie a lui Nicolae Mavrocordat în Moldova*”; „*Letopisețul Țării Moldovei de la Istratie Dabija până la domnia a doua a lui Antioh Cantemir*” (1661-1705); Ion Neculce „*Letopisețul Țării Moldovei*”. Preluând sursele muntenești, croni-carii moldoveni privesc cu mai multă obiectivitate și detașare evenimentele, prezentându-le cu mai mult talent, net superior surselor, apropiindu-se mai mult de literatură, în adevăratul sens al cuvântului. Exemplificăm din cronica lui Ion Neculce: *„Brâncovanu mergea tot înainte împăratului pe drum. S-au trimis de l-au întrebat cum de nu sântu oameni pe cesta loc; iar Brâncovanul au dat samă că de cându îmblă oștile, au mutat oamenii mai în gios din șleh. Iara împăratul i-au dzis: Bine și cu socotiia l-ai făcut”, și „așea mărgînd pân la Dunărea, când au ședzut împăratul în șeică, să treacă Dunărea, atuncea i-au pus și lui caftanul în spate, de s-au întorsu înapoi la Bucureștii. Cându-i mila lui Dumnedzău, slujește și minte omului, și banii folosascu; iar cându-i mânie de a Dumnedzău, nice minte nu slujește, nice prietinii, nice banii, precum mai nainte la rândul său să va arăta”*[21].

La realizările remarcabile ale școlii și tiparului, epoca brâncovenească adăugă pe cele ale istoriografiei sau ale artei în mod deosebit prin amploare, diversitate și în special prin originalitate, impunând un adevărat „*stil brâncovenesc*”. Este epoca unor realizări deosebite, de trecere de la o lume medievală spre cea modernă, cu tendințe de occidentalizare, un început de maturitate artistică, continuare a epocii de efervescență culturală a secolului al XVII-lea, de biruința umanismu-lui de sorginte românească orientat spre valorile spirituale europene.

Note

1. Ștefan Ionescu, *Epoca brâncovenească*, Cluj -Napoca, Editura Dacia, 1981, p. 131
2. Cf. *Victor Petrescu; Mihai Stan, Târgoviște. Călători străini. Cronicari. Secolul XV-XIX*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2009, p. 91
3. Ștefan Ionescu; I. Panait. *Constantin Vodă Brâncoveanu: viața, domnia, epoca*, București, Editura Științifică, 1969, p. 326
4. *Cronicari munteni*. Studiu introductiv de Dan Horia Mazilu, București, Editura Militară, 1988, p.XL
5. Ibidem, p. 252
6. Ibidem, p. 253
7. Ibidem, p. 253-254
8. Ibidem, p. 254
9. Cf. *Cronici brâncovenești*. București, Editura Minerva, 1938, p. 367
10. Ibidem, p. 365
11. *Istoria literaturii române*, București, Edit-ura Academiei, 1964, p. 417
12. Cf. C. Grecescu; Dan Simonescu, *Istoria Țării Românești. Letopisețul Cantacuzinesc*, Ediție critică, București, Editura Academiei, 1960
13. Ion Rotaru, *Literatura română veche*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1981, p. 178
14. *Cronicari munteni*, București, Editura Științifică, 1970, p. 188
15. Ibidem, p. 102
16. *Cronicari munteni*, București, Editura Militară, 1988, p. 126
17. Ibidem, p. 228
18. Ibidem, p. 143
19. Ion Rotaru, op. cit., p. 194
20. Al. Piru, *Istoria literaturii române de la origini până la 1830*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1977, p. 145
21. *Cronici brâncovenești*. Op. cit., p. 365

Din volumul: Victor Petrescu. *Târgoviște. Vatră de spiritualitate creștină a românilor*. București, Editura Parenesis, 2023, p. 167-175

Lectura - experiență transformatoare

În data de 9 august este celebrată Ziua Iubitorilor de Carte (Book Lovers Day), un eveniment dedicat pasiunii pentru lectură înțeleasă ca instrument fundamental pentru creșterea personală, culturală și socială. Această sărbătoare neoficială, difuzată grație inițiativei comunităților virtuale de cititori are ca scop descoperirea sau redescoperirea plăcerii lecturii, încurajând persoanele să citească mai mult. Ziua Iubitorilor de Carte este o ocazie de a descoperi autori care au descris lectura ca o experiență transformatoare și ca un stil de viață, oferind noi perspective și motivații.

Anne Bogel și-a construit cariera pornind de la dragostea pentru cărți, devenind scriitoare, creatoarea blogului *Modern Mrs Darcy*, gazda podcastului *What Should I Read Next?* și a Clubului de carte *Modern Mrs Darcy*. Într-un interviu pentru HerKentucky.com, Anne Bogel descrie evoluția blogului *Modern Mrs Darcy* care inițial a explorat diverse subiecte de interes personal dar ulterior s-a concentrat pe cărți, creatoarea sa având tendința de a aborda o nouă idee prin mesajul central al unei cărți.[1] În podcastul *What Should I Read Next?* Ann Bogel îndrumă cititorii către cărți care reflectă gusturile lor ajutându-i să depășească insatisfacția cauzată de alegerile greșite de lectură.

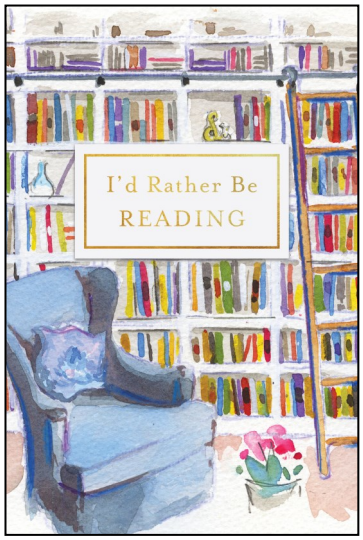

Cartea sa *I'd rather be reading: the delights and dilemmas of the reading life* este o colecție de eseuri care explorează parcursul său de cititoare, evoluția raportului său cu lectura, evidențiind atât plăcerile universale cât și provocările ocazionale ale faptului de a fi o cititoare pasionată.

Anumite cărți reușesc să suscite emoții intense și să creeze o legătură puternică cu personajele grație abilității narative a autorilor și capacității acestora de a construi intrigi captivante. În eseul *I'm begging you to break my heart*, autoarea își amintește cum în cadrul unei ore din clasa a V-a, profesoara sa a utilizat cititul cu voce tare ca metodă de alfabetizare emoțională, ajutând elevii să recunoască, să înțeleagă și să exprime propriile emoții. Lectura cu voce tare a cărții *Where the red fern grows*, renumită pentru abilitatea de a stârni o reacție emoțională puternică de tristețe în rândul cititorilor, legată de moartea celor doi câini, a fost o experiență intensă pentru elevi, lăsându-i în lacrimi.

Apropierea de un loc precum biblioteca în care ne place să ne petrecem timpul poate fi un factor determinant în alegerea unei locuințe. În eseul *The books next door*, autoarea arată cum alegerea unei prime case în apropierea bibliotecii i-a îmbogățit calitatea vieții cotidiene și a contribuit la formarea sa ca bună cititoare. Biblioteca aflată în proximitatea casei a devenit parte integrantă a rutinei sale, transformându-se într-o destinație convenabilă pentru călătorii rapide, oferindu-i acces facil la zeci de mii de cărți și la programe atractive. Biblioteca din apropierea casei a devenit un loc de confort, siguranță și sprijin cu care a cultivat o conexiune emoțională profundă. Chiar și peste ani autoarei i -a rămas un puternic sentiment puternic de apartenență la acel loc special care a contribuit la modelarea identității sale de cititoare pasionată.

O licărire de invidie la vederea unui raft de cărți din biblioteca unei prietene denumit Raftul prietenilor și familiei sale, a motivat-o pe autoare să preia această metodă de aranjare a cărților. Raftul reprezentând familia și prietenii lui Anne Bogel include cărți ale unor autori pe care i-a cunoscut pe twitter, pe care i-a întâlnit în diferite contexte, cu care a vorbit la telefon sau care i-au vizitat casa, cărți scrise de prieteni de-ai săi, cărți scrise de autori care au contribuit la formarea sa intelectuală, cărți scrise de autori pe care nu-i cunoaște dar pe care îi admiră și cărți cu personaje cu care simte că are o conexiune profundă. Cărțile au fost organizate pe raft în funcție de legăturile emoționale și intelectuale pe care autoarea le-a format cu autorii sau cu personajele acestora. Pentru Anne Bogel acest raft este asemănător unui cerc restrâns de persoane apropiate funcționând ca o sursă sigură de îndrumare și conexiune în viața sa.

O persoană care iubește foarte mult cărțile se poate confrunta cu mai multe provocări cum ar fi acumularea unui număr mare de rezervări de cărți la bibliotecă, acumularea excesivă de cărți împrumutate de la bibliotecă, incapacitatea de a alege ce să citească mai întâi având în vedere abundența de opțiuni, tentația de a dedica prea mult timp lecturii în detrimentul altor activități, dezamăgirea provocată de adaptarea cinematografică a cărții preferate care s-ar putea să nu reflecte cu exactitate viziunea personală asupra cărții. Alte provocări descrise de autoare în eseul *Bookworm problems* includ spațiul insuficient pentru colecția de carte tot mai mare, dificultatea de a decide cu privire la ce cărți să păstreze, prețuind fiecare carte din colecție.

Extinzând ideea scriitoarei americane Madeleine L'Engle a conservării versiunilor noastre mai tinere pe măsură ce înaintăm în vârstă, Anne Bogel sugerează că identitatea actuală a unui cititor include toate versiunile sale care au fost vreodată un cititor. Aceasta înseamnă că fetița de trei ani care și-a implorat tatăl să-i citească de mai multe ori The story of the apple sau There's a monster at the end of this book, tânăra de 16 ani cufundată în lectura cărții The Great Gatsby, tânăra de douăzeci și ceva de ani care a devorat memorii spirituale sunt încă prezente în identitatea sa de cititoare.

Termenele limită sunt instrumente excelente de autodisciplină care încurajează responsabilitatea, consecvența și o mai bună gestionare a timpului pentru un cititor pasionat. Termenul de restituire a cărților împrumutate de la bibliotecă o motivează pe autoare să se concentreze, să-și organizeze mai bine timpul și să abordeze lectura cu mai multă hotărâre atunci când este vorba despre o carte populară pentru care a așteptat luni de zile până să fie disponibilă pentru împrumut. Clubul de lectură creează un sentiment de responsabilitate socială și angajament în cititor deoarece transformă lectura într-o activitate de grup cu programări și termene limită ce trebuie respectate. Faptul că trebuie să discute despre o carte cu o prietenă la o întâlnire la cafea îi creează autoarei o responsabilitate personală față de aceasta îndemnând-o să termine cartea și să fie pregătită pentru întâlnire. Responsabilitatea față de copiii săi o determină să finalizeze rapid lectura unei cărți pentru a discuta cu aceștia despre cărțile pe care le-au citit.

Visând de mult timp la o carieră de vânzătoare într-o librărie, realizarea pentru foarte scurt timp a acestui vis al său a făcut-o să înțeleagă ce presupune de fapt această meserie. Munca unui vânzător de carte dintr-o librărie nu se reduce doar la pasiunea pentru cărți ci implică o serie de operațiuni precum prospectarea pieței editoriale pentru a alege titlurile care corespund preferințelor clienților, lansarea comenzilor de carte către edituri, distribuitori de carte și câteodată chiar către autori, gestionarea stocurilor de carte, vânzarea de produse complementare precum pixuri, șosete, genți totem, oferirea de răspunsuri la întrebările clienților, furnizarea de recomandări de lectură clienților. Această meserie contrar așteptărilor sale nu este o cufundare în lectură ci este orientată către gestionarea librăriei și aducerea cărților în mâinile clienților.

Cărțile sunt puternice instrumente sociale care pot facilita crearea unor legături durabile cu alte persoane sau chiar găsirea unui suflet pereche în lectură, acea persoană cu care avem o afinitate puternică în ceea ce privește gusturile literare. Această persoană poate deveni un ghid care ne recomandă cărți în conformitate cu preferințele noastre și ne ține departe de cărți nesemnificative, contribuind la dezvoltarea noastră de cititori.

Recitirea unei cărți permite cititorului să perceapă noi dimensiuni, semnificații și nuanțe în text, reflectând propria creștere personală și intelectuală, deoarece o a doua lectură este influențată de bogăția de experiențe de viață, de cunoștințele dobândite și diferitele niveluri de maturitate atinse.

În eseul *Take me back*, autoarea explică motivele pentru care ar fi dorit să dețină o cronologie a împrumuturilor sale din bibliotecă de când își luase primul permis de bibliotecă la vârsta de 7 ani. Parcurgerea listei complete a titlurilor împrumutate îi poate evoca evenimente din trecutul său, o poate face să retrăiască emoții legate de acele evenimente, îi poate oferi posibilitatea să descopere evoluția sa de cititoare. Consultarea listei i-ar dezvălui preferințele sale de lectură din timpul școlii sau din timpul liceului, domeniile de studiu de care era interesată pentru o posibilă carieră profesională, interesul său pentru subiectul planificării nunții, o creștere a numărului de cărți împrumutate legată de sosirea unui nou cititor în familie, o creștere a numărului sancțiunilor pentru întârzieri în restituirea cărților cauzată de distanță, o anume periodicitate în căutarea anumitor tipuri de lectură, genul literar preferat. Asemenea unui album foto, lista titlurilor împrumutate i-ar permite autoarei să se conecteze cu propriul trecut, cu experiențele sale.

A împărtăși celorlalți cartea noastră preferată este un act de profundă deschidere interioară deoarece implică dezvăluirea propriilor valori, pasiuni și experiențe, ca și cum am deschide fereastra către sufletul nostru, permițându-le celorlalți să vadă cine suntem cu adevărat. Găsindu-se în situația de a răspunde unei prietene în legătură cu cartea preferată sau cu cartea care i -a schimbat viața, autoarea realizează că i-ar fi dificil să nominalizeze un singur titlu, putând mai degrabă să enumere mai multe titluri dar și că s-ar expune riscului de a fi etichetată într-un mod care nu reflectă complexitatea personalității sale. Cititul este atât un act solitar de care autoarea se bucură ca mijloc de reconectarea cu ea însăși, de evadare din realitate, cât și un act social deoarece dorește să se conecteze cu alți pasionați prin schimbul de idei și experiențe de lectură.

În cartea *I'd rather be reading: the delights and dilemmas of the reading life*, Anne Bogel arată că lectura este un obicei care transformă viața, îmbogățind-o cu idei, experiențe și perspective.

Note

1. An Interview with Anne Bogel of Modern Mrs. Darcy – Kentucky Life + Style + Travel Blog. Disponibil pe Internet la adresa: https://www.herkentucky.com/blog1/an-interview-with-anne-bogel-of-modern-mrs-darcy

Dr. Loredana Spînu,
Biblioteca Judeţeană
„I. H. Rădulescu" Dâmboviţa

Biserica Albă din Târgoviște zisă și Județeasa/Giudeața

După tradiție şi puținele însemnări existente, Biserica Albă din Târgovişte, se pare că fost zidită de boierii Dăneşti, la începutul secolului al XVI-lea în timpul domniei lui Radu cel Mare (1495-1508), biserica având strânse legături cu fortificațiile cetății. Din temelie, lăcașul de cult se numea Mănăstirea Bolnița, chinovie a Mitropoliei Argeşului, în mănăstire existând, se pare, primul spital din Târgovişte.

Multă vreme Biserica Albă a fost datată după crucea de piatră existentă în imediata sa apropiere şi care este un monument memorial din anul 1653. Săpăturile arheologice au demonstrat că biserica a fost construită în secolul al XVI-lea, cu mult înaintea monumentului adăugat ulterior, datat 1653 din timpul lui Matei Basarab, crucea de piatră fiind amplasată astăzi între biserică şi clopotniță. Într-un document din 1632, este amintit popa Tănase de la Biserica Albă, care însă era situată în Mahalaua Zlătari, și se numea Biserica Sfinții Voievozi, deci neavând nicio legătură cu Biserica Albă zisă Județeasa. De amintit ar fi că Biserica Sfinții Voievozi a fost ctitorită de Tudor din Drăgoești, căsătorit cu Dumitra, una dintre fetele lui Dimitrie Ghizdovăț, și era cumnat cu Manea Perșanu, căsătorit cu Vlădaia, sora Dumitrei, acesta din urmă edificând în anul 1527 Biserica Sfântul Nicolae Andronești.

Pentru a înțelege distincția între Biserica Albă/Județeasa de astăzi și cea amintită în Mahalaua Zlătari, se cuvine să prezentăm unele amănunte care reies din documentul din 20 martie 1767: „*Neaga ce au fost soția Bădicăi logofăt*”, închina mitropoliei din oraș spre purtare de grijă „*o sfântă biserică în Târgoviște, ce se numește Biserica Albă în mahalaua ce s-a zis a Zlătarilor, unde să cinstește și să prăznuiește hram(ul) sfinților Ingeri și marii voievozi Mihail și Gavril*”. Din același document aflăm că biserica a fost „*zidită din neam(ul) nostru cât s-au aflat... neamurile noastre cu viață lăcuitori în Târgoviște, au avut purtare dă grijă*“, precizînd că „*să păzea cu preot și cu ceale trebuincioase*”, iar în continuare se precizează că la data întocmirii documentului „*din neam(ul) nostru... n-au rămas nimeni … și întâmplîndu-se boala ciumi în numitu oraș, au murit atât preot de la (a)ceastă sfântă biserică, cât și mahalagii și au rămas sfânta biserică închisă*”.

În anul 1595, când turcii atacă şi pârjolesc cetatea Targovişteei, Biserica Albă este şi ea devastată, flăcările mistuind-o până la brâul de sub streaşină, rămânând în această stare până în 1776, când, un descendent al Dăneştilor, pe nume Radu cel Județ împreună cu soția sa Mihalcea o repară şi o redă cultului cu numele de Biserica Județească sau Județeană. Despre numele ctitorului Radu Județul, aflăm din prima pisanie: „...*din temelie...la anul 1776 de Radu Județul împreună cu soția sa Mihalcea, Vasile Logofătul și soția sa Maria...pe care au înfrumusețat-o cu toate ale ei*...”. Biserica Albă din Târgoviște mai este cunoscută și „Giudeața”, întrucât aici, se pare că au fost unşi judeţii după moartea lui Radu Judeţul îngropat în naosul bisericii la 19 noiembrie 1785 şi pe a cărui piatră scrie: „*Aici, sub această piatră odihnesc oaseie răposatului jupîn Radu vel judeţ ot Tîrgovişte şi jupîniţei Mihalcea, Ion, Dumitru, Şerban, Radu, Andrei, Ana, cu tot neamul*”. În anul 1871, Biserica Albă ajunsese o ruină, fiind reparată de către preotul Anghel duhovnicul şi soția sa Maria Presbitera, de Hagi Costachi şi soția sa Ecaterina Hagica şi cu ajutorul unora din mahalagii şi a altor voitori, aşa cum este scris în pisanie, când i-au fost refăcute şi turlele. Cu acest prilej, i s-a adăugat o mică construcţie, adosată faţadei de vest, şi turlele care s-au păstrat până astăzi. Tot începând din anul 1871, biserica poartă numele de BISERICA ALBĂ, deoarece fiind tencuită, văruită şi o parte pictată, pentru orientarea credincioșilor, se putea face deosebirea de o altă biserică ce se afla la cca. 300-400 m de aceasta, care nu era tencuită, ci de roşu, ctitorie a lui Radu sin Tabacu- după unii, iar după alții a lui Coadă Vornicul, cunoscută drept Biserica Roșie.

Biserica Albă din Târgoviște face parte din categoria bisericilor - sală, cu navă unică, de plan dreptunghiular, caracterizate prin lipsa absidelor laterale. Planul bisericii – de dimensiuni mici, măsoară 20 m în lungime şi 7 m în înălţime. La Est se află absida altarului, semicirculară în interior şi poligonală în exterior. În partea de Vest se află un pridvor, iniţial

deschis şi mărginit lateral de arcade, iar la 1871 i s-a adăugat o mică construcţie de scânduri pentru a proteja intrarea în cele două turle din care una era deasupra pridvorului şi cealaltă spre naos. Acestea au fost refăcute din scânduri îmbrăcate cu tablă. Pridvorul este boltit cu semicilindru transversal, sprijinit de șase stâlpi de zidărie, din care patru erau pe fațada de vest și sprijineau trei arcade, dar ulterior a fost zidită, ca și lateralele dinspre nord și sud.

Pronaosul Bisericii Albe este acoperit cu o calotă ce se sprijină pe două arce semi cilindrice adoptate zidurilor laterale. Iniţial avea în partea superioară o turlă din zidărie. Naosul este boltit semicilindric, comunicând cu pronaosul printr-o deschidere largă rezultată din desfiinţarea unui zid plin. Luminarea se face prin două ferestre aflate în zidurile dintre Nord şi Sud. Altarul bisericii este despărţit de naos printr-un iconostas, adăugat în secolul al XIX-lea care se adorsează unui arc semicilindric, boltit cu o semicalotă. Altarul este luminat de o fereastră în ax, a doua fereastră mai mică se află în dreptul nişei proscomidiarului.

În perioada interbelică, datarea Bisericii Albe nu era sigură, astfel că istoricul Virgil Drăghiceanu (1879-1964) în lucrarea sa ce analizează monumentele judeţului Dâmboviţa atrăgea atenţia asupra pisaniei bisericii încastrată deasupra intrării în pridvor, aceasta conţinea inscripţia unui Mircea Vodă, care era îngropat în biserica Sfânta Paraschiva, zidită pe locul unde astăzi este Colegiul Național Ienăchiță Văcărescu. Între anii 1930-1932, sub păstorirea lungă a preotului Dinu Iordache (1930-1974), biserica a fost învelită cu tablă galvanizată şi a fost executată pictura interioară de către Pavel Alexeevici Piscariov cu fiica lui Ana, iar în anul 1937 a fost ridicată clopotnița, având amenajată la parter capela, la etaj Arhiva şi biblioteca, iar sus clopotele.

În timpul celui de-al doilea război mondial, la Biserica Albă a fost botezat în august 1944, fiul unui mobilizat pe front, Ion Olteanu, iar nașul a fost Lăzărică Petrescu, avocat și primar al urbei, care a oferit daruri de 10.000 lei celui creștinat cu numele de Lazăr.

Crucea din piatră amplasată în interiorul curții parohiale de la Biserica Albă din Târgoviște, sau cum era cunoscută odinioară a fi „*mahalaua județului*”, ori „*Biserica ce se zice județească*”, a fost ridicată în anul 1653, comanditată în timpul domniei lui Matei Basarsab (1632-1654). Aceasta are o anumită însemnătate pentru orașul Târgoviște, deoarece se considera că avea menționate privilegiile acordate orașului, cu scopul de a se realiza o paralelă cu orașul Câmpulung. Iată textul înscris pe cruce: „*Întru numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt și întru ajutorul sfântului hram sfintei Uspenii și în zilele lui Io Matei voievod truditu-m-am eu rubu lui Dumnezeu Radu (iz)bașa i Rada soția, Andrei, Mihaiu, Negoi, Oprea, Voia(?), Paraschiva, Voicu Nicula, Tatul”. Pe latura de sud a crucii sunt înscrise „Radul Maria, Anghel, odihnesc oasele pristăvitului Voicu m(ese)ța marte 2 vă leat 7161(1653)*”.

În decursul timpului, crucile din piatră au avut și funcții utilitare, fiind folosite ca punct de referință în orientare și hotărnicii, sau pentru ctitorirea unor biserici, intrând în toponimia locului. Fiind situate de obicei pe marginea drumurilor, ele marchează și astăzi vechile drumuri comerciale dispărute.

Recent, Biserica Albă din Târgoviște, cu hramurile *Intrarea în Biserică a Maicii Domnului* și *Sf. Trei Ierarhi*, a fost restaurată între anii 2021 și 2024, la inițiativa Înalt-preasfințitului Părinte Nifon, prin străduința preotului paroh Nicolae Pană și a preotului Florin Antoniu Dincă, cu fonduri oferite de Arhi-episcopia Târgo-viștei, Secretariatul de Stat pentru Culte, Consiliul Județean Dâm-bo-vița, Consiliul Local al Municipiului Târgoviște, precum și de alți donatori.

Bibliografie

– Virgil Drăghiceanu, *Călăuza monumentelor istorice din judeţul Dâmboviţa (Raport extras din Expunerea situaţiunii judeţului Dâmboviţa pe 1907)*, Tipografia, Librăria şi Legătoria de Cărţi Viitorul, Târgovişte, 1907. Raportul din 1907 a fost republicat în anul 2004 sub forma unei lucrări noi intitulată Virgil Drăghiceanu, *Restituiri istorice*, ediţie îngrijită de Alexandrina Andronescu şi Mihai Oproiu, Editura Pildner & Pildner, Târgovişte, 2004;

– Nicolae Iorga, *România cum era până la 1918,* vol. I, România Munteană, Bucureşti, 1939;

– George D. Florescu, *Un sfetnic al lui Matei Basarab, ginere al lui Mihai Viteazul*, în „Revista Istorică Română”, vol. XI-XII, București, 1941-1942;

– Nicolae Stoicescu, Cristian Moisescu, *Târgoviștea și monumentele sale*, Editura Litera, București, 1976;

– Ion Ghe. Ceaușu, *Istoricul Bisericii Albă din Târgoviște*, Editată de Parohia Alba, Târgoviște, 2000;

– Mihai Oproiu, *Un interesant monument târgoviștean – Biserica Albă din Mahalaua Zlătari*, în „Valachica. Studii și materiale de istorie și istorie a culturii”, nr. 12-13, 1980-1981, Târgoviște;

– Mihai Oproiu, *Inscripții și însemnări din județul Dâmbovița*, vol. IV-V, Editura Transversal, Târgoviște, 2004.

– Mihai Oproiu, Mihai Ștefan Radu, Alexandra Ioana Oproiu, *Cultura târgoviștean în mijlocul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XX-lea*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2023.

Prof. dr. Cornel Mărculescu,
Şcoala Gimnazială „Dora Dalles” Bucşani

REMEMBER

Nicolae Văcărescu

1785, București – 12 oct. 1825, Brașov (**poet)**

Cel de-al doilea fiu al lui Ienăchiţă Văcărescu, are puţine date biografice cunoscute. Primeşte în casă şi la Academia Domnească educaţie grecească şi franţuzească. Mai puţin dotat în ale muzei decât înaintaşii săi, se ocupă la început de copierea poeziilor lui Ienăchiţă şi ale lui Alecu, pe marginea cărora face notaţii preţioase. Ocupă importante ranguri în administraţie. În 1821 susţine pe Tudor Vladimirescu, ajutându-l cu oameni şi bani, neîntreprinzând nimic împotriva sa, deşi fusese însărcinat cu înăbuşirea revoltei. La 4 februarie 1821, căimăcămia îi poruncea, ca în calitatea sa de mare vornic să ia măsurile necesare „spre încetarea răului și spre izbăvirea țării, sfărâmând pornirea și împuterniciia tâlharului”. La întrebările repetate ale boierilor: Ce mai veste? Ce mai putem face? le răspundea: „…dacă cu ai noștri nu ne putem uni, cum să ne unim cu Ipsilanti?”. Simpatizant al mișcării eteriste, se preface bolnav, neluând măsuri energice împotriva mișcării. Este rechemat la București și înlocuit cu Samurcaș. Din spirit patriotic se refugiază la Câmpulung, emigrând apoi la Braşov, împreună cu Barbu şi Iancu Văcărescu. Versurile sale sunt publicate în ediţia poeziilor lui Iancu Văcărescu, nepotul său, cu care a purtat o interesantă corespondenţă, prima corespondenţă literară în limba română. Versurile au aceeaşi inspiraţie folclorică, cu tematică patriotică, ca şi a tatălui şi fratelui său (*Durda [Primăvara se iveşte]*). Lirica erotică este mai senină, fără cunoscutele oftaturi, foloseşte o serie de neologisme, filosofând pe tema labilităţii soartei: *[În rai fără tine e moarte! e gheaţă!], [Un pic dă nădejde d-aş şti c-o să-mi vie]*. Adept al clipei afirmă că: „A trăi făr-a iubi / Mă mir ce trai o mai fi” şi „A simţi făr-a dori, / Mă mir ce simţire-o fi.” Deși restrânsă ca întindere, conținând opt asemenea creații, opera poetică nu este cu nimic inferioară celei a tatălui sau fratelui său. Are contribuții notabile ca executor testamentar și editor al tatălui și fratelui său, stimulând totodată talentul de necontestat al nepotului Iancu Văcărescu.

Scrieri

Colecţie de poezii vechi. Ediţie de Al. I. Odobescu, Bucureşti, 1878; *Poeziile Văcăreştilor.* Ediţie îngrijită de Mihail Dragomirescu şi Emil Gârleanu, Bucureşti, Editura Socec, 1908; *Poeţii Văcăreşti.* Ediţie publicată sub supravegherea lui Petre Haneş, Bucureşti, 1924; *Corespondenţă literară între Nicolae şi Iancu Văcărescu* (de I. Vârtosu). Bucureşti, 1938; *Poeţii Văcăreşti. Viaţa şi opera lor poetică.* Ediţie îngrijită de Paul Papadopol, Bucureşti, Editura Cugetarea, 1940; *Primii noştri poeţi.* Ediţie îngrijită şi note de Teodor Vârgolici, Bucureşti, Editura Tineretului, 1954; *Primii noştri poeţi.* Ediţie îngrijită de Teodor Vârgolici, Bucureşti, Editura Tineretului, 1958; *Poeţii Văcăreşti. Vesuri alese.* Ediţie îngrijită de Elena Piru, prefaţă de Alexandru Piru, Bucureşti, Editura Albatros, 1961; *Poeţii Văcăreşti.* Bucureşti, Editura Albatros, 1974; *Opere. Poeţii Văcăreşti.* Ediţie critică, studiu intoductiv, note, bibliografie şi indice de Cornel Cârstoiu. Bucureşti, Editura Minerva, 1982; *Poeţii Văcăreşti. Versuri alese*. Bucureşti, Editura 100+1 Gramar, 1997.

Referințe

Călinescu G. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent,* București, Editura Fundației Regale, 1941, p. 69-70; Cornea, Paul, *Studii de literatură română modernă,* Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1963, p. 70-75; Caratașu, Mihai. *Documentele Văcăreștilor*, București, Editura Litera, 1975, p. 214-225; 236-241; 249-251; 275-279; *Dicţionarul literaturii române. de la origini până în 1900.* Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1979, p. 895-896; Petrescu, Victor. *Poeții Văcărești. Biobiliografie*. Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2002, p. 13-14; Petrescu, Victor. *Pagini de istorie literară*. Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2006, p. 94-98; 99-103; Petrescu, Victor. *Văcăreștii. O dinastie poetică.* Iași, TipoMoldova, 2012, p. 107-116.

Din volumul: Victor Petrescu. *Dicționar General al Literaturii Dâmbovițene: (1508-2020)*. Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2022, p. 727-728

TABLETĂ DE SCRIITOR

Daniel Drăgan (1935-2016)

Poetul, prozatorul, ziaristul, editorul s-a născut la 20 decembrie 1935 în comuna Glodeni, judeţul Dâmboviţa şi trece în nefiinţă la Braşov pe 25 martie 2016. După şcoala primară în satul natal, urmează cursurile Colegiului Naţional Militar „Nicolae Filipescu" de la Mânăstirea Dealu şi cele de la Predeal (1946-1948). Elev la Liceul „Ienă-chiţă Văcărescu" (Târgovişte, 1949) şi „Andrei Şaguna" (Braşov, 1952). De asemenea, absolvă Şcoala de Literatură şi Critică Literară „Mihai Eminescu" a Uniunii Scriitorilor (1955) şi Facultatea de Ziaristică din Bucureşti (1983). Între 1949-1952 colaborează la ziarele târgoviştene „Chemarea" şi „Uzina şi ogorul". Din 1955 redactor la ziarul „Drum nou" (Braşov) până în 1966 şi în perioada 1968-1980. Secretar general de redacţie al revistei „Astra" (Braşov, din 1966), apoi redactor-şef al acestei prestigioase reviste de cultură (1980-1990). Conduce seria nouă a revistei „Braşovul literar şi artistic" (1979-1981, 1986). Trei ani director al revistei „Coresi" (1990-1993) pe care o înfiinţează în 1990, iar din 1991 director al Editurii „Arania" din Braşov. Membru al Uniunii Scriitorilor, membru de onoare al Astrei şi al Societăţii Scriitorilor Târgovişteni (2006). Între 1991-1995 preşedinte al Societăţii Patronilor de Edituri din România şi preşedinte de onoare al acesteia (1996-1999). Din 1995, preşedinte fondator al Fundaţiei Culturale Arania. Debut publicistic cu poezii şi reportaje în ziarul „Chemarea" din Târgovişte (1950). Colaborează cu poezii, poeme, proză scurtă la: „Luceafărul de ziuă", „Tânărul scriitor", „Gazeta literară", „Viaţa românească", „Tribuna", „Ateneu", „România literară", „Contem-poranul", „Luceafărul", „Stea-ua", „Orizont", „Argeş", „Cronica", „Convor-biri literare", „Ramuri", „Litere". O privire de ansamblu asupra operei lui Daniel Drăgan relevă faptul că acest autor prolific a experimentat aproape toate genurile şi speciile literare, afirmându-se deopotrivă ca romancier: „Doi ori doi" (1978), „Ursa mică" (1986), „Tare ca piatra" (1987), „Ursa mare" (1988), „Părintele Thom" (2002), „Ciuma boilor" (2005), „Diavolul, aproapele nostru" (2005), „Subreta" (2010), „Bidermeier" (2011); nuvelist: „Mărgele roşii" (1984), „Cherry din Dover" (1992), „În drum spre Arania" (2004), „Fantoma" (2009); memorialist: „Firele de iarbă ale Americii" (2002), „Apel la memorie" (2007); dramaturg „Revelion cu Paloma Blanca" (2003). Obţine de trei ori Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor, Filiala Braşov, (1985, 2002, 2005) şi Premiul Opera Omnia în 2006. I se acordă Premiul „Alexandru Vlahuţă pentru proză scurtă al Societăţii Scriitorilor Târgovişteni – „Mehmed. Poveste orientală" (2012). O privire mai atentă asupra cărţilor sale de poezie: „Hohote mari auzind" (1995), „Clipa de Apoi" (2000), „Continentul Whitman" (2002), „Perimetru magic" (2010), „Visul poetului unic Neum" (2013), „Statuie cu lacrimă" (2013), „Ţinutul logofanilor" (2014).

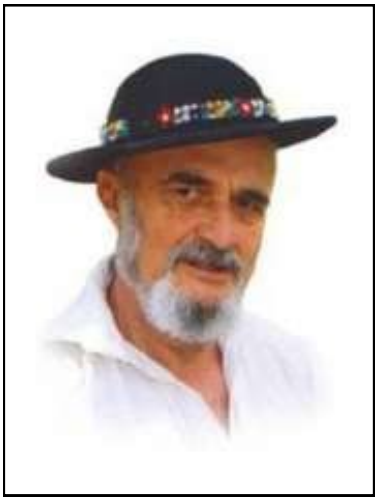

Fozokos elvtărs şi literatura română

În ziarul Scânteia a apărut un articol critic despre Târgovişte. Se spunea nici mai mult nici mai puţin că în oraşul poeţilor Văcăreşti nu este sprijinită creaţia literară. Mă plimbam cu Tomozei prin Crivină şi ne gândeam noi cum ar putea fi sprijinită creaţia.

– Uite cum, a zis Tomozei şi a ridicat de jos un retevei lung şi gros mai ceva ca o bâtă. Vedem în ce parte se-nclină creaţia şi-i punem o proptea, un sprijin, adică. O sprijinim să nu cadă. Pricepi?

– Ţie îţi arde de glume dar eu pun pariu că articolul va avea urmări şi noi nu vom rămâne pe dinafară. O să ne critice că nu ne ocupăm de tineri, de elevi, chestii d-astea. Poate că ne potcovim şi cu o sancţiune cât noi de mare.

Când apărea în vreun ziar o critică, indiferent pe ce temă, comitetul de partid trebuia să răspundă ziarului în termen de 30 de zile, zicând ce măsuri au luat, cum s-a îndreptat situaţia şi aşa mai departe. De obicei era căutat şi găsit un acar Păun. Acum era de văzut pe cine va cădea măgăreaţa. Şi măgăreaţa a căzut pe noi, dar a

căzut bine, în sensul că ne-am ales cu o situaţie avantajoasă. Secretar cu problemele de agitaţie şi propagandă la raion era tovarăşul Fozokos, un cizmar sfătos şi cumsecade, tatăl lui Fozokos Tibor de la noi din clasă. De cum intra în casa lui un coleg al fiului său îl întreba:

– Ai mâncat?

Şi dacă răspunsul era negativ sau bâlbâit, Fozokos bács poruncea:

– Stai jos! şi zicea pe ungureşte nevestei sale să aducă *étel*. De la un timp ezitam să-i mai trec pragul că mă punea mereu la masă, chiar şi când ziceam că sunt sătul. Nu mă credea, îmi punea gulaşul în farfurie şi asta ar fi putut să-mi placă, era bun gulaşul, dar mi-era ruşine. Nu ştiam că Fozokos bács, omul acesta simpatic şi blând-autoritar, originar din Apaţa Braşovului este la partid, şi încă bidiganie mare, adică el conducea arta, cultura, învăţământul şi toate treburile ideologice din raion. Am aflat ce hram poartă tocmai când Gherăsoiu mi-a spus să-l iau cu mine pe Tomozei şi să mergem la raion, la tovarăşul secretar Fozokos. Ne-am dus. Tovarăşul secretar era cu articolul în faţă.

– Aţi citit?

– Am citit.

– Iată ce-a hotărât comitetul raional de partid. Critica (adresată de ziar este justă şi ne-o însuşim. Luăm măsuri pentru îndreptarea situaţiei. Se înfiinţează cenaclul literar....aici trebuie să veniţi voi cu o propunere de nume. Un scriitor comunist, poate chiar sovietic, Gorki, Maiakovschi, vom mai vedea. Mâine dimineaţă veniţi cu numele propus de voi şi noi vom hotărî. O să vă dăm un sediu, mobilier, tot ce vă trebuie, adică baza materială şi voi să recrutaţi membri, tineri utemişti de nădejde, devotaţi clasei muncitoare, apoi creaţi poezii, romane, strofe, piese, tot ce se cuvine, corespunzător nevoilor ţării. Noi vă dăm hârtie, creioane, stilouri, cerneală, n-o să vă lipsească nimic. Veniţi mâine dimineaţă la ora 8.30 cu lista membrilor, cu propunerea de nume şi cu lista de necesităţi.

Ajunşi afară am făcut eforturi să rămânem serioşi, măcar înainte de a da colţul străzii dar n-a fost cu putinţă. Am izbucnit amândoi în râs. Nu comentam în nici un fel situaţia, dar ce gândea unul gândea şi celălalt, fără vorbe. Ar fi trebuit să ne bucurăm că ni se permite să înfiinţăm un cenaclu însă toată povestea conţinea ceva caraghios şi, de cum ne Uitam unul la altul, ne pufnea râsul. Am hotărât să fim serioşi, ca doi tovarăşi care au primit o sarcină importantă. Ne-am dus la internat, l-am chemat şi pe Puiu Izbăşescu şi am început cu lista de membri. Eram noi trei. Ar trebui să-l punem cap de listă pe Ştefan Stroe dintr-a unsprezecea, tobă de literatură şi foc de talentat. Are sute de poezii originale şi traduceri din poeţii francezi. Numai că el nu e utemist. A stat un an la puşcărie politică şi precis se ştie de asta, iar dacă nu se ştie se va afla şi iese scandal. Mai bine nu-l trecem pe nici o listă şi-l chemăm noi să vină, el va veni şi gata. Nimic oficial.

*

– Numele cenaclului. Eu zic Heliade Rădulescu. Personalitate complexă. Figură luminoasă, vizionar.

– Sau Grigore Alexandrescu, La Fontain-ul nostru. Educativ, just, comme il faut!

– Mai corect, Krîlovul nostru. Numai că ăştia de care zicem noi, paşoptiştii, n-au fost membri de partid. Ba chiar au fost un pic moşieri, pot ca să zic... Dacă nu găsim un român cu carnet roşu ni-l pune pe Gorki sau pe Fadeev şi pe urmă te pomeneşti că vine careva şi ne obligă să scriem ruseşte. Cacaia zdreanţă, bre Otelo?

– Atunci îl punem pe Păun Pincio.

– Tom, e prea de tot. Proletar, proletar, dar nici chiar aşa.

Am căzut de acord cu Alexandru Sania, are câteva schiţe bunicele, conforme cu realismul socialist, băiat sărac, ofticos, tatăl învăţător, invalid de război, trebuie să-l accepte. Şi l-au acceptat. Fozokos elvtárs rezolvase şi problema sediului, un fost local de băcănie, prin spatele primăriei, colţ de stradă, cam la jumătatea distanţei dintre Ienăchiţă şi Carabela. L-am văzut şi ne-a plăcut, deşi era jegos nevoie mare, podelele emanau un miros gros de scrumbie sărată şi ulei rânced, tencuiala căzută, doar şobolanii mai lipseau să-i vedem suindu-se pe pereţi.

*

M-am uitat la Tomozei şi am simţit că îl frământă o mare insatisfacţie. Sau o mare teamă, Teama şi pe mine mă urmărea. Oare vom reuşi să ne desprindem din caraghioslâcul situaţiei şi chiar să facem un cenaclu literar?

Nu ştiam atunci şi mult mai târziu am aflat că la anii când noi intrasem pe porţile Liceului Ienăchiţă Văcărescu din Târgovişte, abia ieşiseră între absolvenţi câţiva scriitori mari, figuri de seamă ale literaturii române între care Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, Alexandru George ale căror cărţi aveau să apară, cu un succes fulminant, abia peste douăzeci de ani. Importanţa faptului de istorie literară care se va numi de către generaţiile următoare „Şcoala de la Târgovişte” va fi relevată de optzeciştii lui George Crăciun. Da, pupitrele la care noi învăţam acum păstrau încă amintirea unor literaţi despre a căror valoare nimic nu ştiam şi cărora nici un From şi nici un Fozokos elvtárs nu le-a pus la dispoziţie sediu cu firmă şi ştampilă sau bani de cheltuială să facă „organizare de şantier

şi aprovizionare cu materie primă”. Dar ei au trudit cu răbdare benedictină asupra cuvântului, perfecţionându-şi stilul şi expresia literară, au creat texte de extremă frumuseţe şi au scris reviste într-un singur exemplar, într-o tăcere smerită, neavând altă călăuză decât duhul cuvântului pe care au învăţat să-l afle şi să-l convertească în text.

From plecase şi Tomozei căzuse pe gânduri. Trăiam sentimentul unei puternice empatii şi l-am întrebat:

– Tom, tu te gândeşti tot la ce mă gândesc şi eu?

– Da, ne trebuie un mentor, un dascăl, un preşedinte.

– Brânduşi?

– Sau Jean Vasiliu.

– Bun şi el, dar mă tem că este indezirabil politic. Are nişte antecendente. Zic să-l propunem pe el şi să-l avem pe Brânduşi în rezervă. A fost director de studii la Predeal, are deschidere culturală, este un intelectual fin şi un dascăl cu har. Trebuie să vorbim şi cu Ţambric să-i sugereze el lui Fozokos bács că e bine să fie între noi şi un mentor, om cu prestigiu, chiar dacă nu este scriitor.

A fost refuzat Jean Vasiliu, a fost acceptat Victor Brânduş. Eu am mai rămas puţină vreme la dreapta dascălului meu de la Predeal, timp în care Tomozei a trimis la revista Tânărul scriitor un mare poem epic (era moda marilor poeme epice) numit „Porţile de Aramă” care s-a publicat la puţin timp după plecarea mea din Târgovişte.

„Subreta”, Braşov, Editura Arania, 2010

Din volumul: Victor Petrescu, Mihai Stan. *Târgoviște: ore astrale ale cetății: Analecte*. Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2017, p. 557-560

Ioan Gavrilă (1935)

Istoricul literar, eseistul, publicistul se naşte pe 16 ianuarie 1935 în comuna Râu Alb, judeţul Dâmboviţa. După studiile primare în satul natal şi la Fieni, urmea-ză Şcoala Normală din Câmpulung-Muscel şi Institutul Pedagogic din Galaţi, Facultatea de Filologie, română-rusă (1962), apoi Facultatea de Limba şi Literatura Română a Univer-sităţii Bucureşti (1965). Funcţionează ca învăţător şi profesor, conduce şcoala din Râu Alb, liceele din Băleni (1962-1963) şi Târgovişte („Ienăchiţă Văcărescu”, 1982-1986). O mare parte a activităţii o desfăşoară şi în domeniul culturii, ca director al Casei Raionale de Cultură Târgovişte (1964-1965), secretar al Comi-tetului Raional de Cultură şi Artă al raionului Târgovişte (1965-1968) şi preşedinte al Comitetului de Cultură şi Educaţie Socialistă al Judeţului Dâmboviţa (1968-1980) şi al Comitetului Municipal de Cultură şi Educaţie Socialistă Târgovişte (1986-1990). În paralel, deţine şi alte funcţii administrative atât înainte, cât şi după 1989. Debut publicistic în „Uzina şi ogorul” (1962), cu articolul „Trei paşoptişti dâmboviţeni”. Colaborează cu studii şi articole la „Manuscriptum”, „Echinox”, „Steaua”, „Contemporanul”, „Flacăra”, „Îndru-mătorul cultural”, „Flamura Prahovei”, „Apărarea patriei”, „Dâmboviţa”, „Valachica”, „Curier”, „Litere”. Consultant ştiinţific la o serie de filme sau reportaje TV despre istoria şi cultura acestui spaţiu de spiritualitate românească („Testamentum”, „Ioan Alexandru Brătescu-Voineşti”). Debut editorial târziu, cu „I. Al. Brătescu-Voineşti. Viaţa şi opera literară” (2004). A fost coautor la lucrări monografice despre judeţul Dâmboviţa sau a prefaţat pe cele ale comunelor: Brăneşti, Morteni, Băleni, Runcu. Volumul de interviuri „Destin într-un timp dogmatic. Ion Gavrilă în dialog cu Mihai Stan” (2006) are un vădit caracter biografic, relevând momente din îndelungata activitate de diriguitor al culturii târgovişt ene şi dâmboviţene. Membru fondator al Societăţii Scriitorilor Târgovişteni (2005). Distins cu Premiul pentru interviuri-reportaj al Societăţii Scriitorilor Târgovişteni pentru volumul „Destin într-un timp dogmatic: Ion Gavrilă în dialog cu Mihai Stan” (2007).

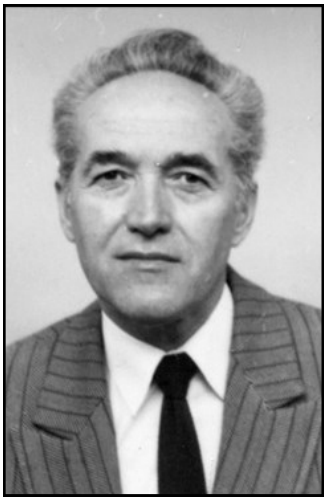

Ioan Al. Brătescu-Voineşti şi noi, cei de azi

Scriitor de talent, viguros reprezentant al realismului critic în literatură, creator al unor personaje considerate prototipuri pentru anumit stări sufleteşti, Brătescu-Voineşti continuă să fie

prin opera sa o piatră viguroasă la fundamentul literaturii române.

Născut la Târgovişte, trăind o parte a vieţii aici, majoritatea nuvelelor sale se inspiră din realitatea acestor locuri, ca şi personajele ce-i populează paginile.

Iată de ce aceste două nume: acel al scriitorului şi al Târgovştei sfârşitului de secol trecut, apar strâns legate, simbioza fiind reală şi sentimentală totodată.

Cei care vor poposi la Târgovişte, pe lângă întâlnirea cu o seamă de monumente istorice remarcabile, vor avea posibilitatea de a face indirect cunoştinţă cu orizontul vieţii celui care prin scrisul său a sperat „într-o lume a dreptăţii".

Intrând în parcul casei, devenită muzeu, oaspeţii întâmpinaţi de figura gânditoare a scriitorului, elocvent surprinsă în bustul dăltuit de sculptorul Vasile Blendea. Prilej de respect şi aducere aminte...

În saloane, scriitorul parcă şi-ar fi primit generos, oaspeţi de seamă. Aceştia sunt cei care au trudit deasupra slovei pe pământul zbuciumat al Târgovştei: Matei al Mirelor, Udrişte Năsturel, Constantin Cantacuzino, reprezentanţii dinastiei Văcăreştilor, Ion Heliade Rădulescu, Vasile Cârlova, Grigore Alexandrescu, Ion Ghica, I. C. Vissarion, Smara Gheorghiu în mijlocul lor aflându-se, bineînţeles, Ioan Alexandru Brătescu-Voineşti.

Este vorba de „Muzeul Scriitorilor târgovişteni", al cărui patrimoniu spiritual este găzduit de casa scriitorului.

„... Mai încolo, peste iazul morilor, cu vegetaţie care lua în ochii copilului proporţii de pampas, se află cărarea ce duce în zăvoaiele Crivinei, unde se pierdea «Puiul» lui Brătescu-Voineşti căutând ouă de furnici" (Ion Vasiliu, în Târgovişte, Bucureşti, 1969, Editura Meridiane, p. 66).

Privim la această oază de linişte, la panourile, exponatele (cărţi, fotografii, manuscrise), adunate să închidă în ele o viaţă de om: omul care a încercat şi a reuşit totodată să slujească prin arma scrisului ca şi alţii din cei enumeraţi mai sus, poporul său.

Facem cunoştinţă aici cu familia scriitorului: Alexandrina Brătescu (născută Voinescu), mama scriitorului, Alexandru Brătescu, tatăl scriitorului, Penelopa Brătescu (născută Popescu), soţia scriitorului, cu Eliza şi Alexandru fiica şi fiul scriitorului. Mai facem totodată cunoştinţă cu cineva care, deşi nu aparţine familiei, îşi merită locul prin faptul că scriitorul îl numea mentorul său spiri-tual, având pentru aceasta o deosebită admiraţie, Titu Maiorescu, profesorul său.

Brătescu-Voineşti îşi recomandă apoi vizitatorilor opera sa: „întuneric şi lumină", „în lumea dreptăţii", „Din pragul apusului", „Firimituri", „Rătăcire", „Cu undiţa".

Avem deodată o senzaţie plăcută: duioşia, gingăşia personajelor sale ne învăluie fiind alături de noi, alinându-ne durerile, înaripându-ne speranţele.

Cu aceste impresii plecăm să colindăm oraşul celor peste 19 biserici, amintind de trecutul său glorios, dar şi de pulsul vieţii cotidiene la tot pasul.

Nu mică este surpriza, când în această vizită ne reîntâlnim cu locuri sau nume cunoscute ale operei lui Brătescu-Voineşti: iazul morii, locul hanului descris cu atâta umor în „Călătorului îi sade bine cu drumul", tribunalul în care a lucrat şi care i-a inspirat „Microbul", în drum spre Colegiul „Ienăchiţă Văcărescu", paşii ne poartă pe strada care azi îi poartă numele: Ioan Al. Brătescu-Voineşti.

*

Târgovştea cărturărească şi-a pus pecetea ei, când de tristeţe şi când de bucurie, pe destinul literar al lui Brătescu-Voineşti.

Prozatorul venea în timp după dulcile lamente ale Văcăreştilor după avatarurile şi biruinţele lui Heliade Rădulescu, după hemoptiziile lui Vasile Cârlova, după strălucirile şi naufragiile lui Grigore Alexandrescu, dar să nu uităm că el avea să ajungă din urmă irezistibilul umor al lui Caragiale, că avea să anticipeze duhul rural al schiţelor şi nuvelelor lui Vissarion.

Într-o viziune detaşată de ierarhizările academice, Brătescu-Voineşti irupe în literatură ca o sinteză fericită a acestor mari creatori, tributari ai pământului şi cerului Târgovştei.

Şi când Muzeul Scriitorului a fost gata, când slujitorii culturii din 1967 au pus ordine în acest forum spiritual, când, în sfârşit închinătorii înaltelor umbre, şi-au contemplat opera, cineva s-a împiedicat pe mochete gri de un violoncel de provenient necunoscută... De ce l-au luat în braţe şi l-au plimbat prin încăpere până au ajuns în salonul consacrat amintirii lui Brătescu-Voineşti căruia i l-au atribuit din oficiu, chiar dacă nu-i aparţinuse niciodată.

Fiindcă acesta a fost Ioan Al. Brătescu-Voineşti în poezia, proza românească: un violoncel. Un violoncel pe strunele căruia sufletul Târgovştei de altă dată şi-a cântat şi şi-a plâns epopeea.

„I.Al. Brătescu-Voineşti. Viaţa şi opera literară", Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2004

Din volumul: Victor Petrescu, Mihai Stan. *Târgoviște: ore astrale ale cetății: Analecte*. Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2017, p. 560

TINERE CONDEIE

O floare, atât

O floare, atât

O floare, atât. O inimă pură!
Un dor, o scânteie, un gram de căldură,
Sămânță stropită cu sânge de taur
Și focul ce plânge când timpu-i de aur.
Iar ceasul...
Ah, ceasul!
E sfânta ființă —
El ticăie-ntr-una, dar n-are rotiță,
Nu are nici voce,
Nici ochi ca să vadă
Cum totul devine mai vechi și pe stradă,
Cum totul se stinge,
Cum totul se naște —
Simbol al iubirii, pericolu-l paște
Miroase-a scânteie, furtună de stele,
Renașterea-nseamnă puterile mele.
Gonesc către zare,
Dar zarea-i furată,
Mă mint că e bine,
Dar... a fost odată.

Și totuși, în noapte, aprind felinarul —
E singur ca mine... ce rece-i paharul!
Trec marea prin flăcări, iluzia-i vie
Și beau, și mănânc, și scriu poezie.

La naiba cu totul!
Sunt viu și-mi ești vie,
Tu, viață,
Cea care mi-ești dată-n chirie.

Când te-am zărit

Când te-am zărit, s-a luminat tăcerea
Și cerul s-a plecat pe lângă noi,
Prin flori curgea cuvintele-mi ca mierea
Ca-ntr-un amurg de aur și de ploi.

Era o pace sfântă peste lume
Și timpul se oprea să ne privească
Și m-ai chemat, strigându-mă pe nume,
De parcă soarta vruse să ne crească.

Din trupul tău se ridica lumină,
Ca dintr-un templu vechi de heruvimi
Și-n ochii tăi curgea o rădăcină
Spre veșnicia prinsă-n ospețimi

Te-am strâns atunci la piept, și-n clipa-aceea
A stat pământul, tremurând sub pas,
Că s-a unit bărbatul cu femeia
Cu Dumnezeu alături într-un glas.
Și dacă-n cer s-ar stinge tot și toate,
Sau stelele ar plânge-n gol, târzii,
Din tine-ar naște iarăși libertate
Și s-ar aprinde zorii-n veșnicii.

Tu ești altarul clipelor pierdute,
Izvorul meu de adevăr și sens,
Prin tine dorm planetele tăcute
Și dorul meu devine univers.

Căci te iubesc cum nimeni nu mai poate,
Cu gândul sfânt, curat, nemuritor
Și-n viața mea, dar peste tot și toate,
Tu ești lumina dragostei din dor.

În clipa-n care totul s-a oprit

Sub veșnicia ploii stau stingher
Cu ochii grei de dor, plini de culoare,
Pe frunte-mi cad izvoarele din cer
Și simt că sunt legat de-o întrebare.

În stropii grei, ca-n lacrimi de lumină,
Se-ascunde chipul Celui nevăzut
Și-n suflet urcă taina cea divină,
Ca-ntr-un altar de carne și de lut.

De-atâta dor de cer, mă simt străin,
De tot ce-i lut, de tot ce e părere...
Și-n gândul meu, ca-ntr-un pahar cu vin,
Mă nasc din nou, din moarte și tăcere.

Și-n ploaia sfântă simt că m-am topit,
Că nu mai sunt, și totuși sunt în zare
Că Dumnezeu prin mine a vorbit,
Când m-am făcut tăcere și iertare.

Atunci am înțeles: – Nu e sfârșit!
Ci doar o poartă către neființă,
Unde iubirea plânge-n infinit
Și naște-n om cerească biruință.

Și-n clipa-n care totul s-a oprit,
Am auzit o voce blândă-n mine:
– Eu sunt cel Veșnic, tu M-ai ocrotit,
Căci ploaia e doar lacrima din tine.

Georgian Ionuț Zamfira

Principala bibliotecă publică a judeţului pune la dispoziţia utilizatorilor un vast fond documentar: cărţi, periodice, audio-video şi non-publicaţii. Instituţia serveşte interesele de informare, studiu, lectură, educaţie şi recreere ale utilizatorilor din municipiul Târgovişte şi întreg judeţul Dâmboviţa, asigurând accesul nediscriminatoriu la propriile fonduri.

STRUCTURA BIBLIOTECII:

- Serviciul Relaţii cu publicul, comunicarea colecțiilor, animaţie culturală
- Biroul dezvoltarea, evidența, prelucrarea, digitizarea colecțiilor și IT
- Compartiment economic, coordonare metodologică, juridic, resurse umane

Secţia de Împrumut pentru Adulţi „Mircea Horia Simionescu"

– Pune la dispoziţia utilizatorilor un fond documentar cu caracter enciclopedic;

– Permite accesul liber la raft;

– Practică împrumutul la domiciliu;

– Organizează rafturi tematice de recomandare şi prezentare a ultimelor noutăţi intrate în colecţiile bibliotecii.

Tel. 0732 100 453

Secţia Periodice-Legislaţie / Informare bibliografică „Elena Văcărescu"

– Pune la dispoziţia utilizatorilor un fond de volume cuprinzând periodice româneşti şi străine din anul 1965 până în prezent. Oferă:

- colecţiile complete ale mai multor publicaţii periodice;
- consultarea ziarelor şi revistelor în sală de lectură;
- acces la baza de date de legislaţie Lex Navigator;
- consultarea Monitorului Oficial on-line, a colecţiei de legi, anuarelor bibliografice şi statistice;
- imprimarea documentelor legislative.

Tel. 0736 652 305

Secţia Colecţii Speciale „Constantin Cantacuzino"

– Pune la dispoziţia utilizatorilor un bogat fond de documente vechi, rare, bibliofile.

– Fondul secţiei este compus din: carte veche românească şi străină; carte cu însemnări manuscrise; fondul scriitorilor dâmboviţeni; colecţia de manuscrise literare româneşti; ediţii bibliofile româneşti şi străine; ex-librisuri; colecţia de cartofilie; microfilme (ale revistelor şi ziarelor apărute de-a lungul anilor în limitele geografice ale judeţului Dâmboviţa);

– Condiţii de studiu în sală special amenajată.

Tel. 0732 100 454

Secţia Multimedia-Internet „Nicolae Grigorescu"

– Pune la dispoziţia utilizatorilor un fond de carte din domeniul artelor, precum şi documente multimedia (CD-uri, DVD-uri, discuri, casete audio şi cărţi Daisy pentru persoanele cu deficienţe de vedere);

– Oferă:

- acces gratuit la Internet;
- vizionări de filme artistice, documentare, desene animate;
- redactare, imprimare şi scanare de documente;
- acces la soft-uri educative şi cursuri de învăţare a limbilor străine.

Tel. 0730 022 327

Centrul de informare comunitară şi europeană – Europe Direct Târgovişte

– acces la informaţii, consultanţă privind legislaţia, politicile, programele de finanţare ale UE la sediu şi prin intermediul site-ului www.edtargoviste.ro;

– posibilitatea cetăţenilor de a comunica instituţiilor U.E. reacţiile lor sub forma unor întrebări, opinii şi sugestii;

– calculatoare cu acces gratuit la Internet;

– acces liber la publicaţii gratuite;

– informaţii OSIM;

– informaţii culturale.

Tel: 0345100581;
Fax: 0345100582.

Secţia Carte Tehnico-Ştiinţifică „Nicolae Ciorănescu"

– Pune la dispoziţia utilizatorilor un fond de carte din domeniile: informatică, inginerie, medicină, construcţii, industrii, agricultură, ştiinţă, economie;

– Permite accesul liber la raft;

– Practică împrumutul la domiciliu.

Tel. 0736 652 303

Secţia Carte în Limbi Străine

– Pune la dispoziţia utilizatorilor un fond documentar în limbile: franceză, engleză, spaniolă, italiană, bulgară, rusă, germană, din toate domeniile cunoaşterii;

– Practică împrumutul la domiciliu.

Tel. 0372740621

Filiala pentru Copii „Ioan Alexandru Brătescu-Voineşti"

(Str. Lt. maj. Dragomirescu Liviu, Cartier „Matei Basarab" – Micro 3)

– Pune la dispoziţia utilizatorilor un fond de carte adecvat publicului tânăr.

– Acces gratuit la Internet pe 4 staţii de lucru;

– Împrumut la domiciliu;

– Vizionări de filme şi desene animate.

Tel. 0736 652 306

Sala de Lectură „Grigore Alexandrescu"

– Pune la dispoziţia utilizatorilor un bogat fond enciclopedic de documente.

– Oferă:

- condiţii de studiu în sală specială, cu 35 de locuri;
- posibilitatea de a fotocopia din documentele consultate impuse de regulament.

Tel. 0736 652 307

Periodic, biblioteca organizează, la sediile proprii sau ale partenerilor, programe culturale, de informare sau de recreere destinate tuturor categoriilor de vârstă.

Nocturna bibliotecilor: Seara destinelor literare
(26 septembrie 2025)

Salonul Editorial „Ion Heliade Rădulescu" – ediţia a XXIV-a
(5-8 septembrie 2025)